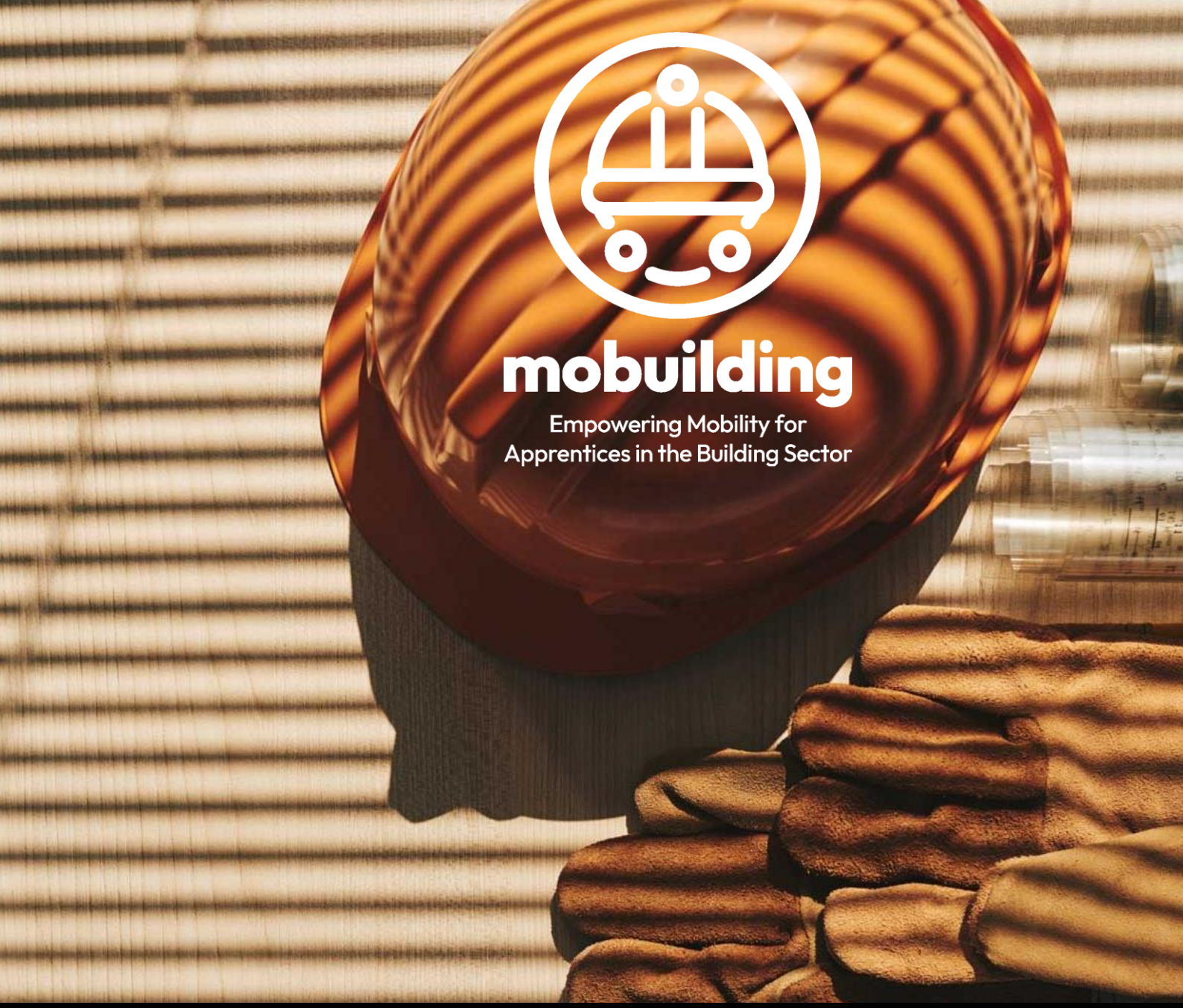

Παραδοτέο 2.2

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ

Αριθμός έργου: 101196116
Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εν λόγω απόψεις.

Co-funded by
the European Union

mobuilding

Empowering Mobility for Apprentices in the Building Sector

Παραδοτέο 2.2: Σχέδιο Δράσης για την προώθηση της κινητικότητας μαθητευομένων στον κατασκευαστικό τομέα στην Ευρώπη

Ημερομηνία: Αύγουστος 2026

Εκπόνηση:

INSTITUTO PARA EL FOMENTO DEL DESARROLLO Y LA FORMACION SL (INFODEF) – Ισπανία

CONSEJERIA DE EDUCACION DE LA JUNTA DE CASTILLA Y LEON (EDUCACYL) – Ισπανία

ISTANBUL PROVINCE (GOI) – Τουρκία

TURK GIRISIM VE IS DUNYASI KONFEDERASYONU (TURKONFED) – Τουρκία

ENAIP NET IMPRESA SOCIALE SOCIETA CONSORTILE SRL (ENAIP) – Ιταλία

CARDET CENTRE FOR THE ADVANCEMENT OF RESEARCH & DEVELOPMENT IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY LIMITED (CARDET) – Κύπρος

INNOQUALITY SYSTEMS LIMITED (INQS) – Ιρλανδία

EVROPAIKO KENTRO KATARTISIS GIA TIN APASCHOLISI ANONYMI EKPAIDEFTIKI ETAIREIA (ECTE) – Ελλάδα

DRUSHTVO ZA TRGOVIJA, USLUGI I KONSALTING EMKICE KIC DOOEL SKOPJE (EMKICE KIC) – Βόρεια Μακεδονία

Τεχνικά στοιχεία

Ακρωνύμιο έργου	MOBUILDING
Τίτλος έργου	Στρατηγική προσέγγιση για την υποστήριξη της κινητικότητας μαθητευομένων στον κατασκευαστικό τομέα
Συντονιστής έργου	INFODEF
Διάρκεια έργου	Μάρτιος 2025 – Φεβρουάριος 2028 (36 μήνες)
Επίπεδο διάδοσης	PU - Δημόσιο
Πακέτο εργασίας	WP2
Ενέργεια (task)	T2.3 Καθορισμός Σχεδίου Δράσης για την προώθηση της κινητικότητας μαθητευομένων στον κατασκευαστικό τομέα στην Ευρώπη
Επικεφαλής πακέτου εργασίας	ECTE
Κύριος συντάκτης (D2.2)	TÜRKONFED
Συμμετέχοντες εταίροι	INFODEF, EDUCACYL, GOI, TÜRKONFED, ENAIP, CARDET, INQS, ECTE, EMKICE KIC
΄Εκδοση	Τελική
Προθεσμία υποβολής	Αύγουστος 2026
Πραγματική ημερομηνία υποβολής	Αύγουστος 2026

Πίνακας περιεχομένων

Τεχνικά στοιχεία *2*

1. Συνοπτική παρουσίαση *6*

2. Ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής *9*

2.1 Η ευρωπαϊκή ατζέντα για την κινητικότητα στην ΕΕΚ **9**

2.2 Ευρωπαϊκά πλαίσια πολιτικής για την υποστήριξη της κινητικότητας μαθητευομένων **10**

2.3 Πλαίσια αναγνώρισης **11**

3. Βασικά ευρήματα του Παραδοτέου 2.1 ..... *12*

3.1 Επισκόπηση της έρευνας του D2.1 ..... **12**

3.2 Οι απόψεις των ενδιαφερόμενων μερών **12**

3.3 Σύνοψη των βασικών εμποδίων που εντοπίστηκαν **13**

3.4 Διακρατικά ευρήματα **14**

3.5 Μεταβιβάσιμες καλές πρακτικές **15**

3.6 Πώς τα ευρήματα διαμόρφωσαν το παρόν Σχέδιο Δράσης **15**

4. Στρατηγικό όραμα και στόχοι *16*

4.1 Στρατηγικό όραμα **16**

4.2 Γενικός στόχος **16**

4.3 Στρατηγικοί στόχοι **17**

5. Διακυβέρνηση και τοπικά οικοσυστήματα *19*

5.1 Ο ρόλος της διακυβέρνησης στην κινητικότητα μαθητευομένων **19**

5.2 Πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης **19**

5.3 Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα MOBUILDING ως κόμβος διακυβέρνησης **20**

5.4 Περιφερειακά οικοσυστήματα στην πράξη: η εμπειρία της Καστίλης και Λεόν **20**

6. Δέσμευση των ΜμΕ και κίνητρα *23*

6.1 Η πρόκληση των ΜμΕ **23**

6.2 Στρατηγικές δράσεις για τη δέσμευση των ΜμΕ **23**

6.3 Διαμόρφωση της προστιθέμενης αξίας για τον εργοδότη **24**

7. Κοινωνικός διάλογος και συμπράξεις *25*

7.1 Η σημασία του κοινωνικού διαλόγου **25**

7.2 Στρατηγικές δράσεις για τον κοινωνικό διάλογο **25**

7.3 Ο ρόλος της Γενικής Διοίκησης της Επαρχίας Κωνσταντινούπολης στο σύστημα διακυβέρνησης της ΕΕΚ **25**

7.4 Υφιστάμενοι μηχανισμοί κοινωνικού διαλόγου και σύμπραξης στην Κωνσταντινούπολη 26

7.5 Επιπτώσεις πολιτικής για τον κατασκευαστικό τομέα 27

7.6 Ένα προτεινόμενο Μοντέλο Περιφερειακής Σύμπραξης για την Κινητικότητα Μαθητευομένων 28

7.7 Συνεργασία με εξειδικευμένες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και επαγγελματικούς φορείς 29

8. Ένταξη, ισότητα και προσβασιμότητα 31

8.1 Η επιτακτική ανάγκη της ένταξης 31

8.2 Βασικές προκλήσεις για την ένταξη 31

8.3 Στρατηγικές δράσεις για την ένταξη 31

8.4 Ένα Πλαίσιο Κινητικότητας Μαθητευομένων χωρίς Αποκλεισμούς 32

8.5 Η εμπειρία της Κύπρου και τα διδάγματα 32

8.6 Μέτρα υποστήριξης για την ένταξη 33

8.7 Συστάσεις για την εφαρμογή 34

8.8 Προτεινόμενοι δείκτες επίδοσης για την ένταξη 34

9. Πράσινη και ψηφιακή μετάβαση 37

9.1 Η επιτακτική ανάγκη της διττής μετάβασης 37

9.2 Δεξιότητες της πράσινης μετάβασης για τις κατασκευές 37

9.3 Δεξιότητες της ψηφιακής μετάβασης για τις κατασκευές 37

9.4 Ενσωμάτωση της διττής μετάβασης στα προγράμματα κινητικότητας 37

9.5 Προετοιμασία, Συμφωνίες Μάθησης και αξιολόγηση 38

9.6 Η Μοντελοποίηση Πληροφοριών Κτιρίου ως γέφυρα μεταξύ των δύο μεταβάσεων 38

9.7 Βιώσιμες κατασκευές σε πρακτικές εργασίες στον χώρο εργασίας 39

9.8 Θεματικές διαδρομές κινητικότητας 39

9.9 Ενσωμάτωση στα προγράμματα σπουδών, αναγνώριση και επαγγελματική ανάπτυξη του προσωπικού 39

9.10 Καλές πρακτικές από την Τουρκία 40

10. Χάρτης πορείας υλοποίησης 42

10.1 Σταδιακή προσέγγιση υλοποίησης 42

10.2 Φάση 1. Θεμελίωση και πλαίσιο (Μάρτιος 2025 – Αύγουστος 2026) 42

10.3 Φάση 2. Πιλοτική εφαρμογή και μάθηση (Σεπτέμβριος 2026 – Αύγουστος 2027) 43

10.4 Φάση 3. Κλιμάκωση και βιωσιμότητα (Σεπτέμβριος 2027 – Φεβρουάριος 2028 και μετέπειτα) 43

11. Πλαίσιο παρακολούθησης και ΒΔΑ 46

11.1 Σκοπός και αρχές 46

11.2 Βασικοί Δείκτες Απόδοσης 46

11.3 Συλλογή δεδομένων 47

11.4 Ρυθμός υποβολής εκθέσεων 48

11.5 Ευθυγράμμιση με την ευρωπαϊκή διασφάλιση ποιότητας 48

12. Διακυβέρνηση και βιωσιμότητα 50

12.1 Μακροπρόθεσμη αρχιτεκτονική διακυβέρνησης 50

12.2 Βασικές αρχές βιωσιμότητας 50

12.3 Ο ρόλος της Βόρειας Μακεδονίας και της Τουρκίας 50

12.4 Μοντέλο διακυβέρνησης δύο επιπέδων 51

12.5 Τριετές σχέδιο μετά τη λήξη του έργου 51

12.6 Οικονομική βιωσιμότητα 51

12.7 Συμμετοχή των ΜμΕ και διαχείριση γνώσης 52

12.8 Περιφερειακή ολοκλήρωση 52

12.9 Μέτρηση της βιωσιμότητας 52

13. Συμπεράσματα 53

Βιβλιογραφικές αναφορές 56

1. Συνοπτική παρουσίαση

Το παρόν έγγραφο αποτελεί το Παραδοτέο 2.2 (D2.2) του έργου MOBUILDING, το Σχέδιο Δράσης για την προώθηση της κινητικότητας μαθητευομένων στον κατασκευαστικό τομέα στην Ευρώπη. Με άμεση αφετηρία το τεκμηριωτικό υπόβαθρο που διαμορφώθηκε στο Παραδοτέο 2.1 (D2.1), το οποίο ανέλυσε τα θεσμικά, διαρθρωτικά, οικονομικά, πολιτισμικά και ειδικά για τον τομέα εμπόδια που επηρεάζουν τη διασυνοριακή κινητικότητα μαθητευομένων στις επτά χώρες εταίρους του MOBUILDING (Ισπανία, Τουρκία, Ιταλία, Κύπρο, Ελλάδα, Ιρλανδία και Βόρεια Μακεδονία), το παρόν Σχέδιο Δράσης μετουσιώνει τα ευρήματα αυτά σε ένα τεκμηριωμένο στρατηγικό πλαίσιο και σε ένα σύνολο εφαρμόσιμων συστάσεων για την ενίσχυση της κινητικότητας μαθητευομένων στον ευρωπαϊκό κατασκευαστικό τομέα.

Ο ευρωπαϊκός κατασκευαστικός τομέας βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή. Παρέχει περίπου 18 εκατομμύρια άμεσες θέσεις εργασίας και συνεισφέρει περίπου το 9% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (‘Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs’. Construction sector. EC data 2023), ωστόσο ταυτόχρονα αντιμετωπίζει σοβαρές και επίμονες ελλείψεις εργατικού δυναμικού, γήρανση του εργατικού δυναμικού και επείγουσα αναντιστοιχία δεξιοτήτων, η οποία οφείλεται στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Η διασυνοριακή κινητικότητα μαθητευομένων αποτελεί ένα ισχυρό αλλά υποαξιοποιούμενο μέσο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών, καθώς επιτρέπει τη μεταφορά δεξιοτήτων, τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων ΕΕΚ (Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης) και την ανάπτυξη ενός ανθεκτικού και προσαρμοστικού ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού στις κατασκευές.

Ωστόσο, όπως τεκμηριώνεται στο D2.1, στην παρούσα πραγματικότητα η κινητικότητα παραμένει κατά κύριο λόγο περιθωριακή, αποσπασματική και ανεπαρκώς χρηματοδοτούμενη. Τα βασικά εμπόδια που εντοπίστηκαν εμπίπτουν σε πέντε κύριες κατηγορίες:

- **Νομικά και διαρθρωτικά:** η εθνική νομοθεσία, όπως ο Industrial Training Act του 1967 της Ιρλανδίας, ο Νόμος αριθ. 3308 για την Επαγγελματική Εκπαίδευση της Τουρκίας και το Νομοθετικό Διάταγμα 81/2015 της Ιταλίας, ορίζει τη μαθητεία ως συμβατική σχέση με έναν μόνο εργοδότη και δεν περιέχει ρητές διατάξεις για προσωρινές τοποθετήσεις στο εξωτερικό, με αποτέλεσμα η εφαρμογή της στη διασυνοριακή κινητικότητα να εξαρτάται από κατά περίπτωση ερμηνεία και να παραμένει αβέβαιη για τους εμπλεκόμενους φορείς.
- **Διοικητικά:** βαρύς γραφειοκρατικός φόρτος για το προσωπικό της ΕΕΚ, απουσία ειδικής ικανότητας για τη διεθνοποίηση και έλλειψη εργαλείων ασφάλειας ειδικά για τον τομέα, κατάλληλων για κατασκευαστικά περιβάλλοντα υψηλού κινδύνου.
- **Οικονομικά και χρηματοδοτικά:** ανεπαρκής κάλυψη των εκπαιδευομένων από τις επιχορηγήσεις, απουσία οικονομικών κινήτρων για τις ΜμΕ και φόβος «διαρροής εγκεφάλων», ο οποίος υπονομεύει τη συμμετοχή των εργοδοτών.
- **Πολιτισμικά και κοινωνικά:** διάχυτο στίγμα που παρουσιάζει την ΕΕΚ ως διαδρομή δεύτερης κατηγορίας, γλωσσικά εμπόδια κρίσιμα για την ασφάλεια σε ενεργά εργοτάξια και παγιωμένες ανισορροπίες φύλου στον κατασκευαστικό τομέα.
- **Ειδικά για τον τομέα:** αποκλίνοντα πρότυπα ασφάλειας, κατακερματισμένοι μηχανισμοί πιστοποίησης δεξιοτήτων και συντριπτική κυριαρχία πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων με περιορισμένη επιχειρησιακή ικανότητα.

Το Σχέδιο Δράσης ανταποκρίνεται στις προκλήσεις αυτές μέσω ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού πλαισίου που διαρθρώνεται γύρω από έξι συμπληρωματικούς στόχους. Πρώτον, επιδιώκει να στηρίξει ένα πιο ευνοϊκό κανονιστικό περιβάλλον και περιβάλλον πολιτικής, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ εθνικών αρχών, συστημάτων ΕΕΚ και ευρωπαϊκών φορέων κινητικότητας. Δεύτερον, ενισχύει την οργανωτική ικανότητα των παρόχων ΕΕΚ, των ενδιάμεσων οργανισμών και των εργοδοτών μέσω πρακτικών οδηγιών, ψηφιακών εργαλείων,

τυποποιημένων εγγράφων και δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων. Τρίτον, επιδιώκει να αυξήσει τη συμμετοχή των ΜμΕ μειώνοντας τον διοικητικό φόρτο, παρέχοντας υποστήριξη μέσω ενδιάμεσων οργανισμών και προωθώντας οικονομικά και μη οικονομικά κίνητρα.

Ο τέταρτος στόχος είναι η προώθηση μιας κινητικότητας χωρίς αποκλεισμούς, προσβάσιμης και επικεντρωμένης στον εκπαιδευόμενο, μέσω της αντιμετώπισης οικονομικών, γλωσσικών, πολιτισμικών και κοινωνικών εμποδίων, με παράλληλη ενίσχυση της συμμετοχής των μαθητευομένων και διασφάλιση ότι οι εμπειρίες και οι απόψεις των εκπαιδευομένων τροφοδοτούν τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και τη βελτίωση των προγραμμάτων κινητικότητας.

Ο πέμπτος στόχος εστιάζει στις δεξιότητες που προετοιμάζουν για το μέλλον, ενσωματώνοντας τις πράσινες κατασκευές, τις ψηφιακές τεχνολογίες, την επαγγελματική ασφάλεια και την καινοτομία στη διεθνή μάθηση στον χώρο εργασίας. Τέλος, το Σχέδιο Δράσης αποσκοπεί στη δημιουργία ενός βιώσιμου και ανθεκτικού οικοσυστήματος κινητικότητας, το οποίο στηρίζεται σε μακροπρόθεσμες συμπράξεις, μηχανισμούς διακυβέρνησης, συστήματα παρακολούθησης και διαφοροποιημένα μοντέλα συνεργασίας.

Σε ολόκληρο το έγγραφο διατηρείται διάκριση μεταξύ των δράσεων που μπορούν να προωθηθούν από τους φορείς που εμπλέκονται άμεσα στην κινητικότητα, συμπεριλαμβανομένων των παρόχων ΕΕΚ, των εργοδοτών, των ενδιάμεσων οργανισμών και της κοινοπραξίας MOBUILDING, και των συστάσεων που απευθύνονται στις αρμόδιες δημόσιες αρχές, η υιοθέτηση των οποίων εξαρτάται από τη λήψη αποφάσεων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Το Σχέδιο Δράσης προσδιορίζει επίσης, για κάθε επίπεδο διακυβέρνησης, ποιοι φορείς αναμένεται να αναλάβουν την πρωτοβουλία και τον συντονισμό των αντίστοιχων δράσεων.

Η υλοποίηση οργανώνεται με σταδιακή προσέγγιση, η οποία μεταβαίνει από τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων και τον συντονισμό των ενδιαφερόμενων μερών στη δοκιμή, τη βελτίωση και τη σταδιακή κλιμάκωση αποτελεσματικών προσεγγίσεων κινητικότητας. Οι επόμενες δραστηριότητες του MOBUILDING, συμπεριλαμβανομένων της *Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας*, του *Προγράμματος Κατάρτισης*, του *Δικτύου Κινητικότητας Μαθητευομένων στον Κατασκευαστικό Τομέα*, του *πιλοτικού προγράμματος κινητικότητας*, το οποίο θα δοκιμάσει τοποθετήσεις κινητικότητας, λειτουργίες της πλατφόρμας, εκπαιδευτικό υλικό και μηχανισμούς παρακολούθησης στις χώρες εταίρους, καθώς και της *Εργαλειοθήκης Πολιτικής*, θα παράσχουν πρακτικούς μηχανισμούς μέσω των οποίων πολλές από τις προτεραιότητες του Σχεδίου Δράσης μπορούν να υποστηριχθούν, να δοκιμαστούν και να μετουσιωθούν σε περαιτέρω τεκμήρια και συστάσεις πολιτικής που θα συνεχιστούν και μετά τη λήξη του έργου.

Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα MOBUILDING θα αποτελέσει την κύρια ψηφιακή υποδομή του έργου για τη δικτύωση, την ανάπτυξη ικανοτήτων, τη διαχείριση της κινητικότητας και την υποστήριξη της διαπίστευσης, της επικύρωσης και της αναγνώρισης. Παράλληλα με την Πλατφόρμα, το Πρόγραμμα Κατάρτισης θα ενισχύσει την ικανότητα των παρόχων ΕΕΚ και των επιχειρήσεων να διαχειρίζονται αποτελεσματικά την κινητικότητα μαθητευομένων, ενώ το Δίκτυο Κινητικότητας Μαθητευομένων στον Κατασκευαστικό Τομέα θα προάγει τη συνεργασία μεταξύ παρόχων εκπαίδευσης, εργοδοτών, δημόσιων αρχών, κλαδικών οργανώσεων και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Ο αναμενόμενος αντίκτυπος είναι τόσο ατομικός όσο και συστημικός. Οι μαθητευόμενοι θα αποκτήσουν αναγνωρισμένες τεχνικές, γλωσσικές, διαπολιτισμικές, πράσινες και ψηφιακές ικανότητες, αυξάνοντας την απασχολησιμότητα και την προσαρμοστικότητά τους. Οι πάροχοι ΕΕΚ θα βελτιώσουν την ικανότητά τους για διεθνοποίηση και θα ενσωματώνουν αποτελεσματικότερα την κινητικότητα στα προγράμματα σπουδών. Οι ΜμΕ θα επωφεληθούν από απλουστευμένα μοντέλα συμμετοχής, πρόσβαση σε ειδικευμένους εκπαιδευόμενους και ισχυρότερη ευρωπαϊκή συνεργασία. Οι φορείς χάραξης πολιτικής και οι περιφερειακές αρχές θα αποτελέσουν στόχο της Εργαλειοθήκης Πολιτικής, η οποία θα υποστηρίξει βελτιώσεις στο κανονιστικό πλαίσιο, τη χρηματοδότηση, την αναγνώριση και τη διασφάλιση ποιότητας.

Το Σχέδιο Δράσης προτείνει επίσης ένα πλαίσιο παρακολούθησης που καλύπτει τη συμμετοχή στην κινητικότητα, τη δέσμευση των ΜμΕ, την οργανωτική ικανότητα, την ένταξη, τη συνεργασία των ενδιαφερόμενων μερών και την ενσωμάτωση των σχετικών διαστάσεων δεξιοτήτων. Για κάθε δείκτη, το πλαίσιο προσδιορίζει τα τεκμήρια που χρησιμοποιούνται για την επαλήθευσή του, τον φορέα που είναι υπεύθυνος για τη συλλογή τους και, όπου απαιτείται, την τιμή βάσης και την περίοδο αναφοράς βάσει των οποίων μετράται η πρόοδος. Οι δείκτες αυτοί αποσκοπούν στην υποστήριξη της μάθησης και της αξιολόγησης της προόδου και θα πρέπει να διακρίνονται από τους ΒΔΑ που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της υλοποίησης του έργου MOBUILDING.

Εν τέλει, το MOBUILDING επιδιώκει να μετατρέψει την κινητικότητα μαθητευομένων από αποσπασματική και περιστασιακή δραστηριότητα σε δομημένο, αναγνωρισμένο και βιώσιμο στοιχείο της ΕΕΚ στον κατασκευαστικό τομέα. Συνδέοντας τη μεταρρύθμιση πολιτικής, τη θεσμική ικανότητα, τη συμμετοχή των εργοδοτών, την ένταξη, την καινοτομία και την ευρωπαϊκή συνεργασία, το Σχέδιο Δράσης προσφέρει μια πρακτική πορεία προς ένα πιο ειδικευμένο, κινητικό και ανθεκτικό ευρωπαϊκό εργατικό δυναμικό στις κατασκευές.

2. Ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής

2.1 Η ευρωπαϊκή ατζέντα για την κινητικότητα στην ΕΕΚ

Η κινητικότητα μαθητευομένων έχει καταστεί στρατηγική προτεραιότητα στο πλαίσιο του οράματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ), την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την ανθεκτικότητα της αγοράς εργασίας. Η διεθνής κινητικότητα δεν θεωρείται πλέον αποκλειστικά εκπαιδευτική ευκαιρία, αλλά αναγνωρίζεται ολοένα περισσότερο ως καταλύτης για την ανάπτυξη ενός υψηλά ειδικευμένου, προσαρμοστικού και ανταγωνιστικού εργατικού δυναμικού, ικανού να ανταποκριθεί στους οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και τεχνολογικούς μετασχηματισμούς της Ευρώπης.

Η ανάγκη ενίσχυσης της κινητικότητας μαθητευομένων είναι ιδιαίτερα εμφανής στον κατασκευαστικό τομέα. Σε ολόκληρη την Ευρώπη, ο κλάδος των κατασκευών αντιμετωπίζει επίμονες ελλείψεις εργατικού δυναμικού, γήρανση του εργατικού δυναμικού και ταχέως εξελισσόμενες απαιτήσεις δεξιοτήτων, οι οποίες απορρέουν από τη διττή (πράσινη και ψηφιακή) μετάβαση. Οι νέες προσεγγίσεις στις ενεργειακά αποδοτικές κατασκευές, οι ψηφιακές τεχνολογίες όπως η Μοντελοποίηση Πληροφοριών Κτιρίου (BIM), οι αρχές της κυκλικής οικονομίας και οι προηγμένες κατασκευαστικές τεχνικές απαιτούν επαγγελματίες ικανούς να μαθαίνουν, να προσαρμόζονται και να συνεργάζονται πέρα από τα σύνορα. Η διεθνής μάθηση στον χώρο εργασίας επιτρέπει στους μαθητευόμενους να αποκτούν αυτές τις ικανότητες, φέρνοντάς τους παράλληλα σε επαφή με διαφορετικά εργασιακά περιβάλλοντα, τεχνολογίες και επαγγελματικές πρακτικές.

Ως εκ τούτου, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα έχουν τοποθετήσει την κινητικότητα στο επίκεντρο του εκσυγχρονισμού των συστημάτων ΕΕΚ, ενθαρρύνοντας τα κράτη μέλη να διευρύνουν τις ευκαιρίες διεθνούς μάθησης και να ενισχύσουν τη συνεργασία μεταξύ παρόχων εκπαίδευσης και εργοδοτών.

Η Σύσταση του Συμβουλίου του 2024 «Europe on the Move» θέτει ως στόχο τουλάχιστον το 12% των εκπαιδευομένων στην ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένων των μαθητευομένων, να επωφελούνται από μαθησιακή κινητικότητα στο εξωτερικό έως το 2030, αυξάνοντας το επίπεδο φιλοδοξίας πέραν του προηγούμενου ενωσιακού σημείου αναφοράς του 8%. Τα πρόσφατα στοιχεία παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιβεβαιώνουν ότι απαιτείται ακόμη σημαντική πρόοδος: η πιο πρόσφατη διαθέσιμη εκτίμηση τοποθετεί το ποσοστό κινητικότητας στην ΕΕΚ σε επίπεδο ΕΕ στο 5.3% το 2023, έναντι 5.0% το 2022, δηλαδή ακόμη πολύ κάτω από τον στόχο του 12% για το 2030. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών ζήτησε ακόμη μεγαλύτερη φιλοδοξία, προτείνοντας το 2024 στόχο κινητικότητας 20% για τους εκπαιδευόμενους στην ΕΕΚ και ειδικό στόχο αύξησης της κινητικότητας των μαθητευομένων στο 40% του συνόλου των εκπαιδευομένων στην ΕΕΚ. Παρότι οι υψηλότεροι αυτοί στόχοι δεν ενσωματώθηκαν στην τελική Σύσταση του Συμβουλίου, καταδεικνύουν την αυξανόμενη πολιτική βούληση να καταστεί η διεθνής κινητικότητα πιο συστηματική συνιστώσα των διαδρομών επαγγελματικής εκπαίδευσης και μαθητείας.

Ωστόσο, όπως κατέδειξε η έρευνα του MOBUILDING στο Παραδοτέο 2.1, η επίτευξη αυτών των φιλοδοξιών προϋποθέτει την αντιμετώπιση των νομικών, διοικητικών, χρηματοδοτικών και ειδικών για τον τομέα εμποδίων που εξακολουθούν να περιορίζουν την κινητικότητα μαθητευομένων στον κατασκευαστικό τομέα. Το παρόν Σχέδιο Δράσης ανταποκρίνεται στην πρόκληση αυτή μετουσιώνοντας τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες σε πρακτικές δράσεις που υποστηρίζουν μια υψηλής ποιότητας, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη κινητικότητα, και έχει σχεδιαστεί ρητά ώστε να συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος συμμετοχής στον κατασκευαστικό τομέα.

2.2 Ευρωπαϊκά πλαίσια πολιτικής για την υποστήριξη της κινητικότητας μαθητευομένων

Το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING ευθυγραμμίζεται στενά με το σύνολο των ευρωπαϊκών συστάσεων πολιτικής, στρατηγικών πρωτοβουλιών και χρηματοδοτικών μέσων που υποστηρίζουν την επαγγελματική εκπαίδευση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και τη διεθνή συνεργασία. Μολονότι τα μέσα αυτά επιτελούν διαφορετικές λειτουργίες, από κοινού παρέχουν την κατεύθυνση πολιτικής, τους μηχανισμούς συνεργασίας και την πρακτική στήριξη που απαιτούνται για τη διεύρυνση της υψηλής ποιότητας κινητικότητας μαθητευομένων σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Συστάσεις και πλαίσια πολιτικής

Οι ευρωπαϊκές συστάσεις πολιτικής και τα πλαίσια συνεργασίας καθορίζουν την ευρύτερη κατεύθυνση για τη διεθνοποίηση και την κινητικότητα στην ΕΕΚ. Η *Σύσταση του Συμβουλίου του 2020 σχετικά με την ΕΕΚ* και η *Διακήρυξη του Όσναμπρικ* προωθούν πιο ανθεκτικά, χωρίς αποκλεισμούς και διεθνώς συνδεδεμένα συστήματα ΕΕΚ, ενώ η *Σύσταση του Συμβουλίου του 2024 «Europe on the Move»* ενισχύει τον στόχο να καταστεί η μαθησιακή κινητικότητα πιο συστηματικό χαρακτηριστικό των διαδρομών επαγγελματικής εκπαίδευσης. Το *Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για Ποιοτικές και Αποτελεσματικές Μαθητείες (EFQEA)* αποτελεί πρόσθετο σημείο αναφοράς για την ποιότητα, διασφαλίζοντας ότι η διεύρυνση της κινητικότητας εξακολουθεί να βασίζεται σε υψηλής ποιότητας συνθήκες μάθησης και εργασίας.

Χρηματοδοτικά μέσα και μέσα υλοποίησης

Erasmus+ παραμένει το κύριο πρόγραμμα χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μαθησιακή κινητικότητα, ενώ το *ErasmusPro* στηρίζει παρατεταμένες εμπειρίες μάθησης στον χώρο εργασίας διάρκειας τριών έως δώδεκα μηνών, οι οποίες είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την κατάρτιση μέσω μαθητείας. Τα μέσα αυτά συνιστούν το κύριο πλαίσιο της ΕΕ για την υλοποίηση της κινητικότητας στην ΕΕΚ στην πράξη, υποστηρίζοντας διασυνοριακές μαθησιακές εμπειρίες και τη συνεργασία μεταξύ παρόχων ΕΕΚ, επιχειρήσεων και άλλων φορέων κινητικότητας. Παρά την ενισχυμένη χρηματοδότηση για την περίοδο 2021-2027, η έρευνα του MOBUILDING δείχνει ότι η συμμετοχή στον κατασκευαστικό τομέα εξακολουθεί να περιορίζεται από εμπόδια που σχετίζονται με τη θεσμική ικανότητα και τη δέσμευση των ΜμΕ.

Στρατηγικές πρωτοβουλίες

Οι ευρωπαϊκές στρατηγικές πρωτοβουλίες συνδέουν την κινητικότητα μαθητευομένων με ευρύτερες προτεραιότητες σε σχέση με τις δεξιότητες, την ανταγωνιστικότητα και την αγορά εργασίας. Το Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο Δεξιοτήτων, το *Σύμφωνο για τις Δεξιότητες* και, πιο πρόσφατα, η *Ένωση Δεξιοτήτων* ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ παρόχων εκπαίδευσης, εργοδοτών και δημόσιων αρχών, προωθώντας παράλληλα την ανάπτυξη ικανοτήτων προσανατολισμένων στο μέλλον. Η Ένωση Δεξιοτήτων επιδιώκει επίσης να διευκολύνει την κινητικότητα των εκπαιδευομένων και των εργαζομένων στην ΕΕΚ, μεταξύ άλλων μέσω εργασιών για ένα ενδεχόμενο ευρωπαϊκό δίπλωμα/σήμα ΕΕΚ. Η κατεύθυνση αυτή αποτυπώνεται περαιτέρω στη *Διακήρυξη του Χέρνινγκ 2026-2030*, η οποία εγκαινιάζει έναν νέο κύκλο ευρωπαϊκής συνεργασίας στην ΕΕΚ, στον οποίο η κινητικότητα, η ελκυστικότητα, η αριστεία και η ένταξη παραμένουν σημαντικές προτεραιότητες.

Οι προτεραιότητες αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τον κατασκευαστικό τομέα, ο οποίος διαδραματίζει καίριο ρόλο στη διττή (πράσινη και ψηφιακή) μετάβαση της Ευρώπης. Η *Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία*, το *Κύμα Ανακαινίσεων* και η *Συμφωνία για την Καθαρή Βιομηχανία* αναδεικνύουν την ανάγκη για εργατικό δυναμικό ικανό να υλοποιεί βιώσιμες, ενεργειακά αποδοτικές και ολοένα πιο ψηφιοποιημένες κατασκευές. Η κινητικότητα μαθητευομένων μπορεί να συμβάλει φέρνοντας τους εκπαιδευόμενους σε επαφή με διαφορετικές τεχνολογίες, μεθόδους εργασίας και επαγγελματικά περιβάλλοντα,

διευκολύνοντας τη μεταφορά γνώσεων και καλών πρακτικών μεταξύ των ευρωπαϊκών οικοσυστημάτων των κατασκευών.

Η *Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τη Μαθητεία (EAfA*) συμπληρώνει τις πρωτοβουλίες αυτές προωθώντας ποιοτικές μαθητείες μέσω της συνεργασίας κυβερνήσεων, κοινωνικών εταίρων, επιχειρήσεων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, με προτεραιότητες στενά ευθυγραμμισμένες με το MOBUILDING σε τομείς όπως η δέσμευση των ΜμΕ, η τοπική και περιφερειακή συμμετοχή, ο κοινωνικός διάλογος, η εκπροσώπηση των μαθητευομένων και η κινητικότητα.

Πέρα από τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ, οι διμερείς θεσμικές συμφωνίες, οι συμπράξεις με πρωτοβουλία των εργοδοτών και η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων μπορούν να συμπληρώσουν το Erasmus+, συνδέοντας πιο άμεσα την παροχή ΕΕΚ με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τέτοιες προσεγγίσεις μπορούν να διαφοροποιήσουν τις ευκαιρίες συνεργασίας και να συμβάλουν σε πιο ευέλικτα και βιώσιμα οικοσυστήματα κινητικότητας, ιδίως σε τομείς όπως οι κατασκευές, όπου η συμμετοχή των εργοδοτών είναι ουσιώδης.

2.3 Πλαίσια αναγνώρισης

Η επιτυχία της διασυνοριακής κινητικότητας μαθητευομένων εξαρτάται όχι μόνο από την ευκαιρία μάθησης στο εξωτερικό, αλλά και από την ικανότητα των εκπαιδευομένων, των εργοδοτών και των παρόχων εκπαίδευσης να αναγνωρίζουν, να κατανοούν και να αξιοποιούν τις ικανότητες που αποκτώνται κατά τις διεθνείς τοποθετήσεις. Τα αποτελεσματικά πλαίσια αναγνώρισης δημιουργούν την αμοιβαία εμπιστοσύνη που είναι αναγκαία ώστε η κινητικότητα να καταστεί ουσιαστική συνιστώσα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και όχι μεμονωμένη μαθησιακή εμπειρία.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΠΠ) υποστηρίζει τη διαφάνεια και τη συγκρισιμότητα των προσόντων μεταξύ των εθνικών συστημάτων, ενώ τα εργαλεία Europass βοηθούν στην καταγραφή και την κοινοποίηση δεξιοτήτων, προσόντων και μαθησιακών εμπειριών που αποκτώνται στο εξωτερικό. Στις δραστηριότητες κινητικότητας, οι Συμφωνίες Μάθησης παρέχουν μια κοινή βάση για τον καθορισμό των αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων και των ρυθμίσεων για την αξιολόγηση και την αναγνώρισή τους. Οι μηχανισμοί αυτοί συμπληρώνονται από προσεγγίσεις που βασίζονται στα μαθησιακά αποτελέσματα και από το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EQAVET), το οποίο υποστηρίζει κοινές αρχές για τη διασφάλιση της ποιότητας και τη συνεχή βελτίωση στην ΕΕΚ.

Ωστόσο, τα πλαίσια αναγνώρισης από μόνα τους δεν μπορούν να εγγυηθούν την επιτυχία της κινητικότητας. Η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται από την ικανότητα των παρόχων ΕΕΚ, των εργοδοτών και των ενδιάμεσων οργανισμών να τα εφαρμόζουν με συνέπεια μέσω στέρεου σχεδιασμού, τεκμηρίωσης, αξιολόγησης και συνεργασίας. Όπως τεκμηριώνεται στο D2.1, η πρακτική εφαρμογή παραμένει αδύναμη: η διαλειτουργικότητα μεταξύ των εργαλείων είναι ασυνεπής, η θεσμική ικανότητα είναι περιορισμένη και η κινητικότητα αντιμετωπίζεται συχνά ως εξωδιδακτική δραστηριότητα και όχι ως δραστηριότητα που αποφέρει πιστωτικές μονάδες.

Προάγοντας τη διαφάνεια, τη διασφάλιση της ποιότητας και την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των οργανισμών, η κινητικότητα μαθητευομένων παράγει αναγνωρισμένα μαθησιακά αποτελέσματα, διευκολύνει την κινητικότητα στην αγορά εργασίας και συμβάλλει σε ένα ισχυρότερο και πιο ενοποιημένο ευρωπαϊκό οικοσύστημα δεξιοτήτων.

3. Βασικά ευρήματα του Παραδοτέου 2.1

3.1 Επισκόπηση της έρευνας του D2.1

Το Παραδοτέο 2.1 αποτέλεσε μια ολοκληρωμένη ερευνητική έκθεση, με τίτλο «Θεσμικά και διαρθρωτικά εμπόδια στην κινητικότητα μαθητευομένων στον κατασκευαστικό τομέα», η οποία εκπονήθηκε συνεργατικά από όλους τους εταίρους της κοινοπραξίας MOBUILDING. Βασίστηκε σε έναν στέρεο ερευνητικό σχεδιασμό μεικτών μεθόδων, ο οποίος περιλάμβανε τρεις βασικούς πυλώνες: εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση των πολιτικών και των πλαισίων ΕΕΚ (Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης) σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο· πρωτογενή ποιοτική έρευνα μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων και συζητήσεων σε ομάδες εστίασης με μαθητευόμενους, εκπαιδευτές ΕΕΚ, εργοδότες και φορείς χάραξης πολιτικής σε επτά χώρες εταίρους· και συστηματική καταγραφή και ανάλυση των θεσμικών πρακτικών στα κέντρα κατάρτισης και στους χώρους εργασίας υποδοχής.

Η φάση της ποιοτικής έρευνας παρήγαγε ένα τεκμηριωτικό υπόβαθρο από πολλαπλές οπτικές, το οποίο καταγράφεται πλήρως στο D2.1. Τα ευρήματα αυτά εμβαθύνουν στα εμπόδια που εντοπίστηκαν στη βιβλιογραφική ανασκόπηση και τροφοδοτούν άμεσα το στρατηγικό πλαίσιο που παρουσιάζεται στο παρόν Σχέδιο Δράσης.

3.2 Οι απόψεις των ενδιαφερόμενων μερών

Μαθητευόμενοι

Για τους μαθητευόμενους, τα κίνητρα για κινητικότητα συγκεντρώνονται γύρω από την προσωπική φιλοδοξία (ανεξαρτησία, γνωριμία με άλλους πολιτισμούς και ενίσχυση της αυτοπεποίθησης) και την επαγγελματική περιέργεια. Ένα σταθερό σύνολο εμποδίων προηγείται της αναχώρησης σε όλες τις χώρες: η γλώσσα, η οποία αναφέρεται παντού ως ο σημαντικότερος φόβος, δεδομένου του κρίσιμου για την ασφάλεια χαρακτήρα της επικοινωνίας στο εργοτάξιο στις κατασκευές· το οικονομικό άγχος που απορρέει από την ανεπαρκή κάλυψη των επιχορηγήσεων· και η αβεβαιότητα σχετικά με την κοινωνική ένταξη και την ένταξη στον χώρο εργασίας. Οι μαθητευόμενοι που ολοκλήρωσαν κινητικότητα ανέφεραν βαθιά προσωπική ανάπτυξη, ωστόσο τα επαγγελματικά οφέλη ήταν άνισα. Μια ομάδα Γερμανών μαθητευομένων που φιλοξενήθηκε στην Ελλάδα ανέφερε περιορισμένη τεχνική μάθηση και χαρακτήρισε τα τοπικά πρότυπα ασφάλειας στα εργοτάξια απαράδεκτα σε σύγκριση με τη χώρα προέλευσής τους, εύρημα που διαμόρφωσε άμεσα το πλαίσιο διασφάλισης ποιότητας που προτείνεται στο παρόν Σχέδιο Δράσης.

Εργοδότες

Οι εργοδότες επέδειξαν διαρθρωτική αμφιθυμία. Ορισμένες μεγαλύτερες επιχειρήσεις, κυρίως στην Ιταλία και την Κύπρο, αντιμετωπίζουν τη φιλοξενία μαθητευομένων ως στρατηγική επένδυση και εφαρμόζουν δομημένα συστήματα καθοδήγησης (mentoring). Ωστόσο, δεδομένου ότι ο κατασκευαστικός τομέας κυριαρχείται συντριπτικά από πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις σε όλες τις χώρες εταίρους, η κυρίαρχη πραγματικότητα είναι η απροθυμία, η οποία πηγάζει από την απουσία απόδοσης της επένδυσης. Ιταλοί εργοδότες που ερωτήθηκαν κατά την επιτόπια έρευνα του D2.1 εκτίμησαν ότι η αποτελεσματική φιλοξενία απαιτεί περίπου δεκαέξι ώρες εβδομαδιαίως από τον χρόνο ανώτερου προσωπικού ανά μαθητευόμενο, γεγονός που αποσπά έμπειρο προσωπικό από τις τρέχουσες εργασίες των έργων. Ο αριθμός αυτός αντανακλά εκτιμήσεις περιορισμένου αριθμού εργοδοτών που ερωτήθηκαν στην Ιταλία και θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως ενδεικτική τάξη μεγέθους που αναφέρθηκε από επαγγελματίες του χώρου και όχι ως στατιστικά αντιπροσωπευτικός κλαδικός μέσος όρος. Οι Ιρλανδοί εργοδότες ενσάρκωσαν τον πραγματιστικό φόβο της «διαρροής εγκεφάλων»: η κατάρτιση ενός μαθητευόμενου που απλώς θα επιστρέψει στη χώρα του θεωρείται καθαρή επιχειρησιακή απώλεια, ανησυχία που καταγράφηκε επίσης στην

Τουρκία, την Κύπρο και την Ελλάδα και που αντιμετωπίζεται άμεσα στο Κεφάλαιο 6 του παρόντος Σχεδίου Δράσης.

Πάροχοι ΕΕΚ και φορείς χάραξης πολιτικής

Οι πάροχοι ΕΕΚ αντιμετωπίζουν διπλό βάρος: βαρύ διοικητικό φόρτο, που καλύπτει την αντιστοίχιση εταίρων, την ασφάλιση, τις συμφωνίες μάθησης και την παρακολούθηση της συμμόρφωσης, σε συνδυασμό με σχεδόν πλήρη απουσία εργαλείων ειδικά για τον τομέα, κατάλληλων για ένα περιβάλλον εργασίας υψηλού κινδύνου. Εκπαιδευτές στην Ισπανία, την Κύπρο και την Ελλάδα χαρακτήρισαν την τρέχουσα διαδικασία μη βιώσιμη χωρίς ειδικό προσωπικό διεθνοποίησης, ενώ οι καθυστερήσεις στην έκδοση θεωρήσεων εισόδου (βίζας) για συμμετέχοντες εκτός ΕΕ από την Τουρκία αναδείχθηκαν ως σοβαρά υποτιμημένο εμπόδιο, που αναγκάζει τα ιδρύματα να ακυρώνουν προγραμματισμένες κινητικότητες με σύντομη προειδοποίηση.

Οι φορείς χάραξης πολιτικής επιβεβαίωσαν το βασικό διαρθρωτικό πρόβλημα: στις περισσότερες χώρες εταίρους η μαθητεία χαρακτηρίζεται νομικά ως απασχόληση, γεγονός που δημιουργεί θεμελιώδεις ασυμβατότητες με τις προσωρινές διασυνοριακές μετακινήσεις. Ο Industrial Training Act του 1967 της Ιρλανδίας, το Νομοθετικό Διάταγμα 81/2015 της Ιταλίας και ο Νόμος αριθ. 3308 για την Επαγγελματική Εκπαίδευση της Τουρκίας δεσμεύουν τους μαθητευόμενους με τους εργοδότες τους κατά τρόπους που καθιστούν τις διεθνείς τοποθετήσεις νομικά ασαφείς ή συμβατικά ανεφάρμοστες χωρίς στοχευμένη εθνική μεταρρύθμιση.

3.3 Σύνοψη των βασικών εμποδίων που εντοπίστηκαν

Η έρευνα κατέταξε τα κύρια εμπόδια στην κινητικότητα μαθητευομένων σε πέντε αλληλένδετους τομείς, οι οποίοι αντιμετωπίζονται όλοι άμεσα από τις στρατηγικές δράσεις και τις συστάσεις του παρόντος Σχεδίου Δράσης:

- **Νομικά και διαρθρωτικά εμπόδια:** η εθνική νομοθεσία ορίζει το συμβατικό καθεστώς των μαθητευομένων με τρόπους που δεν σχεδιάστηκαν λαμβάνοντας υπόψη τη διασυνοριακή κινητικότητα. Σε τυπικούς όρους, ο Industrial Training Act του 1967 της Ιρλανδίας καθιερώνει τη μαθητεία ως σχέση απασχόλησης που διέπεται από σύμβαση μαθητείας· ο Νόμος αριθ. 3308 για την Επαγγελματική Εκπαίδευση της Τουρκίας προβλέπει σύμβαση κατάρτισης που συνάπτεται με έναν μόνο εργοδότη για ολόκληρη την τριετή έως τετραετή περίοδο κατάρτισης· το Νομοθετικό Διάταγμα 81/2015 της Ιταλίας ορίζει τη μαθητεία ως μορφή σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου, με αποτέλεσμα οι υποχρεώσεις μισθοδοσίας και κοινωνικής ασφάλισης να συνεχίζονται κατά τη διάρκεια της κατάρτισης· η Ισπανία ρυθμίζει τη μάθηση στον χώρο εργασίας μέσω διαφόρων συνυπαρχόντων τύπων συμβάσεων και συμφωνιών κατάρτισης· και η Κύπρος ρυθμίζει την πρακτική άσκηση μέσω σειράς χωριστών νομοθετικών πράξεων. Τα ενδιαφερόμενα μέρη που ερωτήθηκαν στο πλαίσιο του D2.1 ανέφεραν ότι, επειδή κανένα από τα πλαίσια αυτά δεν περιέχει ρητές διατάξεις για προσωρινές τοποθετήσεις στο εξωτερικό, η εφαρμογή τους στη διασυνοριακή κινητικότητα είναι δύσκολη στην πράξη: το καθεστώς του μαθητευόμενου κατά τη διάρκεια της τοποθέτησης είναι συχνά ασαφές, η ευθύνη για τον μισθό, την ασφάλιση και την κοινωνική προστασία δεν επιλύεται πάντα εκ των προτέρων και τα ιδρύματα βασίζονται σε κατά περίπτωση ερμηνεία. Συνεπώς, το εμπόδιο που εντόπισε η έρευνα έγκειται λιγότερο στο περιεχόμενο της ίδιας της νομοθεσίας και περισσότερο στην απουσία καθιερωμένων διαδικασιών για την εφαρμογή της σε καταστάσεις κινητικότητας.
- **Διοικητικά εμπόδια:** το προσωπικό της ΕΕΚ αντιμετωπίζει έντονο γραφειοκρατικό φόρτο, ο οποίος περιλαμβάνει την αντιστοίχιση εταίρων, τον σχεδιασμό των συμφωνιών μάθησης, τις εκτιμήσεις κινδύνου και τα έγγραφα ασφάλισης, συχνά χωρίς ειδική υποστήριξη για τη διεθνοποίηση. Υπάρχει κρίσιμο κενό όσον αφορά τα εργαλεία

ασφάλειας ειδικά για τον τομέα, προσαρμοσμένα στις συνθήκες υψηλού κινδύνου των εργοταξίων.

- **Οικονομικά και χρηματοδοτικά εμπόδια:** οι υφιστάμενες επιχορηγήσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων του Erasmus+, συχνά δεν καλύπτουν το πραγματικό κόστος διαβίωσης στις χώρες προορισμού. Οι ΜμΕ, οι οποίες κυριαρχούν στον κατασκευαστικό τομέα σε όλες τις χώρες εταίρους και αντιστοιχούν στη μεγάλη πλειονότητα των κατασκευαστικών επιχειρήσεων σύμφωνα με τις εθνικές αναλύσεις που συγκεντρώθηκαν στο D2.1, στερούνται οικονομικής ανθεκτικότητας, ενώ η προσπάθεια καθοδήγησης που απαιτείται για τη φιλοξενία ενός μαθητευόμενου εκτιμάται από τους Ιταλούς εργοδότες που ερωτήθηκαν σε έως και δεκαέξι ώρες εβδομαδιαίως. Ο φόβος της διαρροής εγκεφάλων και της απώλειας της απόδοσης της επένδυσης είναι διάχυτος μεταξύ των εργοδοτών.
- **Πολιτισμικά και κοινωνικά εμπόδια:** τα γλωσσικά εμπόδια αποτελούν τόσο αποτρεπτικό παράγοντα όσο και άμεσο κίνδυνο κρίσιμο για την ασφάλεια στα ενεργά εργοτάξια. Ένα διάχυτο πολιτισμικό στίγμα παρουσιάζει την ΕΕΚ ως επιλογή δεύτερης κατηγορίας, περιορίζοντας τη δεξαμενή υποψηφίων με κίνητρο. Ο κατασκευαστικός τομέας εξακολουθεί να κυριαρχείται σε μεγάλο βαθμό από άνδρες, γεγονός που περιορίζει την πολυμορφία και την ένταξη στα προγράμματα κινητικότητας.
- **Ειδικά εμπόδια του κατασκευαστικού τομέα:** τα αποκλίνοντα εθνικά πρότυπα ασφάλειας προκαλούν επαγγελματικό πολιτισμικό σοκ στους εισερχόμενους μαθητευόμενους. Οι διαφορές στην πιστοποίηση δεξιοτήτων και οι κατακερματισμένοι μηχανισμοί αναγνώρισης υπονομεύουν την τυπική αξία των τοποθετήσεων. Η απροθυμία των εργοδοτών ενισχύεται από τις επιχειρησιακές πραγματικότητες των σφιχτών χρονοδιαγραμμάτων των έργων και από την απουσία δομημένης ικανότητας καθοδήγησης (mentoring) στις περισσότερες ΜμΕ.

3.4 Διακρατικά ευρήματα

Παρά τις διαφορετικές εθνικές αρχιτεκτονικές της ΕΕΚ, σε όλες τις χώρες εταίρους αναδείχθηκαν κοινά διαρθρωτικά ζητήματα. Ο κλάδος των κατασκευών αντιμετωπίζει παντού σοβαρές ελλείψεις εργατικού δυναμικού, γήρανση του εργατικού δυναμικού και επείγουσα ανάγκη για εργαζόμενους καταρτισμένους σε σύγχρονες, βιώσιμες και ψηφιακές κατασκευαστικές πρακτικές. Η μεγάλη εξάρτηση από τις ΜμΕ δημιουργεί ένα κοινό σημείο συμφόρησης: οι μικρές επιχειρήσεις στερούνται της διοικητικής ικανότητας, του χρόνου εποπτείας και της οικονομικής ανθεκτικότητας που απαιτούνται για τη διαχείριση διασυνοριακών κινητικοτήτων.

Η συγκριτική ανάλυση που διενεργήθηκε στο D2.1 διακρίνει τις προκλήσεις που είναι πραγματικά καθολικές από εκείνες που πηγάζουν από τη νομοθεσία ή την κουλτούρα κάθε χώρας. Πέντε μοτίβα διατρέχουν και τις επτά χώρες εταίρους:

- Διοικητική υπερφόρτωση του προσωπικού της ΕΕΚ και των ΜμΕ.
- Η γλώσσα ως εμπόδιο επικοινωνίας και ταυτόχρονα ως άμεσος κίνδυνος για την ασφάλεια στα ενεργά εργοτάξια.
- Απροθυμία των εργοδοτών λόγω της απουσίας μετρήσιμης απόδοσης της επένδυσης.
- Οικονομική ανεπάρκεια των υφιστάμενων επιχορηγήσεων Erasmus+ σε σχέση με το πραγματικό κόστος διαβίωσης σε πολλές χώρες προορισμού.
- Πολιτισμικός στιγματισμός της ΕΕΚ ως διαδρομής δεύτερης κατηγορίας, που περιορίζει τη δεξαμενή υποψηφίων με κίνητρο.

Σε επίπεδο επιμέρους χωρών, το αυστηρό εθνικό πρόγραμμα σπουδών επτά φάσεων της Ιρλανδίας δεν αφήνει σχεδόν καμία ευελιξία για την αντικατάσταση μιας φάσης κατάρτισης με κινητικότητα στο εξωτερικό, καθιστώντας τη συστημική μεταρρύθμιση προϋπόθεση για την κλιμάκωση της συμμετοχής. Η νομική υποχρέωση στην Ιταλία να συνεχίζεται η καταβολή του

μισθού των μαθητευομένων κατά τη διάρκεια των τοποθετήσεων στο εξωτερικό συνιστά οικονομικό αντικίνητρο, το οποίο καμία διοικητική απλούστευση δεν μπορεί να επιλύσει. Το χάσμα της Τουρκίας ως προς τα εθνικά προσόντα (το πλαίσιο της ΜΥΚ δεν αναγνωρίζεται επίσημα στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ) σημαίνει ότι οι δεξιότητες που αποκτώνται στο εξωτερικό δεν μπορούν εύκολα να επανενταχθούν στο εθνικό μητρώο προσόντων. Οι μελέτες περίπτωσης της Ελλάδας σχετικά με εισερχόμενους μαθητευόμενους ανέδειξαν θεσμικές αστοχίες στην προετοιμασία πριν από την αναχώρηση, στην καθοδήγηση στο εργοτάξιο και στην πιστοποίηση μετά την κινητικότητα, ενισχύοντας την ανάγκη για υποχρεωτικά πρότυπα ποιότητας για τα ιδρύματα υποδοχής, όπως ορίζεται στο Κεφάλαιο 11.

3.5 Μεταβιβάσιμες καλές πρακτικές

Παρά τα εμπόδια αυτά, το D2.1 εντόπισε ορισμένες μεταβιβάσιμες καλές πρακτικές. Οι επισκέψεις στους χώρους υποδοχής πριν από την κινητικότητα από τους συντονιστές του οργανισμού αποστολής, που πραγματοποιούνται τρεις έως τέσσερις ημέρες νωρίτερα προκειμένου να επαληθευτούν οι ρυθμίσεις ασφάλειας, η πολιτισμική καταλληλότητα και η ευθυγράμμιση με το πρόγραμμα σπουδών, αποδείχθηκαν ιδιαίτερα αποτελεσματικές στην Κύπρο. Το ιταλικό μοντέλο του συνοδού εκπαιδευτή, με την τοποθέτηση ειδικού αρχηγού ομάδας δίπλα στους νεαρούς μαθητευόμενους, αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα για την υπέρβαση του αρχικού άγχους και των γλωσσικών εμποδίων. Στην Κύπρο, επιχειρήσεις υποδοχής όπως η Cyfield Group ορίζουν επίσημους μέντορες στο εργοτάξιο, διεξάγουν δομημένες εισαγωγικές εκπαιδεύσεις σε θέματα υγείας και ασφάλειας και εφαρμόζουν σύστημα «buddy» (συνοδείας από συνάδελφο) με προσοχή στην ψυχολογική ασφάλεια. Στην Ισπανία, οι μεταρρυθμίσεις των προγραμμάτων σπουδών βάσει του Οργανικού Νόμου 3/2022 ενσωματώνουν σταδιακά τη διεθνοποίηση, τις ψηφιακές ικανότητες και τη βιωσιμότητα ως βασικές ενότητες.

3.6 Πώς τα ευρήματα διαμόρφωσαν το παρόν Σχέδιο Δράσης

Τα ευρήματα αυτά διαμόρφωσαν άμεσα την αρχιτεκτονική του παρόντος Σχεδίου Δράσης. Το πλαίσιο διακυβέρνησης στο Κεφάλαιο 5 ανταποκρίνεται στον νομοθετικό κατακερματισμό· η στρατηγική δέσμευσης των ΜμΕ στο Κεφάλαιο 6 στοχεύει στην απροθυμία των εργοδοτών και στην ανησυχία για τη διαρροή εγκεφάλων· το κεφάλαιο για τον κοινωνικό διάλογο αντιμετωπίζει τις αστοχίες συντονισμού μεταξύ παρόχων ΕΕΚ, εργοδοτών και δημόσιων αρχών· το πλαίσιο ένταξης και ισότητας στο Κεφάλαιο 8 ανταποκρίνεται στα ευρήματα σχετικά με την οικονομική πίεση και την ανισορροπία των φύλων· και το κεφάλαιο για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση αντιμετωπίζει την τεκμηριωμένη αναντιστοιχία δεξιοτήτων. Το πλαίσιο παρακολούθησης στο Κεφάλαιο 11 βασίζεται στις συγκεκριμένες αστοχίες ποιότητας που καταγράφηκαν στην Ελλάδα και την Ιρλανδία, διασφαλίζοντας ότι το Σχέδιο Δράσης δεν είναι μόνο στρατηγικό αλλά και υπόκειται σε λογοδοσία.

4. Στρατηγικό όραμα και στόχοι

4.1 Στρατηγικό όραμα

Το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING καθοδηγείται από ένα μακροπρόθεσμο όραμα για την κινητικότητα μαθητευομένων ως αναπόσπαστη συνιστώσα της υψηλής ποιότητας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) στον ευρωπαϊκό κατασκευαστικό τομέα. Αντί να εκλαμβάνεται ως περιστασιακή δραστηριότητα ή δραστηριότητα στο πλαίσιο μεμονωμένων έργων, η διεθνής κινητικότητα θα πρέπει να καταστεί δομημένο, προσβάσιμο και βιώσιμο στοιχείο των διαδρομών μαθητείας, επιτρέποντας στους εκπαιδευόμενους να αποκτούν τεχνικές, ψηφιακές και πράσινες ικανότητες, καθώς και ικανότητες ετοιμότητας για την αγορά εργασίας, σε αυθεντικά εργασιακά περιβάλλοντα σε ολόκληρη την Ευρώπη. Σε συγκεκριμένους όρους, η φιλοδοξία είναι να μετατραπεί η διασυνοριακή κινητικότητα μαθητευομένων από αποσπασματική, εξωδιδακτική δραστηριότητα σε δομημένη, αναγνωρισμένη και συστηματικά υποστηριζόμενη συνιστώσα των τυπικών διαδρομών ΕΕΚ.

Το όραμα αυτό ανταποκρίνεται στον βαθύ μετασχηματισμό που επηρεάζει σήμερα τον κατασκευαστικό τομέα. Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού, οι δημογραφικές αλλαγές, η ταχεία τεχνολογική καινοτομία και η μετάβαση προς πιο βιώσιμες κατασκευαστικές πρακτικές απαιτούν ένα εργατικό δυναμικό προσαρμοστικό, διεθνώς συνδεδεμένο και εφοδιασμένο με δεξιότητες προσανατολισμένες στο μέλλον. Η κινητικότητα μαθητευομένων προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία να έρθουν οι εκπαιδευόμενοι σε επαφή με διαφορετικές μεθόδους εργασίας, τεχνολογίες και οργανωσιακές κουλτούρες, ενισχύοντας παράλληλα τη συνεργασία μεταξύ παρόχων ΕΕΚ, εργοδοτών και δημόσιων αρχών. Προάγοντας υψηλής ποιότητας εμπειρίες κινητικότητας χωρίς αποκλεισμούς, το Σχέδιο Δράσης επιδιώκει να συμβάλει στην αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων, της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων και των προκλήσεων που επηρεάζουν την ελκυστικότητα και τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού κλάδου των κατασκευών.

Το Σχέδιο Δράσης βασίζεται στις αρχές της ποιότητας, της ένταξης, της σύμπραξης, της βιωσιμότητας και της λήψης αποφάσεων τεκμηριωμένων σε στοιχεία. Προάγει ένα οικοσύστημα κινητικότητας στο οποίο οι εκπαιδευόμενοι, οι ΜμΕ, οι πάροχοι κατάρτισης, οι ενδιάμεσοι οργανισμοί και οι φορείς χάραξης πολιτικής μοιράζονται την ευθύνη για τη δημιουργία διεθνών μαθησιακών ευκαιριών υψηλής ποιότητας. Ενισχύοντας τη διακυβέρνηση, προάγοντας την αμοιβαία εμπιστοσύνη και διευκολύνοντας την αναγνώριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, το MOBUILDING επιδιώκει να συμβάλει σε έναν πιο ανθεκτικό, καινοτόμο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό κατασκευαστικό τομέα.

4.2 Γενικός στόχος

Γενικός στόχος του Σχεδίου Δράσης MOBUILDING είναι η θέσπιση ενός πρακτικού, επεκτάσιμου και τεκμηριωμένου σε στοιχεία στρατηγικού πλαισίου που να στηρίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη της κινητικότητας μαθητευομένων στον ευρωπαϊκό κατασκευαστικό τομέα. Αξιοποιώντας τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που εντοπίστηκαν στο Παραδοτέο 2.1, το Σχέδιο Δράσης μετατρέπει τα ευρήματα της έρευνας σε συγκεκριμένες, εφαρμόσιμες και επεκτάσιμες συστάσεις προς τους διάφορους φορείς που διαδραματίζουν ρόλο στην κινητικότητα μαθητευομένων, συμπεριλαμβανομένων των φορέων ΕΕΚ, των εργοδοτών, των ενδιάμεσων οργανισμών, των κοινωνικών εταίρων και των δημόσιων αρχών σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Πέρα από την αύξηση της συμμετοχής στη διεθνή κινητικότητα, το Σχέδιο Δράσης αποσκοπεί στη βελτίωση της ποιότητας, της προσβασιμότητας και της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των συστημάτων κινητικότητας μαθητευομένων. Επιδιώκει να ενισχύσει την οργανωτική ικανότητα, να προωθήσει στενότερη συνεργασία μεταξύ εκπαίδευσης και βιομηχανίας και να δημιουργήσει τις αναγκαίες προϋποθέσεις ώστε η κινητικότητα να καταστεί αναγνωρισμένος

μοχλός ανάπτυξης δεξιοτήτων, καινοτομίας του εργατικού δυναμικού και ανταγωνιστικότητας του κλάδου.

4.3 Στρατηγικοί στόχοι

Για την υλοποίηση αυτού του οράματος, το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING διαρθρώνεται γύρω από έξι συμπληρωματικούς στρατηγικούς στόχους, οι οποίοι από κοινού αντιμετωπίζουν τα εμπόδια που εντοπίστηκαν μέσω της έρευνας του έργου, στηρίζοντας παράλληλα τη μελλοντική ανάπτυξη της κινητικότητας μαθητευομένων σε όλη την Ευρώπη.

SO1. Διαμόρφωση ευνοϊκού κανονιστικού περιβάλλοντος και περιβάλλοντος πολιτικής. Προώθηση στοχευμένων συστάσεων πολιτικής και θεσμικής συνεργασίας με σκοπό τη μείωση των νομικών και διαρθρωτικών εμποδίων, την αποσαφήνιση του νομικού καθεστώτος και των όρων των μαθητευομένων κατά τη διασυνοριακή κινητικότητα και τη βελτίωση της ευθυγράμμισης μεταξύ των εθνικών συστημάτων ΕΕΚ και των ευρωπαϊκών στόχων κινητικότητας.

SO2. Ενίσχυση της οργανωτικής ικανότητας για τη διαχείριση της κινητικότητας. Στήριξη των παρόχων ΕΕΚ, των ενδιάμεσων οργανισμών και των εργοδοτών μέσω πρακτικών εργαλείων, υποδειγμάτων, καθοδήγησης, ψηφιακών λύσεων και μέτρων ανάπτυξης ικανοτήτων που βελτιώνουν τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διασφάλιση ποιότητας της κινητικότητας μαθητευομένων, μειώνοντας παράλληλα τη γραφειοκρατική επιβάρυνση των φορέων και των ΜμΕ.

SO3. Αύξηση της συμμετοχής και της δέσμευσης των ΜμΕ. Ενθάρρυνση της ενεργού εμπλοκής των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω της προώθησης απλουστευμένων διαδικασιών, κατάλληλων μηχανισμών οικονομικής και μη οικονομικής στήριξης, ισχυρότερων συμπράξεων και συνεργατικών προσεγγίσεων που μειώνουν τις διοικητικές και λειτουργικές προκλήσεις που συνδέονται με την υποδοχή ή την αποστολή μαθητευομένων.

SO4. Προώθηση κινητικότητας χωρίς αποκλεισμούς, προσβάσιμης και επικεντρωμένης στον εκπαιδευόμενο. Διεύρυνση της συμμετοχής μέσω της αντιμετώπισης οικονομικών, πολιτισμικών, γλωσσικών και κοινωνικών εμποδίων, διασφαλίζοντας παράλληλα ίσες ευκαιρίες για τους μαθητευόμενους ανεξαρτήτως φύλου, κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου, εθνικότητας ή γεωγραφικής θέσης. Ενίσχυση της φωνής και της εκπροσώπησης των μαθητευομένων μέσω της δημιουργίας ευκαιριών ώστε οι εκπαιδευόμενοι να συνεισφέρουν τις εμπειρίες και τις οπτικές τους στον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και τη συνεχή βελτίωση των προγραμμάτων κινητικότητας.

SO5. Ανάπτυξη δεξιοτήτων για το μέλλον στον κατασκευαστικό τομέα. Ευθυγράμμιση της κινητικότητας μαθητευομένων με τις εξελισσόμενες ανάγκες δεξιοτήτων του ευρωπαϊκού κλάδου των κατασκευών, μέσω της ενσωμάτωσης πράσινων ικανοτήτων, ψηφιακών τεχνολογιών, επαγγελματικής ασφάλειας, καινοτομίας και διεθνούς συνεργασίας στις εμπειρίες μάθησης στον χώρο εργασίας.

SO6. Οικοδόμηση ενός βιώσιμου και ανθεκτικού οικοσυστήματος κινητικότητας μαθητευομένων. Προώθηση και στήριξη της θέσπισης μηχανισμών διακυβέρνησης, πλαισίων παρακολούθησης και μακροχρόνιων συμπράξεων που καθιστούν δυνατή τη συνεχή βελτίωση, διευκολύνουν την ανταλλαγή γνώσεων και επιτρέπουν στην κινητικότητα μαθητευομένων να επεκταθεί πέρα από μεμονωμένα έργα ή προγράμματα χρηματοδότησης. Το Σχέδιο Δράσης αναγνωρίζει το Erasmus+ ως τον ακρογωνιαίο λίθο της ευρωπαϊκής κινητικότητας στην ΕΕΚ, ενθαρρύνοντας παράλληλα συμπληρωματικές μορφές διεθνούς συνεργασίας, όπως διμερείς θεσμικές συμφωνίες, πρωτοβουλίες με επικεφαλής εργοδότες και τις αναδυόμενες Παγκόσμιες Συμπράξεις Δεξιοτήτων (Global Skills Partnerships), ώστε να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα και η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των ευκαιριών κινητικότητας σε ολόκληρο τον κατασκευαστικό τομέα.

Οι στρατηγικοί στόχοι αποτελούν το οργανωτικό πλαίσιο για τις δράσεις που αναπτύσσονται στα επόμενα κεφάλαια. Η υλοποίησή τους απαιτεί τη συμβολή διαφορετικών φορέων ανάλογα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους, ενώ ο χάρτης πορείας και το πλαίσιο παρακολούθησης που παρουσιάζονται στα Κεφάλαια 10 και 11 μετατρέπουν τις προτεραιότητες αυτές σε διαδρομές υλοποίησης και δείκτες για την αξιολόγηση της προόδου. Κάθε στρατηγικός στόχος συνδέεται με τουλάχιστον έναν δείκτη του πλαισίου παρακολούθησης που ορίζεται στην Ενότητα 11.2, ώστε η πρόοδος προς την επίτευξη των στόχων να μπορεί να αξιολογείται βάσει τεκμηρίων και όχι προθέσεων.

Οι στρατηγικοί αυτοί στόχοι διαμορφώνουν τη λογική παρέμβασης του Σχεδίου Δράσης MOBUILDING. Συνδυάζοντας την ευθυγράμμιση των πολιτικών, την ανάπτυξη οργανωτικών ικανοτήτων, τη δέσμευση των ενδιαφερόμενων μερών και τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας, καθιστούν εφικτό ένα συνεκτικό πλαίσιο για τη μετατροπή της κινητικότητας μαθητευομένων σε στρατηγικό εργαλείο ανάπτυξης δεξιοτήτων, καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας στο ευρωπαϊκό οικοσύστημα των κατασκευών.

5. Διακυβέρνηση και τοπικά οικοσυστήματα

5.1 Ο ρόλος της διακυβέρνησης στην κινητικότητα μαθητευομένων

Η αποτελεσματική διακυβέρνηση αποτελεί τη ραχοκοκαλιά κάθε βιώσιμου οικοσυστήματος κινητικότητας. Το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING αναγνωρίζει ότι η κινητικότητα δεν μπορεί να προωθείται μόνο από μεμονωμένους φορείς: απαιτεί μια συνεκτική αρχιτεκτονική πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που συνδέει τους τοπικούς παρόχους ΕΕΚ (Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης), τις περιφερειακές αρχές, τους εθνικούς φορείς χάραξης πολιτικής και τους ευρωπαϊκούς φορείς σε ένα συντονισμένο δίκτυο κοινών ευθυνών, ευθυγραμμισμένων κινήτρων και διαφανών μηχανισμών λογοδοσίας.

Όπως τεκμηριώνεται στο D2.1, θεμελιώδης πρόκληση σε όλες τις χώρες εταίρους είναι η απουσία ενιαίων εθνικών στρατηγικών για τη διασυνοριακή μακροχρόνια κινητικότητα μαθητευομένων. Στην Ιρλανδία, η κινητικότητα δεν αποτελεί εθνική προτεραιότητα πολιτικής. Στην Κύπρο, ο κατακερματισμένος συντονισμός μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και των φορέων κατάρτισης οδηγεί σε αναποτελεσματικότητα και επικαλύψεις. Στην Ισπανία, το αποκεντρωμένο σύστημα ΕΕΚ οδηγεί σε ανομοιόμορφη εφαρμογή των εργαλείων αναγνώρισης μεταξύ των αυτόνομων κοινοτήτων. Η αντιμετώπιση αυτών των κενών διακυβέρνησης αποτελεί επομένως θεμελιώδη προτεραιότητα του παρόντος Σχεδίου Δράσης.

5.2 Πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης

Το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING προτείνει ένα πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που διαρθρώνεται σε τρία αλληλένδετα επίπεδα:

- **Ευρωπαϊκό επίπεδο:** ευθυγράμμιση με τα πλαίσια πολιτικής της ΕΕ, όπως το Erasmus+, το ΕΠΠ και η Διακήρυξη του Όσναμπρικ· συνεργασία με ευρωπαϊκούς κλαδικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων του Construction Blueprint και της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας για τη Μαθητεία· και συνηγορία υπέρ εναρμονισμένων νομικών προτύπων για την κινητικότητα μαθητευομένων.
- **Εθνικό επίπεδο:** ανάπτυξη συντονισμένων εθνικών στρατηγικών για τη διασυνοριακή μακροχρόνια κινητικότητα μαθητευομένων· διυπουργική συνεργασία μεταξύ των υπουργείων παιδείας και εργασίας και των εργοδοτικών οργανώσεων· και θέσπιση μηχανισμών ταχείας αναγνώρισης των μαθησιακών αποτελεσμάτων που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό.
- **Τοπικό και περιφερειακό επίπεδο:** δημιουργία περιφερειακών κοινοπραξιών κινητικότητας που συγκεντρώνουν πόρους, εμπειρογνωμοσύνη και δίκτυα εταίρων για λογαριασμό μικρότερων παρόχων ΕΕΚ· εμπλοκή των τοπικών αρχών ως ενεργών διαμεσολαβητών και διευκολυντών· και ανάπτυξη τοπικών οικοσυστημάτων που συνδέουν κέντρα κατάρτισης, εργοδότες και κοινοτικούς οργανισμούς.

Η κατανομή των αρμοδιοτήτων στα τρία αυτά επίπεδα μπορεί να περιγραφεί ως εξής, με την επιφύλαξη ότι η συγκεκριμένη κατανομή των καθηκόντων θα εξαρτηθεί από τις διοικητικές ρυθμίσεις κάθε χώρας και περιφέρειας.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα αρμόδια ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, τα κλαδικά δίκτυα και οι οργανισμοί μαθητείας θα πρέπει να αναλάβουν ηγετικό ρόλο στην προώθηση της ευθυγράμμισης των πολιτικών, στη διευκόλυνση της ανταλλαγής καλών πρακτικών, στην παροχή κοινής καθοδήγησης και στη στήριξη της συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών των διαφόρων χωρών. Οι φορείς σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναμένεται επίσης να ενθαρρύνουν τη χρήση των υφιστάμενων εργαλείων διαφάνειας και αναγνώρισης, να παρακολουθούν τα αναδυόμενα εμπόδια στην κινητικότητα και να συνηγορούν υπέρ κανονιστικών και λειτουργικών βελτιώσεων που διευκολύνουν τη μακροχρόνια διασυνοριακή κινητικότητα μαθητευομένων. Ο ρόλος τους είναι επομένως η δημιουργία ενός ευνοϊκού

πλαισίου που στηρίζει τη συντονισμένη δράση σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συνέπεια με τους ευρύτερους ευρωπαϊκούς στόχους για την ΕΕΚ και την κινητικότητα.

Σε εθνικό επίπεδο, τα υπουργεία που είναι αρμόδια για την ΕΕΚ, οι Εθνικές Μονάδες Erasmus+ και οι εργοδοτικές οργανώσεις αναμένεται να δρομολογήσουν και να στηρίξουν τις δράσεις πολιτικής, αναγνώρισης και δέσμευσης των ενδιαφερόμενων μερών που προσδιορίζονται στο Σχέδιο. Σε περιφερειακό επίπεδο, οι δημόσιες αρχές, όπως η Γενική Διεύθυνση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης της Καστίλης και Λεόν, μαζί με τις περιφερειακές κοινοπραξίες κινητικότητας και τους συμμετέχοντες παρόχους ΕΕΚ, συντονίζουν τις επιχειρησιακές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων του εντοπισμού εταίρων, της επιλογής μαθητευομένων, της διαχείρισης της κινητικότητας, της στήριξης των εκπαιδευομένων και της συνεργασίας με τους εργοδότες.

Κατά την περίοδο υλοποίησης του MOBUILDING, οι εταίροι της κοινοπραξίας ενεργούν ως οι φορείς που δρομολογούν και συντονίζουν αυτές τις λειτουργίες στις αντίστοιχες χώρες τους: η INFODEF και η EDUCACYL στην Ισπανία, η GOI και η TÜRKONFED στην Τουρκία, η ENAIP στην Ιταλία, το CARDET στην Κύπρο, το ECTE στην Ελλάδα, το INQS στην Ιρλανδία και το EMKICE KIC στη Βόρεια Μακεδονία, καθένας σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές, τους παρόχους ΕΕΚ και τις εργοδοτικές οργανώσεις του δικού του πλαισίου. Η ενδεικτική κατανομή των αρμοδιοτήτων ανά φάση υλοποίησης συνοψίζεται στον πίνακα του χάρτη πορείας στο Κεφάλαιο 10.

5.3 Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα MOBUILDING ως κόμβος διακυβέρνησης

Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα MOBUILDING για την κινητικότητα μαθητευομένων στις κατασκευές (D3.1) λειτουργεί ως ο κεντρικός ψηφιακός κόμβος διακυβέρνησης του Σχεδίου Δράσης. Οι τέσσερις ολοκληρωμένοι χώροι της — ο Χώρος Συνεργασίας και Δικτύωσης (Partnership and Networking Lounge), ο Χώρος Ανάπτυξης Ικανοτήτων (Capacity Building Space), το Εργαλείο Διαχείρισης Κινητικότητας Μαθητευομένων (Apprenticeship Mobility Management Tool) και το Κέντρο Διαπίστευσης, Επικύρωσης και Αναγνώρισης (Accreditation, Validation and Recognition Centre) — παρέχουν την υποδομή που απαιτείται για τη μετατροπή των δεσμεύσεων διακυβέρνησης σε επιχειρησιακή πραγματικότητα.

5.4 Περιφερειακά οικοσυστήματα στην πράξη: η εμπειρία της Καστίλης και Λεόν

Η επιτυχής εφαρμογή της κινητικότητας μαθητευομένων στον κατασκευαστικό τομέα απαιτεί μοντέλα διακυβέρνησης που συνδυάζουν στρατηγικό συντονισμό, θεσμική δέσμευση και στενή συνεργασία μεταξύ παρόχων εκπαίδευσης, δημόσιων αρχών και εργοδοτών. Στην Ισπανία, και ιδίως στην Αυτόνομη Κοινότητα της Καστίλης και Λεόν, η ανάπτυξη περιφερειακών οικοσυστημάτων κινητικότητας έχει καταδείξει πώς οι συντονισμένες δομές διακυβέρνησης μπορούν να αυξήσουν σημαντικά τη συμμετοχή εκπαιδευομένων ΕΕΚ και επιχειρήσεων σε διεθνή προγράμματα κινητικότητας. Η εμπειρία της Κοινοπραξίας ΕΕΚ Erasmus+ EDUCACYL αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι περιφερειακές αρχές μπορούν να διευκολύνουν και να διευρύνουν τις ευκαιρίες κινητικότητας μέσω μιας δομημένης και συνεργατικής προσέγγισης.

Η Καστίλη και Λεόν λειτουργεί εντός του αποκεντρωμένου πλαισίου διακυβέρνησης της ΕΕΚ στην Ισπανία, στο οποίο οι Αυτόνομες Κοινότητες είναι αρμόδιες για τη διαχείριση και την εφαρμογή των πολιτικών επαγγελματικής εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό, το Περιφερειακό Υπουργείο Παιδείας, μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Εκπαίδευσης Ειδικού Καθεστώτος, διαδραματίζει κεντρικό συντονιστικό ρόλο, στηρίζοντας τα κέντρα ΕΕΚ, προωθώντας στρατηγικές διεθνοποίησης και διευκολύνοντας τη συμμετοχή σε

ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες. Η κινητικότητα εντάσσεται επομένως σε ευρύτερες περιφερειακές πολιτικές που αποσκοπούν στη βελτίωση της απασχολησιμότητας, στην προώθηση της καινοτομίας στην ΕΕΚ και στην ενίσχυση των δεσμών μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας.

Ένας από τους σημαντικότερους μηχανισμούς διακυβέρνησης που αναπτύχθηκαν στην Καστίλη και Λεόν είναι η Κοινοπραξία ΕΕΚ Erasmus+ EDUCACYL, η οποία λειτουργεί ως ενδιάμεση δομή που επιτρέπει στους φορείς ΕΕΚ να έχουν πρόσβαση σε διεθνείς ευκαιρίες κινητικότητας, μειώνοντας παράλληλα τη διοικητική επιβάρυνση που συνδέεται με την υλοποίηση του Erasmus+. Η κοινοπραξία επιτρέπει στα συμμετέχοντα κέντρα να επωφελούνται από ένα κοινό πλαίσιο διακυβέρνησης, κοινές διαδικασίες, συντονισμένη διαχείριση των εταίρων και κεντρική τεχνική υποστήριξη. Το μοντέλο αυτό είναι ιδιαίτερα πολύτιμο για μικρότερους φορείς ΕΕΚ που ενδέχεται να μη διαθέτουν τους οικονομικούς, διοικητικούς ή ανθρώπινους πόρους που απαιτούνται για την αυτόνομη οργάνωση δραστηριοτήτων διεθνούς κινητικότητας.

Η προσέγγιση της κοινοπραξίας καταδεικνύει πώς ο περιφερειακός συντονισμός μπορεί να δημιουργήσει οικονομίες κλίμακας και να αυξήσει τη συνολική ποιότητα των εμπειριών κινητικότητας. Μέσω της EDUCACYL, τα συμμετέχοντα κέντρα λαμβάνουν υποστήριξη σε τομείς όπως ο εντοπισμός εταίρων, ο σχεδιασμός της κινητικότητας, η διασφάλιση ποιότητας, η διάδοση, η υποβολή εκθέσεων και η αναγνώριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Το μοντέλο προάγει επίσης τη συνέπεια στη διαχείριση της κινητικότητας, διατηρώντας παράλληλα επαρκή ευελιξία ώστε να ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες των διαφόρων επαγγελματικών τομέων, συμπεριλαμβανομένων των κατασκευών και των συναφών με αυτές επαγγελμάτων.

Βασικό χαρακτηριστικό του μοντέλου της Καστίλης και Λεόν είναι η ενεργός εμπλοκή των τοπικών και περιφερειακών ενδιαφερόμενων μερών στο οικοσύστημα κινητικότητας. Τα αποτελεσματικά προγράμματα κινητικότητας απαιτούν συνεργασία μεταξύ πολλών φορέων, μεταξύ των οποίων πάροχοι ΕΕΚ, επιχειρήσεις, κλαδικοί οργανισμοί, τοπικές αρχές, εμπορικά επιμελητήρια και ενδιάμεσοι οργανισμοί. Στο πλαίσιο της κοινοπραξίας EDUCACYL, τα ενδιαφερόμενα αυτά μέρη συμβάλλουν στον εντοπισμό των αναγκών της αγοράς εργασίας, στη διευκόλυνση των τοποθετήσεων, στη στήριξη των μαθητευομένων κατά τις περιόδους κινητικότητας και στην προώθηση της αναγνώρισης των διεθνών μαθησιακών εμπειριών. Η συνεργατική αυτή προσέγγιση συμβάλλει ώστε οι δραστηριότητες κινητικότητας να παραμένουν ευθυγραμμισμένες τόσο με τους εκπαιδευτικούς στόχους όσο και με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

Ο κατασκευαστικός τομέας παρουσιάζει ειδικές προκλήσεις που καθιστούν τον συντονισμό των ενδιαφερόμενων μερών ιδιαίτερα σημαντικό. Οι απαιτήσεις υγείας και ασφάλειας στην εργασία, η τεχνική εξειδίκευση και η κυριαρχία των ΜμΕ απαιτούν προσεκτικό σχεδιασμό και επικοινωνία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Η εμπειρία της Καστίλης και Λεόν δείχνει ότι τα προγράμματα κινητικότητας είναι αποτελεσματικότερα όταν οι εργοδότες εμπλέκονται από τα αρχικά στάδια σχεδιασμού και όταν οι τοποθετήσεις συνδέονται με σαφώς καθορισμένα μαθησιακά αποτελέσματα. Η συνεργασία με τις επιχειρήσεις διευκολύνει επίσης τη μεταφορά καινοτόμων κατασκευαστικών πρακτικών, ψηφιακών τεχνολογιών και ικανοτήτων που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών.

Μια ακόμη σημαντική καλή πρακτική που αναπτύχθηκε μέσω της κοινοπραξίας EDUCACYL είναι η προώθηση μηχανισμών υποστήριξης των εκπαιδευομένων σε ολόκληρο τον κύκλο της κινητικότητας. Τα συμμετέχοντα κέντρα παρέχουν καθοδήγηση πριν από την αναχώρηση, υποστήριξη κατά την περίοδο της τοποθέτησης και δραστηριότητες παρακολούθησης μετά την επιστροφή. Η ολοκληρωμένη αυτή προσέγγιση συμβάλλει σε υψηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσης, μεγαλύτερη ικανοποίηση των εκπαιδευομένων και ισχυρότερη αναγνώριση των αποκτηθεισών ικανοτήτων. Συμβάλλει επίσης στην αντιμετώπιση συνήθων εμποδίων, όπως οι γλωσσικές δυσκολίες, η πολιτισμική προσαρμογή και η διοικητική πολυπλοκότητα, τα οποία εντοπίστηκαν όλα μέσω της ερευνητικής διαδικασίας του MOBUILDING.

Το μοντέλο διακυβέρνησης που εφαρμόζεται στην Καστίλη και Λεόν αναδεικνύει επίσης τη σημασία των διεθνών συμπράξεων που βασίζονται στη μακροχρόνια συνεργασία και την αμοιβαία εμπιστοσύνη. Κατά τη διάρκεια πολλών ετών συμμετοχής στο Erasmus+, η κοινοπραξία EDUCACYL έχει δημιουργήσει ένα διαρκώς διευρυνόμενο δίκτυο αξιόπιστων ευρωπαίων εταίρων, ικανών να στηρίζουν εμπειρίες κινητικότητας υψηλής ποιότητας. Τέτοιες σταθερές συμπράξεις μειώνουν τους οργανωτικούς κινδύνους, απλουστεύουν τη διαχείριση της κινητικότητας και δημιουργούν ευκαιρίες για τη συνεχή ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ των συστημάτων ΕΕΚ. Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα MOBUILDING μπορεί να αξιοποιήσει αυτές τις αρχές διευκολύνοντας την αντιστοίχιση εταίρων, την ανταλλαγή επιχειρησιακών πόρων και την ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας σε ολόκληρο τον κατασκευαστικό τομέα.

Από στρατηγική σκοπιά, η Κοινοπραξία ΕΕΚ Erasmus+ EDUCACYL καταδεικνύει ότι οι περιφερειακές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό διευκολυντικό ρόλο στην κινητικότητα μαθητευομένων χωρίς να υποκαθιστούν την πρωτοβουλία των παρόχων ΕΕΚ ή των εργοδοτών. Ενεργώντας ως συντονιστές, διευκολυντές και φορείς ανάπτυξης ικανοτήτων, οι δημόσιες αρχές μπορούν να δημιουργήσουν ευνοϊκές συνθήκες για την κινητικότητα, να στηρίξουν τη δέσμευση των ενδιαφερόμενων μερών και να προωθήσουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της διεθνούς συνεργασίας. Η εμπειρία αυτή προσφέρει ένα μεταβιβάσιμο μοντέλο διακυβέρνησης για το MOBUILDING, ιδίως σε περιφέρειες όπου κατακερματισμένες θεσμικές δομές ή περιορισμένη οργανωτική ικανότητα εξακολουθούν να παρεμποδίζουν τη συμμετοχή σε προγράμματα κινητικότητας μαθητευομένων.

Εν τέλει, η εμπειρία της Καστίλης και Λεόν επιβεβαιώνει ότι η επιτυχής κινητικότητα μαθητευομένων δεν εξαρτάται μόνο από τις ευκαιρίες χρηματοδότησης αλλά και από την ύπαρξη συντονισμένων περιφερειακών οικοσυστημάτων ικανών να συνδέουν την εκπαίδευση, τη βιομηχανία και τη δημόσια πολιτική. Η κοινοπραξία EDUCACYL αποτελεί πρακτικό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο η διακυβέρνηση, η συνεργασία των ενδιαφερόμενων μερών και η κοινή ευθύνη μπορούν να συμβάλουν στη διεύρυνση ευκαιριών κινητικότητας υψηλής ποιότητας, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμων, για μαθητευόμενους στον κατασκευαστικό τομέα και πέραν αυτού.

6. Δέσμευση των ΜμΕ και κίνητρα

6.1 Η πρόκληση των ΜμΕ

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και ιδίως οι πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του ευρωπαϊκού κατασκευαστικού τομέα. Ωστόσο, είναι ακριβώς αυτές οι επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν ορισμένα από τα σημαντικότερα εμπόδια στη συμμετοχή τους στη διασυνοριακή κινητικότητα μαθητευομένων. Οι ΜμΕ λειτουργούν συχνά με μικρές ομάδες και πιεστικά χρονοδιαγράμματα έργων, με περιορισμένη διοικητική ικανότητα, οικονομική ανθεκτικότητα και διαθέσιμο χρόνο εποπτείας για να υποδεχθούν ή να αποστείλουν μαθητευόμενους χωρίς να επηρεαστεί η καθημερινή τους λειτουργία.

Όπως τεκμηριώνεται στο D2.1, οι βασικές προκλήσεις για τις ΜμΕ περιλαμβάνουν το λειτουργικό κόστος και το κόστος παραγωγικότητας που συνδέονται με την εποπτεία διεθνών μαθητευομένων· τις ανησυχίες σχετικά με την απόδοση της επένδυσης και την πιθανή απώλεια καταρτισμένων εργαζομένων· τις απαιτήσεις αστικής ευθύνης και ασφάλειας σε κατασκευαστικά περιβάλλοντα υψηλού κινδύνου· και την περιορισμένη ή άνιση πρόσβαση σε οικονομική στήριξη ικανή να αντισταθμίσει το πρόσθετο κόστος της κινητικότητας.

6.2 Στρατηγικές δράσεις για τη δέσμευση των ΜμΕ

Το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING προσδιορίζει μια στοχευμένη δέσμη μέτρων για την ενίσχυση της συμμετοχής των ΜμΕ στην κινητικότητα μαθητευομένων. Ανάλογα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους, οι δημόσιες αρχές, οι πάροχοι ΕΕΚ (Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης), οι εργοδοτικές οργανώσεις, οι ενδιάμεσοι φορείς και λοιποί αρμόδιοι φορείς καλούνται να εξετάσουν και να προσαρμόσουν τα ακόλουθα μέτρα στο εθνικό, περιφερειακό και κλαδικό τους πλαίσιο:

- **Οικονομικά κίνητρα:** οι αρμόδιες εθνικές και περιφερειακές αρχές καλούνται να εξετάσουν στοχευμένους μηχανισμούς (συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, φορολογικών ελαφρύνσεων, επιδοτήσεων μισθού ή άμεσης χρηματοδότησης) που θα συμβάλλουν στην αντιστάθμιση του πρόσθετου λειτουργικού κόστους και του χρόνου καθοδήγησης (mentoring) που συνδέονται με την υποδοχή ή την αποστολή μαθητευομένων.
- **Πρακτικοί πόροι ειδικά για τον κλάδο:** οι πάροχοι ΕΕΚ, οι ενδιάμεσοι οργανισμοί και οι δομές υποστήριξης της κινητικότητας ενθαρρύνονται να παρέχουν στις ΜμΕ έτοιμες προς χρήση οδηγίες, υποδείγματα και πρακτικούς πόρους προσαρμοσμένους στη διασυνοριακή κινητικότητα στις κατασκευές, ιδίως σε τομείς όπως η υγεία και ασφάλεια στην εργασία, η ασφάλιση, η εκτίμηση κινδύνων, τα καθήκοντα στον χώρο εργασίας και η τεκμηρίωση της κινητικότητας. Τέτοιοι πόροι μπορούν να μειώσουν τη διοικητική επιβάρυνση και να αντιμετωπίσουν ανησυχίες σχετικά με την αστική ευθύνη και την ασφάλεια που ενδέχεται να αποθαρρύνουν τη συμμετοχή των ΜμΕ.
- **Ενδιάμεσες δομές υποστήριξης:** οι πάροχοι ΕΕΚ, οι εργοδοτικές οργανώσεις, οι κοινοπραξίες κινητικότητας και άλλοι ενδιάμεσοι φορείς ενθαρρύνονται να συγκεντρώνουν λειτουργίες όπως η αντιστοίχιση εταίρων, ο διοικητικός συντονισμός και οι πρακτικές ρυθμίσεις της κινητικότητας, μειώνοντας τον φόρτο εργασίας που επωμίζονται οι μεμονωμένες ΜμΕ. Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα MOBUILDING μπορεί να συμπληρώσει αυτές τις δομές διευκολύνοντας τη δικτύωση, την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη διαχείριση της κινητικότητας.
- **Αναγνώριση και ευαισθητοποίηση:** οι εργοδοτικές οργανώσεις, οι κλαδικοί φορείς και οι δημόσιες αρχές καλούνται να εξετάσουν μηχανισμούς αναγνώρισης για τις ΜμΕ που συμμετέχουν ενεργά σε ποιοτική κινητικότητα μαθητευομένων, όπως σήματα «εργοδότη φιλικού προς την κινητικότητα», διακριτικά ή κλαδικές πρωτοβουλίες

αναγνώρισης. Τέτοιοι μηχανισμοί μπορούν να αυξήσουν την προβολή και να παρέχουν μη οικονομικά κίνητρα για συμμετοχή.

- **Το μοντέλο του δικτύου εργοδοτών της TÜRKONFED:** τα καθιερωμένα δίκτυα εργοδοτικών συνομοσπονδιών και κλαδικών ομάδων εργασίας της TÜRKONFED αποτελούν ένα δυνητικά μεταβιβάσιμο μοντέλο συντονισμού βιομηχανίας και ΕΕΚ, προσφέροντας ένα έτοιμο κανάλι για την προσέγγιση των ΜμΕ, τη διάδοση των ευκαιριών κινητικότητας και την εξασφάλιση της δέσμευσης των εργοδοτών.

6.3 Διαμόρφωση της προστιθέμενης αξίας για τον εργοδότη

Η εμπειρία που αποκτήθηκε μέσω των περιφερειακών επιχειρηματικών δικτύων της TÜRKONFED δείχνει ότι τα κίνητρα από μόνα τους δεν επαρκούν, εκτός εάν συνοδεύονται από σαφή και αποδείξιμη προστιθέμενη αξία για τον εργοδότη. Οι δραστηριότητες δέσμευσης θα πρέπει επομένως να παρουσιάζουν την κινητικότητα όχι ως άσκηση συμμόρφωσης αλλά ως εργαλείο ανάπτυξης του εργατικού δυναμικού: πρόσβαση σε εκπαιδευόμενους με κίνητρο, επαφή με κατασκευαστικές τεχνικές και ψηφιακά εργαλεία που εφαρμόζονται σε άλλες αγορές, ενισχυμένες διεθνείς επιχειρηματικές επαφές και αυξημένη προβολή σε πελάτες και δημόσιες αρχές που αποδίδουν ολοένα μεγαλύτερη αξία στη βιωσιμότητα και στην επένδυση σε δεξιότητες.

Η ανάπτυξη ικανοτήτων είναι εξίσου σημαντική για τη μετατροπή αυτής της προστιθέμενης αξίας σε συμμετοχή. Οι εργοδοτικές οργανώσεις, οι πάροχοι ΕΕΚ και οι ενδιάμεσοι φορείς κινητικότητας ενθαρρύνονται να συμπληρώνουν την ευαισθητοποίηση με πρακτική υποστήριξη που ενισχύει την ικανότητα των εργοδοτών να υποδέχονται διεθνείς μαθητευόμενους, συμπεριλαμβανομένης καθοδήγησης σχετικά με τις ρυθμίσεις καθοδήγησης (mentoring), τις συμφωνίες μάθησης, τις υποχρεώσεις επαγγελματικής ασφάλειας και την αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Το MOBUILDING θα συμβάλει στον στόχο αυτό μέσω των δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων και των πόρων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του έργου.

Τέλος, η δέσμευση των ΜμΕ είναι πιθανό να είναι αποτελεσματικότερη όταν οργανώνεται συλλογικά και όχι ανά μεμονωμένη επιχείρηση. Συλλογικές προσεγγίσεις, όπως οι κοινοπραξίες κινητικότητας, μπορούν να αποτελέσουν ιδιαίτερα κατάλληλη οδό για τις πολύ μικρές και μικρές κατασκευαστικές επιχειρήσεις, επιτρέποντας σε περισσότερες επιχειρήσεις να συμμετέχουν μέσω ενός συντονιστή παρόχου ΕΕΚ, μιας εργοδοτικής οργάνωσης ή ενός ενδιάμεσου φορέα που συγκεντρώνει μέρος του διοικητικού και υλικοτεχνικού φόρτου εργασίας. Η προσέγγιση αυτή μπορεί να βοηθήσει στην υπέρβαση της περιορισμένης ικανότητας των μεμονωμένων ΜμΕ και αποτυπώνεται επομένως στον χάρτη πορείας υλοποίησης που παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 10.

7. Κοινωνικός διάλογος και συμπράξεις

7.1 Η σημασία του κοινωνικού διαλόγου

Τα βιώσιμα οικοσυστήματα κινητικότητας μαθητευομένων δεν οικοδομούνται από μεμονωμένους φορείς που δρουν απομονωμένα: είναι προϊόν διαρκούς, δομημένου κοινωνικού διαλόγου μεταξύ του συνόλου των ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των εργοδοτών και των συνομοσπονδιών τους, των συνδικαλιστικών οργανώσεων, των παρόχων ΕΕΚ (Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης), των περιφερειακών και τοπικών αρχών, καθώς και των ίδιων των μαθητευομένων. Όπως τεκμηριώνεται στο D2.1, ένα κρίσιμο κενό πολιτικής που εντοπίστηκε σε όλες τις χώρες εταίρους είναι η αποσύνδεση μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών: οι επιχειρηματικές οργανώσεις, οι πάροχοι ΕΕΚ και οι κυβερνητικοί φορείς συχνά λειτουργούν απομονωμένα, χωρίς τις συνεργατικές δομές που απαιτούνται για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών πλαισίων κινητικότητας.

7.2 Στρατηγικές δράσεις για τον κοινωνικό διάλογο

- **Ενίσχυση της συνεργασίας βιομηχανίας–ΕΕΚ:** οι πολιτικές πρέπει να εστιάζουν στην ενίσχυση της άμεσης συνεργασίας μεταξύ επιχειρηματικών οργανώσεων και παρόχων ΕΕΚ, δημιουργώντας πιο ευέλικτες μορφές κινητικότητας προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες λειτουργικές συνθήκες των ΜμΕ, αντί να βασίζονται αποκλειστικά σε ακαδημαϊκά ή σχολικά μοντέλα κινητικότητας.
- **Σύσταση συμβουλίων κινητικότητας με τη συμμετοχή πολλών ενδιαφερόμενων μερών:** σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, ειδικά συμβούλια κινητικότητας για τον κατασκευαστικό τομέα, με τη συμμετοχή πολλών ενδιαφερόμενων μερών, θα πρέπει να συγκεντρώνουν εκπροσώπους των εργοδοτών, φορείς ΕΕΚ, συνδικαλιστικές οργανώσεις και δημόσιες αρχές, ώστε να σχεδιάζουν, να χρηματοδοτούν και να αξιολογούν από κοινού τα προγράμματα κινητικότητας.
- **Εφαρμογή του μοντέλου επαρχιακού συντονισμού της GOI:** η Γενική Διοίκηση της Επαρχίας Κωνσταντινούπολης έχει συσσωρεύσει σημαντική εμπειρία στον συντονισμό πρωτοβουλιών επαγγελματικής κατάρτισης μεγάλης κλίμακας στους τομείς των κατασκευών και των ειδικευμένων τεχνικών επαγγελμάτων σε επαρχιακό επίπεδο. Η θεσμική αυτή εμπειρία αποτελεί ένα επεκτάσιμο μοντέλο για την εμπλοκή των δημόσιων αρχών σε προγράμματα κινητικότητας μαθητευομένων, καταδεικνύοντας πώς οι επαρχιακές και τοπικές αρχές μπορούν να γεφυρώνουν ενεργά τους φορείς ΕΕΚ και τους εταίρους από τη βιομηχανία.
- **Ανάπτυξη διεθνών συμπράξεων και κοινοπραξιών:** οι διακρατικές συμπράξεις μεταξύ ομοσπονδιών εργοδοτών του κατασκευαστικού τομέα στις χώρες εταίρους του MOBUILDING μπορούν να καταστήσουν δυνατή τη δημιουργία δομημένων διμερών και πολυμερών διαδρομών κινητικότητας.

7.3 Ο ρόλος της Γενικής Διοίκησης της Επαρχίας Κωνσταντινούπολης στο σύστημα διακυβέρνησης της ΕΕΚ

Ως εκπρόσωπος της κεντρικής κυβέρνησης σε επαρχιακό επίπεδο βάσει του Νόμου αριθ. 5442 περί Επαρχιακής Διοίκησης, η Γενική Διοίκηση της Επαρχίας Κωνσταντινούπολης κατέχει γενική συντονιστική αρμοδιότητα επί των δραστηριοτήτων των κρατικών φορέων που λειτουργούν στην επαρχία, συμπεριλαμβανομένης της Επαρχιακής Διεύθυνσης Εθνικής Παιδείας Κωνσταντινούπολης, η οποία είναι άμεσα αρμόδια για την εφαρμογή της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης μαθητείας βάσει του Νόμου αριθ. 3308 περί Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Μέσω της Επαρχιακής Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Συντονισμού, η Γενική Διοίκηση διεξάγει έρευνα για την περιφερειακή κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, στηρίζει τον σχεδιασμό των δημόσιων επενδύσεων, συντονίζει τους επαρχιακούς φορείς, προάγει τη συνοχή μεταξύ των δημόσιων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διευκολύνει πρωτοβουλίες προσανατολισμένες στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης της επιχειρηματικότητας.

Η επιχειρησιακή ευθύνη για την ΕΕΚ ανήκει στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας, το οποίο αναπτύσσει την επαγγελματική εκπαίδευση σε συνεργασία με τους οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς μέσω αρθρωτών προγραμμάτων σπουδών προσανατολισμένων στην αγορά εργασίας, της ευθυγράμμισης με εθνικά και διεθνή πρότυπα, της στήριξης της απασχολησιμότητας των αποφοίτων και της ανάπτυξης των ικανοτήτων που απαιτούνται για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της βιομηχανίας.

Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της Κωνσταντινούπολης, οι θεσμικές αρμοδιότητες θα πρέπει να νοούνται ως εξής: η Γενική Διοίκηση λειτουργεί ως ο ανώτατος φορέας συντονισμού που συγκεντρώνει την Επαρχιακή Διεύθυνση Εθνικής Παιδείας Κωνσταντινούπολης, τον Τουρκικό Οργανισμό Απασχόλησης (İŞKUR), την Αρχή Επαγγελματικών Προσόντων (MYK), τις τοπικές αρχές και εκπροσώπους της επιχειρηματικής κοινότητας, ενώ η Επαρχιακή Διεύθυνση Εθνικής Παιδείας Κωνσταντινούπολης παραμένει ο κύριος δημόσιος φορέας που είναι αρμόδιος για την εφαρμογή της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

7.4 Υφιστάμενοι μηχανισμοί κοινωνικού διαλόγου και σύμπραξης στην Κωνσταντινούπολη

Οι ισχύουσες ρυθμίσεις διακυβέρνησης καταδεικνύουν ότι ο κοινωνικός διάλογος στην Κωνσταντινούπολη οργανώνεται μέσω ενός μοντέλου διακυβέρνησης με τη συμμετοχή πολλών ενδιαφερόμενων μερών και όχι μέσω μιας προσέγγισης με επίκεντρο το σχολείο.

Σύμφωνα με την επίσημη πλατφόρμα «Το επάγγελμά μου, η ζωή μου» (Mesleğim Hayatım) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, τα Κέντρα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης έχουν σχεδιαστεί για να ενισχύουν τη σύνδεση μεταξύ εκπαίδευσης και εργασιακού βίου. Οι μαθητευόμενοι συνήθως περνούν μία ημέρα την εβδομάδα λαμβάνοντας θεωρητική διδασκαλία στο σχολείο και τέσσερις ημέρες πραγματοποιώντας πρακτική κατάρτιση σε επιχειρήσεις. Η εγγραφή προϋποθέτει επίσημη σύμβαση κατάρτισης με επιχείρηση, και κάθε επιχείρηση υποδοχής πρέπει να απασχολεί πιστοποιημένο αρχιτεχνίτη εκπαιδευτή που κατέχει Πιστοποιητικό Αρχιτεχνίτη Εκπαιδευτή. Ομοίως, στο πλαίσιο του Ανατολικού Προγράμματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Anatolian Vocational Education Programme), οι μαθητές της 12ης τάξης ολοκληρώνουν το υποχρεωτικό μάθημα επαγγελματικής εκπαίδευσης στον χώρο εργασίας κυρίως σε επιχειρήσεις. Οι ρυθμίσεις αυτές καταδεικνύουν ότι η συμμετοχή των εργοδοτών δεν αποτελεί πρόσθετο στοιχείο του τουρκικού συστήματος ΕΕΚ αλλά έναν από τους βασικούς θεσμικούς του πυλώνες.

Ο κύριος θεσμοθετημένος μηχανισμός κοινωνικού διαλόγου σε επαρχιακό επίπεδο είναι το Επαρχιακό Συμβούλιο Απασχόλησης και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, το οποίο ρυθμίζεται από κοινού από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και τον İŞKUR. Το Συμβούλιο συγκεντρώνει την Επαρχιακή Διεύθυνση του İŞKUR Κωνσταντινούπολης, την Επαρχιακή Διεύθυνση Εθνικής Παιδείας Κωνσταντινούπολης, οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, επιμελητήρια και άλλους αρμόδιους δημόσιους φορείς. Οι θεσμοθετημένες αρμοδιότητές του περιλαμβάνουν την κατάρτιση προτάσεων επαρχιακής πολιτικής για την απασχόληση και την επαγγελματική εκπαίδευση, τη διεξαγωγή και αξιολόγηση αναλύσεων της αγοράς εργασίας, τη διατύπωση γνωμών σχετικά με την ευθυγράμμιση των προγραμμάτων σπουδών της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τη στήριξη της επίλυσης διαφορών που προκύπτουν από την πρακτική της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι αποφάσεις που εγκρίνει το Συμβούλιο είναι δεσμευτικές για τους αρμόδιους φορείς και εφαρμόζονται μέσω σχεδίων δράσης

παρακολούθησης, δημιουργώντας έναν δομημένο μηχανισμό με λογοδοσία για τη μετατροπή των δεδομένων της αγοράς εργασίας σε σχεδιασμό της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Ο μηχανισμός αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τον κατασκευαστικό τομέα. Από το 2007, ο İŞKUR διεξάγει ετήσια επαρχιακή Έρευνα Αγοράς Εργασίας για τον εντοπισμό των επαγγελμάτων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσληψης, και τα ευρήματα αυτά τροφοδοτούν το Ετήσιο Σχέδιο Κατάρτισης Εργατικού Δυναμικού του Συμβουλίου, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, επαγγελμάτων του κλάδου των κατασκευών. Το Συμβούλιο έχει επίσης την αρμοδιότητα να εισηγείται τη δημιουργία ή το κλείσιμο ειδικοτήτων επαγγελματικών προγραμμάτων ανάλογα με τη ζήτηση της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων του κλάδου των κατασκευών σε επαγγελματικά και τεχνικά σχολεία. Επιπλέον, έχει συντονίσει δραστηριότητες κατάρτισης και ευαισθητοποίησης για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία που απευθύνονται σε επιχειρήσεις, πιο πρόσφατα σε σχέση με την εγκύκλιο του 2024 του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία στην επαγγελματική εκπαίδευση. Αυτό καταδεικνύει την ύπαρξη θεσμικής ικανότητας για την κινητοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών ενδιαφερόμενων μερών γύρω από την επαγγελματική κατάρτιση κρίσιμης σημασίας για την ασφάλεια, που απευθύνεται σε μαθητευόμενους οι οποίοι εργάζονται σε ενεργά εργοτάξια.

Πρακτικό παράδειγμα αυτής της συνεργατικής προσέγγισης ήταν το Εργαστήριο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην Κωνσταντινούπολη, το οποίο διοργανώθηκε από την Επαρχιακή Διεύθυνση Εθνικής Παιδείας Κωνσταντινούπολης τον Ιούνιο του 2026. Το εργαστήριο εξέτασε τη συνάφεια με τους κλάδους των πενήντα επαγγελματικών πεδίων που προσφέρονται από τα Επαγγελματικά και Τεχνικά Ανατολικά Λύκεια (Vocational and Technical Anatolian High Schools) και τα Κέντρα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, εξετάζοντας παράλληλα τις ευκαιρίες πρακτικής άσκησης, την απασχολησιμότητα των αποφοίτων και τις μελλοντικές ανάγκες δεξιοτήτων. Στους συμμετέχοντες περιλαμβάνονταν διευθυντές σχολείων, προϊστάμενοι επαγγελματικών τμημάτων, εκπαιδευτικοί επαγγελματικού προσανατολισμού, εκπρόσωποι των κλάδων, ακαδημαϊκοί και στελέχη του İŞKUR, γεγονός που καταδεικνύει ευρεία θεσμική συμμετοχή.

Κατά την ίδια εκδήλωση, αναδείχθηκε η συμβολή των επιχειρηματικών επιμελητηρίων της Κωνσταντινούπολης στην επαγγελματική εκπαίδευση στο πλαίσιο του Μοντέλου Σχολείων υπό Αιγίδα (*Hamilik Modeli*), το οποίο θεσπίστηκε το 2019 μέσω της συνεργασίας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, του Υπουργείου Βιομηχανίας και Τεχνολογίας, του Τεχνικού Πανεπιστημίου Κωνσταντινούπολης, του Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Κωνσταντινούπολης και του Εμπορικού Επιμελητηρίου Κωνσταντινούπολης.[1] Το Εμπορικό Επιμελητήριο Κωνσταντινούπολης έχει αναφέρει ότι στηρίζει 59 επαγγελματικά σχολεία σε ολόκληρη την Κωνσταντινούπολη στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας αυτής,[2] ενώ στο εργαστήριο το Βιομηχανικό Επιμελητήριο Κωνσταντινούπολης ανέφερε ότι στηρίζει 44 σχολεία μαζί με περίπου 150 βιομηχάνους.

7.5 Επιπτώσεις πολιτικής για τον κατασκευαστικό τομέα

Στον κατασκευαστικό τομέα, μία από τις σημαντικότερες θεσμικές διασυνδέσεις αφορά τα επαγγελματικά προσόντα και την επαγγελματική ασφάλεια. Η Αρχή Επαγγελματικών Προσόντων διαθέτει ειδική Επιτροπή Κατασκευαστικού Τομέα, η οποία συγκεντρώνει εκπροσώπους του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, του Συμβουλίου Ανώτατης Εκπαίδευσης, αρμόδιων δημόσιων φορέων, εργοδοτικών οργανώσεων, συνδικαλιστικών οργανώσεων, επαγγελματικών οργανώσεων και της ίδιας της Αρχής. Μέσω αυτής της τριμερούς δομής διακυβέρνησης, η Επιτροπή επανεξετάζει τα Εθνικά Επαγγελματικά Πρότυπα και τα Εθνικά Προσόντα, παρέχει τεχνικές γνωμοδοτήσεις και εισηγείται αναθεωρήσεις, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα επαγγελματικά προσόντα παραμένουν ευθυγραμμισμένα με τις εξελισσόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας και τις εξελίξεις του κλάδου.

7.6 Ένα προτεινόμενο Μοντέλο Περιφερειακής Σύμπραξης για την Κινητικότητα Μαθητευομένων

Αξιοποιώντας τις θεσμικές πρακτικές και τους μηχανισμούς συνεργασίας που ήδη λειτουργούν στην Κωνσταντινούπολη, το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING προτείνει ένα Μοντέλο Περιφερειακής Σύμπραξης για την Κινητικότητα Μαθητευομένων, το οποίο είναι μεταβιβάσιμο σε διαφορετικά συστήματα διακυβέρνησης και δεν εξαρτάται από μια ενιαία εθνική ή περιφερειακή θεσμική δομή. Το μοντέλο δεν προκρίνει τη δημιουργία νέων θεσμοθετημένων φορέων ή παράλληλων ρυθμίσεων διακυβέρνησης. Αντιθέτως, προσδιορίζει τις ουσιώδεις λειτουργίες διακυβέρνησης που κάθε περιφερειακό οικοσύστημα κινητικότητας μαθητευομένων θα πρέπει να επιτελεί, κινητοποιώντας τις υφιστάμενες δημόσιες αρχές, τους φορείς της αγοράς εργασίας, τους παρόχους επαγγελματικής εκπαίδευσης, τις εργοδοτικές οργανώσεις και τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο των αντίστοιχων νόμιμων αρμοδιοτήτων τους.

Στρατηγικός συντονισμός και συνοχή πολιτικής. Η εμπειρία της Κωνσταντινούπολης καταδεικνύει ότι τα συστήματα μαθητείας λειτουργούν αποτελεσματικότερα όταν μια δημόσια αρχή με καθιερωμένη συντονιστική αρμοδιότητα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των φορέων που είναι αρμόδιοι για την εκπαίδευση, την απασχόληση και την περιφερειακή ανάπτυξη. Ανάλογα με τις διοικητικές ρυθμίσεις κάθε χώρας, τον ρόλο αυτό μπορεί να αναλάβει μια περιφερειακή αρχή, μια επαρχιακή διοίκηση ή άλλος αρμόδιος δημόσιος φορέας που είναι υπεύθυνος για τον συντονισμό των δημόσιων υπηρεσιών. Πρωταρχική του λειτουργία δεν είναι η άμεση ρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, αλλά η προώθηση δομημένου διαλόγου, η διευκόλυνση της θεσμικής συνεργασίας και η διασφάλιση ότι η κινητικότητα μαθητευομένων εντάσσεται στις ευρύτερες περιφερειακές στρατηγικές για τις δεξιότητες, την απασχόληση και την οικονομική ανάπτυξη.

Διακυβέρνηση και διασφάλιση ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι αρμόδιες αρχές επαγγελματικής εκπαίδευσης και οι πάροχοι κατάρτισης θα πρέπει να συνεργάζονται στενά με τους εργοδότες, ώστε τα προγράμματα μαθητείας να ανταποκρίνονται διαρκώς στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τα μαθησιακά αποτελέσματα που επιτυγχάνονται μέσω της διεθνούς κινητικότητας να μπορούν να ενσωματώνονται αποτελεσματικά στις τυπικές διαδρομές επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι υφιστάμενες ρυθμίσεις μάθησης στον χώρο εργασίας, όπως αυτές που εφαρμόζονται μέσω των Κέντρων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και των Επαγγελματικών και Τεχνικών Λυκείων Ανατολίας στην Τουρκία, καταδεικνύουν πώς η ισχυρή συμμετοχή των εργοδοτών μπορεί να προσφέρει στέρεη θεσμική βάση για τη διεθνή κινητικότητα μαθητευομένων, χωρίς να απαιτούνται θεμελιώδεις αλλαγές στα εθνικά συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Πληροφόρηση για την αγορά εργασίας και πρόβλεψη δεξιοτήτων. Οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και οι αρμόδιοι φορείς της αγοράς εργασίας θα πρέπει να παρέχουν τακτικά τεκμήρια σχετικά με τη ζήτηση εργατικού δυναμικού σε περιφερειακό επίπεδο, τα επαγγέλματα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην πρόσληψη, τις αναδυόμενες απαιτήσεις δεξιοτήτων και τις τομεακές εξελίξεις. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να καθοδηγούν τον προσδιορισμό των επαγγελμάτων προτεραιότητας για κινητικότητα, να υποστηρίζουν την επιλογή των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και να διασφαλίζουν ότι οι θέσεις μαθητείας ανταποκρίνονται σε πραγματικές ανάγκες της περιφερειακής αγοράς εργασίας. Για τον κατασκευαστικό τομέα, ιδιαίτερη σημασία έχει η συνεχής παρακολούθηση των ελλείψεων δεξιοτήτων που συνδέονται με τις βιώσιμες κατασκευές, την ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση, τις ψηφιακές τεχνολογίες κατασκευών και τη Μοντελοποίηση Πληροφοριών Κτιρίου (BIM).

Αναγνώριση προσόντων και επαγγελματικά πρότυπα. Οι εθνικές αρχές προσόντων και οι τομεακοί μηχανισμοί κατάρτισης προτύπων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση της συμβατότητας των μαθησιακών αποτελεσμάτων που αποκτώνται μέσω της διεθνούς κινητικότητας με τα εθνικά συστήματα προσόντων. Στην Τουρκία, τον ρόλο αυτό ασκεί η Αρχή Επαγγελματικών Προσόντων μέσω τομεακών επιτροπών, μεταξύ των οποίων η Τομεακή Επιτροπή Κατασκευών, η οποία επανεξετάζει τα Εθνικά Επαγγελματικά Πρότυπα

και τα Εθνικά Προσόντα με τη συμμετοχή υπουργείων, εργοδοτικών οργανώσεων, συνδικαλιστικών οργανώσεων και επαγγελματικών φορέων. Παρότι οι θεσμικές ρυθμίσεις διαφέρουν ανά την Ευρώπη, οι αντίστοιχοι φορείς προσόντων μπορούν να αποτελέσουν σημαντική βάση για τη βελτίωση της διαφάνειας, της συγκρισιμότητας και της αναγνώρισης των ικανοτήτων που αποκτώνται μέσω της κινητικότητας μαθητευομένων.

Δέσμευση των εργοδοτών και συμμετοχή των επιχειρήσεων. Τα εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια, οι οργανωμένες βιομηχανικές ζώνες ή αντίστοιχα επιχειρηματικά συμπλέγματα, οι τομεακές εργοδοτικές οργανώσεις και οι μεμονωμένες κατασκευαστικές εταιρείες θα πρέπει να λειτουργούν όχι μόνο ως πάροχοι θέσεων πρακτικής άσκησης, αλλά και ως στρατηγικοί εταίροι στον προσδιορισμό των αναγκών σε δεξιότητες, στην υποστήριξη της καθοδήγησης (mentoring) στον χώρο εργασίας, στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της μαθητείας και στην προώθηση ευκαιριών κινητικότητας στις ΜμΕ. Τα στοιχεία από την Κωνσταντινούπολη, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, του Εμπορικού Επιμελητηρίου Κωνσταντινούπολης, του Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Κωνσταντινούπολης και των επαγγελματικών σχολών μέσω του «Μοντέλου Σχολείων υπό Αιγίδα» (Patronage School Model), καταδεικνύουν την αξία της διαρκούς δέσμευσης των εργοδοτών για την ενίσχυση των συμπράξεων στην επαγγελματική εκπαίδευση.

Υγεία και ασφάλεια στην εργασία και ετοιμότητα για κινητικότητα. Δεδομένων των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του κατασκευαστικού τομέα, το προτεινόμενο μοντέλο σύμπραξης αναθέτει επίσης ειδική λειτουργία στην ασφάλεια στην εργασία. Η διεθνής κινητικότητα μαθητευομένων στις κατασκευές απαιτεί από τους μαθητευόμενους να εργάζονται με ασφάλεια μέσα σε άγνωστα κανονιστικά περιβάλλοντα, κουλτούρες χώρου εργασίας και τεχνικά πρότυπα. Ως εκ τούτου, οι περιφερειακές συμπράξεις θα πρέπει να ενσωματώνουν δομημένη προετοιμασία πριν από την αναχώρηση, η οποία θα καλύπτει την υγεία και ασφάλεια στην εργασία, την εισαγωγική ενημέρωση στον χώρο εργασίας, την εκτίμηση κινδύνων ανά εργασία, την τομεακή ορολογία, τη διαπολιτισμική επικοινωνία και τις διαδικασίες ασφάλειας στο εργοτάξιο. Το υφιστάμενο υλικό για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία που έχει αναπτύξει το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας προσφέρει πρακτική βάση πάνω στην οποία μπορούν να οικοδομηθούν αυτές οι δραστηριότητες προετοιμασίας για την κινητικότητα.

Συνεχής αξιολόγηση και διάλογος με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Οι δημόσιες αρχές, οι πάροχοι επαγγελματικής εκπαίδευσης, οι εργοδότες, οι φορείς της αγοράς εργασίας και οι φορείς προσόντων θα πρέπει να επανεξετάζουν τακτικά τα αποτελέσματα της μαθητείας, την ικανοποίηση των εργοδοτών, τη συνάφεια με την αγορά εργασίας και τις εμπειρίες των εκπαιδευομένων, ώστε τα προγράμματα κινητικότητας να εξελίσσονται ανάλογα με τις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες και τις τεχνολογικές εξελίξεις.

Αντί να επιβάλλει μια ενιαία θεσμική αρχιτεκτονική, το προτεινόμενο μοντέλο προσδιορίζει τις βασικές λειτουργίες διακυβέρνησης που θα πρέπει να επιτελεί κάθε περιφερειακό οικοσύστημα κινητικότητας μαθητευομένων. Η λειτουργική αυτή προσέγγιση επιτρέπει την προσαρμογή σε διαφορετικές διοικητικές παραδόσεις, διατηρώντας παράλληλα έναν κοινό στόχο: την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της επαγγελματικής εκπαίδευσης, των φορέων της αγοράς εργασίας και του κλάδου των κατασκευών, προκειμένου να παρέχεται σε ολόκληρη την Ευρώπη κινητικότητα μαθητευομένων υψηλής ποιότητας, ασφαλής, χωρίς αποκλεισμούς και προσανατολισμένη στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

7.7 Συνεργασία με εξειδικευμένες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και επαγγελματικούς φορείς

Το περιφερειακό οικοσύστημα κινητικότητας μαθητευομένων της Τουρκίας μπορεί επίσης να ωφεληθεί από την ενεργό συμμετοχή εξειδικευμένων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και επαγγελματικών φορέων. Συνεισφορά της EYODER ως ενδιαφερόμενου μέρους ανέδειξε

τον δυνητικό ρόλο οργανώσεων με εμπειρογνωμοσύνη στην ενεργειακή απόδοση, τα βιώσιμα κτίρια, την επαγγελματική εκπαίδευση και την ανάπτυξη ικανοτήτων. Τέτοιες οργανώσεις μπορούν να λειτουργούν ως εταίροι τεχνικής γνώσης, υποστηρίζοντας την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών, καταρτίζοντας εκπαιδευτικούς ΕΕΚ και μέντορες επιχειρήσεων, συμβάλλοντας στον σχεδιασμό διαδρομών κινητικότητας για πράσινες δεξιότητες και συνδέοντας τα ιδρύματα ΕΕΚ με πανεπιστήμια, δήμους, δημόσιες αρχές και φορείς του ιδιωτικού τομέα.

Τα μοντέλα συνεργασίας που περιγράφει η EYODER καταδεικνύουν την αξία των συμπράξεων που συνδυάζουν την τεχνική εμπειρογνωμοσύνη με την εκπαιδευτική και θεσμική ικανότητα. Στο πλαίσιο αυτό, οι εξειδικευμένες οργανώσεις θα πρέπει να εκπροσωπούνται στις περιφερειακές συμπράξεις κινητικότητας και στις θεματικές ομάδες εργασίας, ιδίως όταν οι δραστηριότητες κινητικότητας αφορούν την ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση, τα συστήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τις βιώσιμες κατασκευές. Η συμβολή τους μπορεί να ενισχύσει τη συνάφεια της μάθησης στον χώρο εργασίας, να βελτιώσει την τεχνική ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού και να συμβάλει ώστε τα προγράμματα κινητικότητας να ανταποκρίνονται τόσο στους εθνικούς κλιματικούς στόχους όσο και στις ανάγκες δεξιοτήτων του κατασκευαστικού τομέα.

8. Ένταξη, ισότητα και προσβασιμότητα

8.1 Η επιτακτική ανάγκη της ένταξης

Το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING θεμελιώνεται σε μια σταθερή δέσμευση να διασφαλιστεί ότι τα οφέλη της διασυνοριακής κινητικότητας μαθητευομένων είναι προσβάσιμα σε όλους, ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου, φύλου, εθνοτικής καταγωγής, αναπηρίας ή ιθαγένειας. Όπως τεκμηριώνεται στο D2.1, το σημερινό τοπίο της κινητικότητας στον κατασκευαστικό τομέα χαρακτηρίζεται από σημαντικούς αποκλεισμούς: ο τομέας παραμένει σε μεγάλο βαθμό ανδροκρατούμενος· οι εκπαιδευόμενοι που ανήκουν σε μειονότητες αντιμετωπίζουν διακρίσεις και απομόνωση στα περιβάλλοντα υποδοχής· οι εκπαιδευόμενοι από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα επιβαρύνονται δυσανάλογα από την ανεπαρκή κάλυψη των επιχορηγήσεων· και οι μεγαλύτεροι σε ηλικία μαθητευόμενοι αντιμετωπίζουν οικογενειακούς και οικονομικούς περιορισμούς που καθιστούν τη μακροχρόνια κινητικότητα ανέφικτη.

8.2 Βασικές προκλήσεις για την ένταξη

- **Ανισορροπία των φύλων:** το έντονα ανδροκρατούμενο εργατικό δυναμικό του κατασκευαστικού τομέα διαιωνίζει παγιωμένα πολιτισμικά πρότυπα που περιορίζουν τη συμμετοχή των γυναικών στα προγράμματα κινητικότητας. Απαιτούνται στοχευμένα μέτρα για την προσέλκυση, την υποστήριξη και τη διατήρηση των γυναικών στις μαθητείες και στις διεθνείς τοποθετήσεις στον κλάδο των κατασκευών.
- **Οικονομικά εμπόδια:** πολλοί εκπαιδευόμενοι της ΕΕΚ (Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης) προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα. Οι υφιστάμενες επιχορηγήσεις συχνά δεν καλύπτουν το πραγματικό κόστος διαβίωσης, μετακίνησης και διαμονής στις χώρες προορισμού, και η απόκλιση αυτή είναι ιδιαίτερα έντονη για τους μαθητευόμενους από την Τουρκία, όπου η διαφορά κόστους διαβίωσης σε σχέση με τους ακριβούς προορισμούς της ΕΕ είναι δύο έως τρεις φορές μεγαλύτερη από ό,τι μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.
- **Γλώσσα και επικοινωνία:** τα γλωσσικά εμπόδια αποτελούν τόσο πρόκληση κοινωνικής ένταξης όσο και άμεσο κίνδυνο κρίσιμο για την ασφάλεια στα ενεργά εργοτάξια. Η στοχευμένη γλωσσική προετοιμασία, συνδεδεμένη με το ειδικό λεξιλόγιο των κατασκευών και τα πρωτόκολλα ασφάλειας, είναι απαραίτητη.
- **Ετοιμότητα και υποστήριξη των εκπαιδευομένων:** πολλοί μαθητευόμενοι, ιδίως οι νεότεροι, βιώνουν έντονο άγχος, νοσταλγία και ανεπαρκή προετοιμασία πριν από την αναχώρηση. Τα δομημένα συστήματα υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων των συνοδών εκπαιδευτών, των συστημάτων «συνοδοιπόρου» (buddy) και των μηχανισμών ψυχολογικής ασφάλειας, αποτελούν κρίσιμους παράγοντες επιτυχίας.

8.3 Στρατηγικές δράσεις για την ένταξη

Το Σχέδιο Δράσης προσδιορίζει τα ακόλουθα μέτρα προτεραιότητας, προς εξέταση από τους παρόχους κινητικότητας, τις δημόσιες αρχές, τους φορείς χρηματοδότησης, τους οργανισμούς ΕΕΚ και τους εργοδότες, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους:

- **Επαρκής οικονομική στήριξη:** οι αρμόδιοι φορείς χρηματοδότησης και οι δημόσιες αρχές καλούνται να διασφαλίζουν ότι η στήριξη της κινητικότητας αντανακλά το πραγματικό κόστος συμμετοχής και να διαθέτουν κατάλληλους μηχανισμούς συμπληρωματικής χρηματοδότησης για τους εκπαιδευόμενους που αντιμετωπίζουν οικονομικά εμπόδια.
- **Ολοκληρωμένη προετοιμασία πριν από την αναχώρηση:** οι οργανισμοί αποστολής καλούνται να παρέχουν προετοιμασία που καλύπτει την επικοινωνία στον

χώρο εργασίας, το ειδικό λεξιλόγιο των κατασκευών, την κουλτούρα του χώρου εργασίας, τη διαπολιτισμική ικανότητα και τις απαιτήσεις ασφάλειας στην εργασία.

- **Μέτρα για την ισότητα των φύλων και την πολυμορφία:** οι πάροχοι κινητικότητας και οι αρμόδιοι τομεακοί φορείς καλούνται να υιοθετήσουν στοχευμένα μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής και την υποστήριξη των γυναικών και των υποεκπροσωπούμενων ομάδων στις μαθητείες και στα προγράμματα κινητικότητας του κλάδου των κατασκευών.
- **Προσβάσιμες μορφές κινητικότητας:** οι ευέλικτες διαδρομές κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένων συντομότερων εμπειριών κινητικότητας όπου ενδείκνυται, μπορούν να προσφέρουν ένα προσβάσιμο σημείο εισόδου για εκπαιδευόμενους που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν εμπόδια σε μεγαλύτερης διάρκειας τοποθετήσεις.

8.4 Ένα Πλαίσιο Κινητικότητας Μαθητευομένων χωρίς Αποκλεισμούς

Με βάση τις προτεραιότητες που παρατίθενται ανωτέρω, το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING προτείνει ένα Πλαίσιο Κινητικότητας Μαθητευομένων χωρίς Αποκλεισμούς, το οποίο ενσωματώνει την ισότητα, την προσβασιμότητα και την υποστήριξη των εκπαιδευομένων σε ολόκληρο τον κύκλο της κινητικότητας. Η ένταξη δεν θα πρέπει να λειτουργεί ως πρόσθετο μέτρο που ενεργοποιείται μόνο όταν προκύπτουν δυσκολίες. Θα πρέπει να διαπνέει την προσέγγιση των ενδιαφερομένων, την επιλογή των εκπαιδευομένων, την προετοιμασία, την τοποθέτηση στην επιχείρηση υποδοχής, την καθοδήγηση (mentoring), την παρακολούθηση και την αναγνώριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Η προσέγγιση αυτή αντανακλά τη Στρατηγική Ένταξης και Πολυμορφίας του Erasmus+, η οποία προσδιορίζει τα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτισμικά, γεωγραφικά και σχετιζόμενα με αναπηρία εμπόδια ως δυνητικά εμπόδια στη συμμετοχή. Ο Οδηγός του Προγράμματος Erasmus+ 2026 απαιτεί επίσης από τους οργανισμούς να προσφέρουν ευκαιρίες κινητικότητας με τρόπο χωρίς αποκλεισμούς και δίκαιο, και να καθιστούν τις δραστηριότητες των έργων προσβάσιμες σε συμμετέχοντες από διαφορετικά υπόβαθρα.

Η απαίτηση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική στις κατασκευές. Οι μαθητευόμενοι εκτελούν πρακτικές εργασίες σε χώρους εργασίας κρίσιμους για την ασφάλεια, όπου η γλωσσική επάρκεια, οι σαφείς οδηγίες, οι ρυθμίσεις προσβασιμότητας και η αποτελεσματική εποπτεία επηρεάζουν τόσο τα μαθησιακά αποτελέσματα όσο και την ασφάλεια στην εργασία. Ως εκ τούτου, οι οργανισμοί αποστολής και υποδοχής θα πρέπει να εντοπίζουν τα πιθανά εμπόδια πριν από την επιβεβαίωση μιας τοποθέτησης και να συμφωνούν την υποστήριξη, τις αρμοδιότητες και τις διαδικασίες επικοινωνίας που απαιτούνται κατά τη διάρκεια της κινητικότητας.

8.5 Η εμπειρία της Κύπρου και τα διδάγματα

Το κυπριακό πλαίσιο προσφέρει πρακτικά διδάγματα για την ανάπτυξη κινητικότητας μαθητευομένων χωρίς αποκλεισμούς. Η Κύπρος διαθέτει δημόσια ρυθμιζόμενο σύστημα ΕΕΚ, στο οποίο η κύρια τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, οι εσπερινές τεχνικές σχολές και τα προγράμματα μαθητείας παρέχονται δωρεάν. Το εθνικό σύστημα μαθητείας απευθύνεται σε νέους ηλικίας δεκατεσσάρων έως δεκαοκτώ ετών, ενώ η προπαρασκευαστική διαδρομή μαθητείας μπορεί να διαρκέσει έως δύο σχολικά έτη, ανάλογα με την ηλικία και το εκπαιδευτικό επίπεδο του εκπαιδευομένου.

Οι υφιστάμενες ρυθμίσεις αναγνωρίζουν ήδη ότι ορισμένοι μαθητευόμενοι χρειάζονται υποστήριξη πέραν της επαγγελματικής διδασκαλίας. Σύμφωνα με το Cedefop, οι εκπαιδευόμενοι του συστήματος της Νέας Σύγχρονης Μαθητείας λαμβάνουν συνεχή υποστήριξη από καταρτισμένους εκπαιδευτικούς συμβουλευτικής σταδιοδρομίας, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Αυτό αποτελεί χρήσιμη βάση για τη διεθνή

κινητικότητα, ωστόσο οι διασυνοριακές τοποθετήσεις απαιτούν οι λειτουργίες αυτές υποστήριξης να συνδέονται συστηματικά με τους εργοδότες υποδοχής, τους συντονιστές κινητικότητας και τις υπηρεσίες της χώρας προορισμού.

Το κυπριακό κατασκευαστικό πλαίσιο δημιουργεί επίσης ειδικές παραμέτρους για τις τοποθετήσεις. Τα στοιχεία της Eurostat δείχνουν ότι η κατασκευή κτιρίων παρήγαγε περισσότερο από το ήμισυ της προστιθέμενης αξίας του τομέα στην Κύπρο το 2019, γεγονός που υποδηλώνει τη σημασία των ενεργών εργοταξίων κτιρίων στον εθνικό τομέα. Για τους νέους μαθητευόμενους που εισέρχονται σε άγνωστα εργοτάξια στο εξωτερικό, ο σχεδιασμός για την ένταξη πρέπει επομένως να καλύπτει την εισαγωγική ενημέρωση στον χώρο εργασίας, την ανάθεση εργασιών, την επικοινωνία, τη μετακίνηση, τη διαμονή, την εποπτεία και τις διαδικασίες έκτακτης ανάγκης.

Το κύριο δίδαγμα από την Κύπρο είναι ότι η υφιστάμενη εκπαιδευτική υποστήριξη δεν μπορεί απλώς να σταματά με την αναχώρηση. Οι οργανισμοί αποστολής θα πρέπει να διασφαλίζουν τη συνέχεια μεταξύ της υποστήριξης που είναι διαθέσιμη στο πλαίσιο του εθνικού συστήματος μαθητείας και των ρυθμίσεων που παρέχουν οι οργανισμοί υποδοχής. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους νεότερους εκπαιδευόμενους, τους συμμετέχοντες με αναπηρία, τους εκπαιδευόμενους με περιορισμένους οικονομικούς πόρους και όσους βιώνουν άγχος, νοσταλγία ή δυσκολίες επικοινωνίας στη γλώσσα της χώρας υποδοχής.

8.6 Μέτρα υποστήριξης για την ένταξη

Για τους **εκπαιδευόμενους με αναπηρία**, οι οργανισμοί αποστολής θα πρέπει να ολοκληρώνουν ατομική αξιολόγηση αναγκών και προσβασιμότητας πριν από την επιλογή της θέσης υποδοχής. Η αξιολόγηση θα πρέπει να καλύπτει την προσβασιμότητα του χώρου εργασίας, της διαμονής και των μετακινήσεων, καθώς και τις προσαρμογές των εργασιών, τα ωράρια εργασίας, την υποστήριξη επικοινωνίας και τις υποστηρικτικές τεχνολογίες. Ένα Ατομικό Σχέδιο Ένταξης θα πρέπει να ορίζει τις απαιτούμενες εύλογες προσαρμογές, τα υπεύθυνα πρόσωπα και τις ρυθμίσεις επανεξέτασης. Οι δραστηριότητες κινητικότητας θα πρέπει να εφαρμόζουν τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού όπου είναι εφικτό, διασφαλίζοντας παράλληλα τις ατομικές εύλογες προσαρμογές. Η πολιτική της ΕΕ υποστηρίζει ρητά την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στη μαθητεία και την κατάρτιση μέσω της προσβασιμότητας και των εύλογων προσαρμογών.

Όσον αφορά την **ισότητα των φύλων**, οι διαδικασίες προσέλκυσης και επιλογής θα πρέπει να αμφισβητούν ενεργά τα επαγγελματικά στερεότυπα που αποθαρρύνουν τις γυναίκες από την ένταξη σε κατάρτιση σχετική με τις κατασκευές. Οι συμμετέχοντες οργανισμοί/οργανισμοί αποστολής θα πρέπει να χρησιμοποιούν επικοινωνία που λαμβάνει υπόψη και τα δύο φύλα, γυναικεία πρότυπα και γυναίκες μέντορες, διαφανή κριτήρια επιλογής και δράσεις προσέγγισης που απευθύνονται στις γυναίκες της ΕΕΚ. Οι εργοδότες υποδοχής θα πρέπει να παρέχουν εισαγωγική ενημέρωση με ευαισθησία ως προς το φύλο, κατάλληλες εγκαταστάσεις και εξοπλισμό προστασίας, ισότιμη πρόσβαση σε ουσιαστικές τεχνικές εργασίες και διαδικασίες μηδενικής ανοχής απέναντι στις διακρίσεις και την παρενόχληση.

Για τους **εκπαιδευόμενους από μειονεκτούντα κοινωνικοοικονομικά στρώματα**, οι συμμετέχοντες οργανισμοί/οργανισμοί αποστολής θα πρέπει να παρέχουν σαφή πληροφόρηση για τη διαθέσιμη χρηματοδότηση πριν από την προσέλκυση και να εξετάζουν αν οι τυπικές επιχορηγήσεις καλύπτουν τη διαμονή, τη μετακίνηση, τη σίτιση, την ασφάλιση και το τοπικό κόστος διαβίωσης. Όπου παραμένουν κενά, οι εταίροι θα πρέπει να αξιοποιούν τη στήριξη ένταξης, συμπληρωματικές επιχορηγήσεις ή συμπληρωματική χρηματοδότηση. Οι πληρωμές θα πρέπει να πραγματοποιούνται εγκαίρως, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να μην χρειάζεται να προχρηματοδοτούν βασικές δαπάνες της κινητικότητας.

Όλοι οι συμμετέχοντες θα πρέπει να ολοκληρώνουν **υποχρεωτική γλωσσική προετοιμασία και προετοιμασία σε θέματα ασφάλειας**. Η κατάρτιση θα πρέπει να συνδυάζει την καθημερινή επικοινωνία με την ορολογία των κατασκευών, τα σήματα προειδοποίησης, τον

εξοπλισμό ατομικής προστασίας, τις οδηγίες έκτακτης ανάγκης, τις διαδικασίες αναφοράς και τα δικαιώματα του εκπαιδευομένου στον χώρο εργασίας. Το MOBUILDING μπορεί να συμβάλει στην προετοιμασία αυτή μέσω των μαθησιακών πόρων και των δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του WP3.

Κατά τη διάρκεια της κινητικότητας, κάθε εκπαιδευόμενος θα πρέπει να έχει ορισμένο πρόσωπο επικοινωνίας στον οργανισμό αποστολής και καταρτισμένο μέντορα στον χώρο εργασίας του οργανισμού υποδοχής. Οι τακτικοί έλεγχοι ευημερίας, οι ρυθμίσεις «συνοδοιπόρου» (buddy) μεταξύ ομοτίμων και οι εμπιστευτικοί δίαυλοι αναφοράς θα πρέπει να επιτρέπουν τον έγκαιρο εντοπισμό προβλημάτων. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να λαμβάνουν σαφείς οδηγίες σχετικά με το ποιον πρέπει να απευθύνονται σε περιπτώσεις παρενόχλησης, μη ασφαλούς εργασίας, διακρίσεων, προβλημάτων διαμονής ή ψυχολογικής δυσφορίας.

8.7 Συστάσεις για την εφαρμογή

Η σύμπραξη MOBUILDING συνιστά στους συμμετέχοντες οργανισμούς:

1. να καθιερώσουν τυποποιημένη αξιολόγηση ένταξης και προσβασιμότητας πριν από την κινητικότητα για κάθε συμμετέχοντα·
2. να καταρτίζουν Ατομικό Σχέδιο Ένταξης όποτε εντοπίζεται ανάγκη πρόσθετης εκπαιδευτικής, οικονομικής υποστήριξης, υποστήριξης προσβασιμότητας ή ευημερίας·
3. να επαληθεύουν την προσβασιμότητα του χώρου εργασίας, της διαμονής και των μετακινήσεων πριν από την επιβεβαίωση τοποθετήσεων για εκπαιδευόμενους με αναπηρία·
4. να παρέχουν υποχρεωτική προετοιμασία ειδικά προσαρμοσμένη στις κατασκευές σε θέματα γλώσσας, ασφάλειας, διαπολιτισμικότητας και προστασίας (safeguarding)·
5. να παρέχουν διαφανή πληροφόρηση για τη χρηματοδότηση και ευέλικτη συμπληρωματική οικονομική στήριξη βάσει τεκμηριωμένου κόστους των εκπαιδευομένων·
6. να εφαρμόζουν μέτρα προσέλκυσης, καθοδήγησης (mentoring) και καταπολέμησης της παρενόχλησης που λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου·
7. να ορίζουν μέντορες στους οργανισμούς αποστολής και υποδοχής και να θεσπίζουν διαδικασίες τακτικής παρακολούθησης της ευημερίας και εμπιστευτικής αναφοράς·
8. να επανεξετάζουν τα δεδομένα ένταξης μετά από κάθε κύκλο κινητικότητας και να ενσωματώνουν τα ευρήματα στη βελτίωση του προγράμματος.

8.8 Προτεινόμενοι δείκτες επίδοσης για την ένταξη

Οι ακόλουθοι δείκτες προτείνονται ως πρακτικό σημείο αναφοράς για τους οργανισμούς που επιθυμούν να παρακολουθούν την ένταξη και την προσβασιμότητα στην κινητικότητα μαθητευομένων. Δεν αποτελούν πρόσθετους συμβατικούς ΒΔΑ του MOBUILDING· αντίθετα, παρέχουν ένα πλαίσιο που μπορεί να προσαρμοστεί στην κλίμακα, στο προφίλ των συμμετεχόντων και στο εθνικό πλαίσιο κάθε επιμέρους προγράμματος κινητικότητας.

Στόχος	Δείκτης	Μετρήσιμη τιμή-στόχος	Μέσα επαλήθευσης	Υπεύθυνος φορέας
Πλήρης σχεδιασμός για την ένταξη	Συμμετέχοντες που λαμβάνουν τεκμηριωμένη αξιολόγηση αναγκών	100%	Συμπληρωμένα έντυπα αξιολόγησης αναγκών και προσβασιμότητας πριν από την κινητικότητα	Οργανισμός αποστολής

Στόχος	Δείκτης	Μετρήσιμη τιμή-στόχος	Μέσα επαλήθευσης	Υπεύθυνος φορέας
	πριν από την τοποθέτηση			
Υποστήριξη εκπαιδευομένων με εντοπισμένες ανάγκες	Απαιτούμενα Ατομικά Σχέδια Ένταξης που συμφωνούνται πριν από την αναχώρηση	100%	Υπογεγραμμένα Ατομικά Σχέδια Ένταξης που τηρούνται στον φάκελο του συμμετέχοντα	Οργανισμός αποστολής, σε συνεργασία με τον οργανισμό υποδοχής
Διασφάλιση προσβάσιμων τοποθετήσεων	Εντοπισμένες ρυθμίσεις προσβασιμότητας που επιβεβαιώνονται πριν από το ταξίδι	100%	Λίστα ελέγχου επιβεβαίωσης τοποθέτησης και δήλωση του οργανισμού υποδοχής	Από κοινού οι οργανισμοί αποστολής και υποδοχής
Βελτίωση της προετοιμασίας των εκπαιδευομένων	Συμμετέχοντες που ολοκληρώνουν προετοιμασία σε θέματα γλώσσας, ασφάλειας και προστασίας (safeguarding)	100%	Αρχεία παρουσιών και ολοκλήρωσης της προετοιμασίας	Οργανισμός αποστολής
Ενίσχυση της υποστήριξης των εκπαιδευομένων	Συμμετέχοντες στους οποίους έχουν οριστεί πρόσωπα επικοινωνίας τόσο στον οργανισμό αποστολής όσο και στον οργανισμό υποδοχής	100%	Αρχεία ορισμού μεντόρων και προσώπων επικοινωνίας· συμφωνίες μάθησης	Από κοινού οι οργανισμοί αποστολής και υποδοχής
Βελτίωση της ένταξης ως προς το φύλο	Συμμετοχή γυναικών σε σύγκριση με την τιμή αναφοράς του προηγούμενου κύκλου κινητικότητας	Ετήσια αύξηση	Μητρώα συμμετεχόντων με ανάλυση κατά φύλο	Οργανισμός αποστολής· ενοποίηση από τον συντονιστή κινητικότητας
Προώθηση της ισότιμης πρόσβασης	Συμμετοχή ατόμων με λιγότερες ευκαιρίες σε σύγκριση με την τιμή αναφοράς	Ετήσια αύξηση	Μητρώα συμμετεχόντων, με χρήση των κατηγοριών ατόμων με λιγότερες ευκαιρίες του Erasmus+	Οργανισμός αποστολής· ενοποίηση από τον συντονιστή κινητικότητας
Διατήρηση της ποιότητας της κινητικότητας	Συμμετέχοντες που δηλώνουν ότι η υποστήριξη ήταν προσβάσιμη και έγκαιρη	Τουλάχιστον 90% θετικές απαντήσεις	Έρευνα συμμετεχόντων μετά την κινητικότητα	Συντονιστής κινητικότητας, με μεθοδολογική υποστήριξη από τον εταίρο αξιολόγησης

Για κάθε δείκτη, ο πίνακας προσδιορίζει επίσης ένα μέσο επαλήθευσης και τον φορέα που είναι υπεύθυνος για τη συλλογή των αντίστοιχων τεκμηρίων, ώστε η παρακολούθηση της ένταξης να βασίζεται σε αρχεία που παράγονται από την ίδια τη διαδικασία κινητικότητας και όχι σε πρόσθετες αναφορές. Όταν ένα πρόγραμμα κινητικότητας διαχειρίζεται κοινοπραξία ή ενδιάμεσος φορέας, οι αρμοδιότητες που αποδίδονται εδώ στον οργανισμό αποστολής μπορούν να ασκούνται από κοινού με τον συντονιστικό φορέα. Οι δείκτες αυτοί αποτελούν πρακτικό σημείο αναφοράς για την ενσωμάτωση της ένταξης, της ισότητας και της προσβασιμότητας στη διασφάλιση της ποιότητας της κινητικότητας. Μπορούν να αξιοποιηθούν για την προετοιμασία των συμμετεχόντων, τον σχεδιασμό των τοποθετήσεων,

την παρακολούθηση και τη συνεχή βελτίωση στο πλαίσιο του MOBUILDING, και μπορούν επίσης να προσαρμοστούν από άλλους οργανισμούς που υλοποιούν προγράμματα κινητικότητας μαθητευομένων.

9. Πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

9.1 Η επιτακτική ανάγκη της διττής μετάβασης

Ο ευρωπαϊκός κατασκευαστικός τομέας βρίσκεται στο επίκεντρο της διττής (πράσινης και ψηφιακής) μετάβασης — της ταυτόχρονης στροφής προς πράσινες, βιώσιμες πρακτικές δόμησης και ψηφιακές μεθοδολογίες κατασκευής. Οι ευρωπαϊκές πολιτικές για το κλίμα, την ενέργεια και τις κατασκευές, συμπεριλαμβανομένων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, του Κύματος Ανακαινίσεων και της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, επιταχύνουν τη ζήτηση για ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση, βιώσιμα υλικά, συστήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και πιο ψηφιοποιημένες προσεγγίσεις στον σχεδιασμό, την κατασκευή και τη διαχείριση των κτιρίων. Οι μετασχηματισμοί αυτοί δημιουργούν αυξανόμενη ζήτηση για νέες και επικαιροποιημένες τεχνικές ικανότητες σε ολόκληρο το εργατικό δυναμικό των κατασκευών.

Όπως τεκμηριώνεται στο D2.1, η κινητικότητα μαθητευομένων αποτελεί ισχυρό δίαυλο για τη μεταφορά αυτών των ικανοτήτων. Οι εκπαιδευόμενοι που πραγματοποιούν διεθνείς τοποθετήσεις αποκτούν πρακτική εμπειρία με νέα υλικά, ψηφιακά εργαλεία και ποικίλες κατασκευαστικές τεχνικές που δεν είναι ακόμη καθιερωμένες στις χώρες τους. Με την επιστροφή τους, μεταφέρουν καινοτόμες προοπτικές και καλές πρακτικές στα ιδρύματα προέλευσής τους και στις τοπικές ΜμΕ, επιταχύνοντας τον συνολικό εκσυγχρονισμό του τομέα.

9.2 Δεξιότητες της πράσινης μετάβασης για τις κατασκευές

- τεχνικές ενεργειακά αποδοτικής αναβάθμισης και ανακαίνισης·
- βιώσιμα και πράσινα δομικά υλικά, συμπεριλαμβανομένων των ξύλινων κατασκευών·
- εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, που καλύπτουν ηλιακά, αιολικά και γεωθερμικά συστήματα·
- πράσινη πιστοποίηση και συμμόρφωση με τις ενεργειακές οδηγίες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων·
- αρχές της κυκλικής οικονομίας που εφαρμόζονται στα απόβλητα κατασκευών και στην επαναχρησιμοποίηση υλικών.

9.3 Δεξιότητες της ψηφιακής μετάβασης για τις κατασκευές

- Μοντελοποίηση Πληροφοριών Κτιρίου (BIM) και ψηφιακά εργαλεία σχεδιασμού·
- έξυπνες υποδομές και εφαρμογές του Διαδικτύου των Πραγμάτων στα εργοτάξια·
- τρισδιάστατη εκτύπωση και προηγμένες τεχνικές παραγωγής·
- ψηφιακές πλατφόρμες διαχείρισης έργων και διαχείρισης εργοταξίων·
- τεχνολογία μη επανδρωμένων αεροσκαφών (drones) και τηλεπισκόπηση για την επιθεώρηση και την παρακολούθηση των εργοταξίων.

9.4 Ενσωμάτωση της διττής μετάβασης στα προγράμματα κινητικότητας

Το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING συνιστά την ενσωμάτωση πράσινων και/ή ψηφιακών ικανοτήτων στην κινητικότητα μαθητευομένων, όπου αυτό είναι συναφές με το επαγγελματικό προφίλ του εκπαιδευομένου, τους μαθησιακούς στόχους και τις δραστηριότητες της επιχείρησης υποδοχής. Αυτό μπορεί να υποστηριχθεί μέσω συμφωνιών μάθησης που προσδιορίζουν κατάλληλα πράσινα και ψηφιακά μαθησιακά αποτελέσματα, θεματικών

διαδρομών κινητικότητας με επίκεντρο τομείς όπως οι βιώσιμες κατασκευές ή το BIM, και της σταδιακής ενσωμάτωσης των ικανοτήτων αυτών στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ (Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης). Επομένως, η προσδοκία είναι ότι τα πράσινα και ψηφιακά μαθησιακά αποτελέσματα εξετάζονται συστηματικά για κάθε τοποθέτηση, ενώ ο αντίστοιχος στόχος παρακολούθησης που χρησιμοποιείται στο MOBUILDING, ο οποίος παρουσιάζεται στην Ενότητα 11.2, αφορά το ποσοστό των πιλοτικών τοποθετήσεων στις οποίες τα αποτελέσματα αυτά περιλαμβάνονται ρητά στη συμφωνία μάθησης.

Η πράσινη και ψηφιακή μετάβαση θα πρέπει να ενσωματώνεται σε ολόκληρη τη διαδικασία κινητικότητας μαθητευομένων και όχι να αντιμετωπίζεται ως χωριστό θέμα κατάρτισης. Αυτό περιλαμβάνει την προετοιμασία των συμμετεχόντων, την αντιστοίχιση με επιχειρήσεις, τις συμφωνίες μάθησης, τις δραστηριότητες στον χώρο εργασίας, την καθοδήγηση (mentoring), την αξιολόγηση και τη μεταφορά των αποτελεσμάτων της κινητικότητας στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ. Στον κατασκευαστικό τομέα, η διεθνής κινητικότητα μπορεί να προσφέρει στους εκπαιδευόμενους άμεση εμπειρία με βιώσιμα υλικά, τεχνικές ενεργειακά αποδοτικής ανακαίνισης, εφαρμογές BIM και ψηφιακά εργαλεία διαχείρισης εργοταξίου, τα οποία ενδέχεται να μην χρησιμοποιούνται ακόμη ευρέως στα ιδρύματα προέλευσής τους ή στις τοπικές επιχειρήσεις.

Το ιταλικό πλαίσιο αποτελεί σχετική βάση για την προσέγγιση αυτή. Ο κατασκευαστικός τομέας υιοθετεί σταδιακά την ψηφιακή διαχείριση πληροφοριών, διαδικασίες βασισμένες στο BIM, μεθόδους ενεργειακά αποδοτικής ανακαίνισης και πιο βιώσιμες λύσεις δόμησης, ενώ οι απαιτήσεις των δημόσιων συμβάσεων έχουν ενθαρρύνει την αυξημένη χρήση του BIM και των ψηφιακών διαδικασιών κατασκευής. Ταυτόχρονα, η Ιταλία διαθέτει μεγάλο κτιριακό απόθεμα που χρειάζεται ενεργειακή ανακαίνιση, γεγονός που δημιουργεί αυξανόμενη ζήτηση για εργαζόμενους που κατανοούν τα συστήματα θερμομόνωσης, τις τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τα βιώσιμα υλικά και την ψηφιακή διαχείριση κτιρίων.

9.5 Προετοιμασία, Συμφωνίες Μάθησης και αξιολόγηση

Πριν από την κινητικότητα, κάθε εκπαιδευόμενος θα πρέπει να ολοκληρώνει μια βασική αξιολόγηση δεξιοτήτων που καλύπτει τις βιώσιμες κατασκευές, το BIM και τις γενικές ψηφιακές ικανότητες. Με βάση τα αποτελέσματα, το ίδρυμα αποστολής και η επιχείρηση υποδοχής θα πρέπει να καταρτίζουν δομημένη συμφωνία μάθησης με σαφή και μετρήσιμα αποτελέσματα. Ανάλογα με το επαγγελματικό προφίλ του εκπαιδευομένου, τα αποτελέσματα μπορεί να περιλαμβάνουν την ερμηνεία ενός μοντέλου BIM, τον εντοπισμό προβλημάτων ενεργειακής απόδοσης, την τοποθέτηση θερμομονωτικών υλικών, τη χρήση ψηφιακής τεκμηρίωσης εργοταξίου, την καταγραφή αποβλήτων κατασκευών ή την υποστήριξη της εγκατάστασης συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Η συμφωνία μάθησης θα πρέπει επίσης να ορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα αποδεικνύονται οι ικανότητες. Τα τεκμήρια μπορεί να περιλαμβάνουν φωτογραφίες, ψηφιακές λίστες ελέγχου, στιγμιότυπα οθόνης μοντέλων, τεχνικά σχέδια, παρατηρήσεις των επόπτων, σύντομα βίντεο και τελική έκθεση του εκπαιδευομένου. Έτσι, καθίσταται δυνατή η αξιολόγηση των ψηφιακών και πράσινων ικανοτήτων μέσω πραγματικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας και όχι μόνο μέσω θεωρητικών γνώσεων.

9.6 Η Μοντελοποίηση Πληροφοριών Κτιρίου ως γέφυρα μεταξύ των δύο μεταβάσεων

Το BIM θα πρέπει να αποτελεί ένα από τα κύρια εργαλεία που συνδέουν την πράσινη και την ψηφιακή διάσταση της κινητικότητας, και η χρήση του δεν θα πρέπει να περιορίζεται στους αρχιτέκτονες, στους μηχανικούς ή στους εξειδικευμένους μελετητές. Μαθητευόμενοι που εργάζονται στην ξυλουργική, στις ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, στις υδραυλικές εγκαταστάσεις, στην τοιχοποιία, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή στη διαχείριση εργοταξίου μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν το BIM ανάλογα με το επαγγελματικό τους επίπεδο. Κατά τη

διάρκεια μιας τοποθέτησης, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να πλοηγούνται σε ένα μοντέλο, να διαβάζουν διαστάσεις και τεχνικές πληροφορίες, να συγκρίνουν τα σχεδιασμένα στοιχεία με τις εργασίες που έχουν ολοκληρωθεί στο εργοτάξιο, να εντοπίζουν βασικές συγκρούσεις ή να επισυνάπτουν φωτογραφίες και σημειώσεις σε συγκεκριμένα δομικά στοιχεία.

Οι πιο προχωρημένοι εκπαιδευόμενοι μπορούν να συμβάλλουν σε υπολογισμούς ποσοτήτων, στον χρονοπρογραμματισμό της κατασκευής, στην ψηφιακή αποτύπωση, στην ανάλυση ενεργειακής απόδοσης ή στην επικαιροποίηση μοντέλων «ως κατασκευάστηκε» (as-built). Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει επίσης να εξοικειωθούν με τα κοινά περιβάλλοντα δεδομένων, την ονοματοδοσία αρχείων, τον έλεγχο εκδόσεων, την ανταλλαγή πληροφοριών και τις βασικές αρχές ασφάλειας δεδομένων. Όπου είναι δυνατόν, οι επιχειρήσεις υποδοχής θα πρέπει να εισάγουν ανοικτούς και διαλειτουργικούς μορφότυπους, όπως το IFC, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να κατανοούν την ψηφιακή συνεργασία πέρα από μία μεμονωμένη πλατφόρμα λογισμικού.

9.7 Βιώσιμες κατασκευές σε πρακτικές εργασίες στον χώρο εργασίας

Οι βιώσιμες κατασκευές θα πρέπει να ενσωματώνονται στις πρακτικές εργασίες. Σχετικές δραστηριότητες μπορεί να περιλαμβάνουν την ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση, την τοποθέτηση θερμομόνωσης και κουφωμάτων υψηλής απόδοσης, μέτρα αεροστεγανότητας, φωτοβολταϊκά συστήματα, αντλίες θερμότητας, ξύλινες κατασκευές, προκατασκευασμένα στοιχεία και τη χρήση ανακυκλωμένων υλικών ή υλικών χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν επίσης να συμμετέχουν σε επιλεκτική κατεδάφιση, διαλογή αποβλήτων, ανάκτηση υλικών και τεκμηρίωση της χρήσης πόρων.

Οι επιχειρήσεις υποδοχής θα πρέπει να εξηγούν όχι μόνο πώς ολοκληρώνεται μια εργασία, αλλά και γιατί επιλέγεται ένα συγκεκριμένο υλικό ή μια συγκεκριμένη μέθοδος. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να κατανοούν πώς οι κατασκευαστικές αποφάσεις επηρεάζουν την κατανάλωση ενέργειας, τις εκπομπές, την παραγωγή αποβλήτων, τη συντήρηση και τον συνολικό κύκλο ζωής ενός κτιρίου.

9.8 Θεματικές διαδρομές κινητικότητας

Προτείνονται τρεις θεματικές διαδρομές κινητικότητας. Η πρώτη, **«BIM για βιώσιμη ανακαίνιση»**, θα συνδύαζε την ανάγνωση μοντέλων, την ψηφιακή αποτύπωση, την τεκμηρίωση εργοταξίων ανακαίνισης και μέτρα ενεργειακής απόδοσης. Η δεύτερη, **«Έξυπνα συστήματα κτιρίων και συστήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας»**, θα εστίαζε στις φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, στις αντλίες θερμότητας, στους αισθητήρες, στον αυτοματισμό κτιρίων και σε βασικές εφαρμογές του Διαδικτύου των Πραγμάτων. Η τρίτη, **«Κυκλικές και βιομηχανοποιημένες κατασκευές»**, θα κάλυπτε ξύλινα ή προκατασκευασμένα συστήματα, την επιλεκτική κατεδάφιση, την ιχνηλάτηση αποβλήτων, την επαναχρησιμοποίηση υλικών και τις μεθόδους κατασκευής εκτός εργοταξίου. Κάθε διαδρομή θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την ασφάλεια στην εργασία, την περιβαλλοντική υπευθυνότητα, την ψηφιακή συνεργασία, την προστασία δεδομένων και την επικοινωνία σε διεθνές εργασιακό περιβάλλον.

9.9 Ενσωμάτωση στα προγράμματα σπουδών, αναγνώριση και επαγγελματική ανάπτυξη του προσωπικού

Η ενσωμάτωση στα προγράμματα σπουδών θα πρέπει να ακολουθεί αρθρωτή προσέγγιση. Μια κοινή εισαγωγική ενότητα θα μπορούσε να καλύπτει τους κλιματικούς στόχους, την ενεργειακή απόδοση, τις κυκλικές κατασκευές, τις βασικές αρχές του BIM και την ψηφιακή επικοινωνία στο εργοτάξιο. Τα θέματα αυτά θα μπορούσαν στη συνέχεια να προσαρμόζονται στα διάφορα επαγγέλματα των κατασκευών μέσω πρακτικών ενοτήτων. Μια τελική εργασία θα μπορούσε να απαιτεί από τους εκπαιδευόμενους να σχεδιάσουν, να ολοκληρώσουν ή να

τεκμηριώσουν μια μικρή εργασία ανακαίνισης ή κατασκευής, αξιοποιώντας τόσο κριτήρια βιωσιμότητας όσο και ψηφιακά εργαλεία.

Τα αποτελέσματα της κινητικότητας θα πρέπει να αξιολογούνται μέσω σαφών ρουμπρικών που βασίζονται στην επίδοση στον χώρο εργασίας. Τα αποτελέσματα μπορούν να αναγνωρίζονται μέσω του Europass Mobility, ψηφιακών σημάτων (digital badges) ή μικροδιαπιστευτηρίων, όπου είναι δυνατόν. Οι ενότητες που αναπτύσσονται μέσω της κινητικότητας θα πρέπει επίσης να είναι κατάλληλες για ενσωμάτωση σε περιφερειακά προγράμματα ΕΕΚ, στην κατάρτιση μαθητείας και σε προγράμματα συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης.

Εξίσου σημαντική είναι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών των επιχειρήσεων. Η κινητικότητα προσωπικού, η παρακολούθηση εργασίας (job shadowing) και οι κοινές δραστηριότητες κατάρτισης μπορούν να βοηθήσουν τους εκπαιδευτές να επικαιροποιήσουν τις γνώσεις τους σχετικά με το BIM, τα βιώσιμα υλικά, τα συστήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τις ψηφιακές τεχνολογίες κατασκευών. Οι μέντορες των επιχειρήσεων υποδοχής θα πρέπει να λαμβάνουν απλή καθοδήγηση σχετικά με τα μαθησιακά αποτελέσματα και την αξιολόγηση, ενώ οι εκπαιδευτικοί του οργανισμού αποστολής θα πρέπει να βρίσκονται σε τακτική επαφή με τους εκπαιδευόμενους και τους επόπτες κατά τη διάρκεια της τοποθέτησης.

Μετά την επιστροφή τους, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να παρουσιάζουν μια μελέτη περίπτωσης, να επιδεικνύουν ένα ψηφιακό εργαλείο ή μια βιώσιμη τεχνική και να συνεισφέρουν μαθησιακό υλικό στο ίδρυμά τους. Στις δραστηριότητες αυτές μπορούν επίσης να συμμετέχουν τοπικές ΜμΕ, άλλοι εκπαιδευόμενοι και εκπαιδευτές. Με τον τρόπο αυτό, τα αποτελέσματα της κινητικότητας μεταφέρονται πέρα από τον μεμονωμένο συμμετέχοντα και συμβάλλουν στον ευρύτερο εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης στις κατασκευές.

Η διασφάλιση της ποιότητας θα πρέπει να μετρά την ανάπτυξη ικανοτήτων καθώς και την ικανοποίηση των συμμετεχόντων. Οι δείκτες μπορεί να περιλαμβάνουν τις εργασίες που ολοκληρώθηκαν με υποστήριξη BIM, τις τεχνικές βιώσιμης κατασκευής που εφαρμόστηκαν στην πράξη, τα ψηφιακά παραγόμενα αποτελέσματα, τους εκπαιδευτικούς που καταρτίστηκαν και τις ενότητες προγραμμάτων σπουδών που επικαιροποιήθηκαν. Με την προσέγγιση αυτή, η κινητικότητα μαθητευομένων καθίσταται πρακτικό εργαλείο για την υποστήριξη του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού του κατασκευαστικού τομέα.

9.10 Καλές πρακτικές από την Τουρκία

Η διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη στην Τουρκία ανέδειξε δύο σχετικά παραδείγματα για το πώς οι ικανότητες ενεργειακής απόδοσης μπορούν να ενσωματωθούν στην επαγγελματική εκπαίδευση. Το έργο YENİ NESİL, που υλοποιήθηκε το 2017–2018 στο πλαίσιο του προγράμματος IPA της ΕΕ μέσω συνεργασίας του Κέντρου Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Οικονομίας του Πανεπιστημίου Özyeğin, της EYODER και της ENVER, συνδύασε ενεργειακούς ελέγχους σε επαγγελματικές σχολές με καθοδηγητικό υλικό για εκπαιδευτικούς και μια εκπαιδευτική ενότητα ενεργειακής απόδοσης για τους μαθητές. Η πρωτοβουλία κατέδειξε πώς πραγματικά σχολικά κτίρια μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πρακτικά περιβάλλοντα μάθησης, φέρνοντας παράλληλα σε επαφή πανεπιστήμια, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, δημόσιους φορείς και τοπικές αρχές.

Το έργο NEXT-GEN, που υλοποιήθηκε το 2019–2020 με τη στήριξη του Transformers Fund της Ισλαμικής Τράπεζας Ανάπτυξης, επέκτεινε μια παρόμοια προσέγγιση σε επαγγελματικές και τεχνικές σχολές δέκα επαρχιών της νοτιοανατολικής Τουρκίας. Οι δραστηριότητές του περιλάμβαναν ενεργειακούς ελέγχους σε πιλοτικά σχολεία, ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση εκπαιδευτικών, εκπαιδευτικές ενότητες για την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και μια πλατφόρμα μάθησης υποστηριζόμενη από τεχνητή νοημοσύνη, μέσω της οποίας το υλικό διατέθηκε σε μαθητές, εκπαιδευτικούς και στο ευρύτερο κοινό.

Οι πρακτικές αυτές προσφέρουν ένα μεταβιβάσιμο μοντέλο για το MOBUILDING. Οι διαδρομές κινητικότητας θα μπορούσαν να συνδυάζουν τοποθετήσεις σε χώρους εργασίας με ενεργειακές αξιολογήσεις κτιρίων, πρακτικές εργασίες ενεργειακής απόδοσης, κατάρτιση εκπαιδευτικών και ψηφιακούς μαθησιακούς πόρους. Καταδεικνύουν επίσης πώς η κατάρτιση σε πράσινες δεξιότητες μπορεί να κλιμακωθεί από μεμονωμένα πιλοτικά ιδρύματα σε ευρύτερα περιφερειακά και εθνικά δίκτυα ΕΕΚ.

10. Χάρτης πορείας υλοποίησης

10.1 Σταδιακή προσέγγιση υλοποίησης

Το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING υιοθετεί μια σταδιακή και επαναληπτική προσέγγιση υλοποίησης, η οποία συνδέει τις στρατηγικές προτεραιότητες και τις προτεινόμενες δράσεις που προσδιορίστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια με τις επόμενες δραστηριότητες του έργου. Ο χάρτης πορείας καλύπτει την περίοδο υλοποίησης του MOBUILDING από τον Μάρτιο 2025 έως τον Φεβρουάριο 2028 και εκτείνεται προς τη βιωσιμότητα μετά τη λήξη του έργου, μεταβαίνοντας από τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων στην πρακτική δοκιμή, τη βελτίωση, την παγίωση και την ευρύτερη υιοθέτηση.

Το MOBUILDING παρέχει ένα αρχικό περιβάλλον στο οποίο αρκετές από τις προτεραιότητες του Σχεδίου Δράσης μπορούν να υποστηριχθούν και να δοκιμαστούν μέσω της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας MOBUILDING, των δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων, της συνεργασίας με τα ενδιαφερόμενα μέρη και της πιλοτικής κινητικότητας. Ωστόσο, η ευρύτερη εφαρμογή των συστάσεων θα εξαρτηθεί από τη συμμετοχή των αρμόδιων παρόχων ΕΕΚ (Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης), των εργοδοτών, των ενδιάμεσων οργανισμών, των κοινωνικών εταίρων και των δημόσιων αρχών, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και τα εθνικά ή περιφερειακά πλαίσια.

10.2 Φάση 1. Θεμελίωση και πλαίσιο (Μάρτιος 2025 – Αύγουστος 2026)

- Παγίωση των τεκμηρίων και των προτεραιοτήτων που προκύπτουν από τα D2.1 και D2.2.
- Σύσταση της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας MOBUILDING ως κοινής υποδομής για τη δικτύωση, την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη διαχείριση της κινητικότητας.
- Ενεργοποίηση του Δικτύου Κινητικότητας Μαθητευομένων στον Κατασκευαστικό Τομέα (Building Apprenticeship Mobility Network) για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ παρόχων ΕΕΚ, εργοδοτών και άλλων φορέων κινητικότητας.
- Ανάπτυξη πρακτικών οδηγιών και πόρων ανάπτυξης ικανοτήτων που υποστηρίζουν την αποτελεσματική διαχείριση της κινητικότητας μαθητευομένων.
- Εμπλοκή παρόχων ΕΕΚ, ΜμΕ, κοινωνικών εταίρων και αρμόδιων δημόσιων αρχών στην προετοιμασία των προϋποθέσεων για την πιλοτική εφαρμογή.

Κατά την πρώτη φάση, οι εταίροι του έργου θα επικεντρωθούν στη δημιουργία των λειτουργικών και θεσμικών θεμελίων που απαιτούνται για την υλοποίηση. Αυτό περιλαμβάνει την ολοκλήρωση των ερευνητικών δραστηριοτήτων, την επικύρωση του Σχεδίου Δράσης, την έναρξη λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας MOBUILDING και την ανάπτυξη ειδικών για τις κατασκευές εργαλειοθηκών κινητικότητας, οι οποίες καλύπτουν οδηγίες υγείας και ασφάλειας, πληροφορίες για την ασφάλιση, νομικές διαδικασίες, υποδείγματα εκτίμησης κινδύνων και παραδείγματα εργασιών για διάφορα επαγγέλματα των κατασκευών. Η TÜRKONFED θα οργανώσει εργαστήρια ανάπτυξης ικανοτήτων και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης που απευθύνονται σε ΜμΕ, παρόχους ΕΕΚ και τομεακούς φορείς, με σκοπό τη βελτίωση της κατανόησης των διαδικασιών κινητικότητας μαθητευομένων και την ενίσχυση της συμμετοχής των εργοδοτών.

Οι απαιτούμενοι πόροι για τη φάση αυτή περιλαμβάνουν ψηφιακή υποδομή, εξειδικευμένους διευκολυντές, υλικό διάχυσης, προσωπικό διοικητικού συντονισμού και οικονομική στήριξη για δραστηριότητες εμπλοκής των ενδιαφερόμενων μερών. Οι δείκτες επιτυχίας θα περιλαμβάνουν τον αριθμό των συμμετεχουσών ΜμΕ, των ολοκληρωμένων εργαστηρίων

κατάρτισης, των ενεργών χρηστών της πλατφόρμας και των επιτυχώς υλοποιημένων αποτελεσμάτων του έργου.

10.3 Φάση 2. Πιλοτική εφαρμογή και μάθηση (Σεπτέμβριος 2026 – Αύγουστος 2027)

- Υλοποίηση και παρακολούθηση πιλοτικών δραστηριοτήτων κινητικότητας μαθητευομένων σε όλη τη σύμπραξη MOBUILDING.
- Αξιοποίηση και δοκιμή των σχετικών λειτουργιών της Πλατφόρμας, των πόρων του Προγράμματος Κατάρτισης και των μηχανισμών υποστήριξης σε πραγματικές συνθήκες κινητικότητας.
- Συλλογή δομημένης ανατροφοδότησης από μαθητευόμενους, παρόχους ΕΕΚ, επιχειρήσεις υποδοχής και άλλους συμμετέχοντες φορείς.
- Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προσεγγίσεων που αφορούν την προετοιμασία, την ένταξη, την εμπλοκή των ΜμΕ, τη μάθηση στον χώρο εργασίας, την αναγνώριση και τις πράσινες/ψηφιακές δεξιότητες.
- Εντοπισμός διδαγμάτων, μεταβιβάσιμων πρακτικών και τομέων που χρήζουν προσαρμογής.
- Τροφοδότηση των προτάσεων πολιτικής και της Εργαλειοθήκης Πολιτικής (Policy Toolbox) του έργου με τα τεκμήρια που προκύπτουν.

Η δεύτερη φάση επικεντρώνεται στην πιλοτική εφαρμογή και στην πρακτική δοκιμή τοποθετήσεων κινητικότητας μαθητευομένων στις χώρες των εταίρων. Κατά την περίοδο αυτή, μαθητευόμενοι, ΜμΕ και πάροχοι ΕΕΚ θα συμμετέχουν σε δραστηριότητες διασυνοριακής κινητικότητας, αξιοποιώντας τις δομές υποστήριξης και το καθοδηγητικό υλικό που αναπτύχθηκαν κατά το πρώτο στάδιο. Εργαλειοθήκες κινητικότητας ειδικές για τον τομέα και μηχανισμοί υποστήριξης μέσω ενδιάμεσων φορέων θα συμβάλουν στη μείωση της διοικητικής πολυπλοκότητας και των λειτουργικών κινδύνων για τους εργοδότες. Οι εταίροι του έργου θα παρακολουθούν διαρκώς την πρόοδο της υλοποίησης μέσω προκαθορισμένων βασικών δεικτών απόδοσης που αφορούν τα ποσοστά ολοκλήρωσης των τοποθετήσεων, την ικανοποίηση των μαθητευομένων, την ανατροφοδότηση των εργοδοτών και τα επίπεδα συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών.

Οι πιλοτικές δραστηριότητες θα στηρίξουν επίσης την οργανωσιακή μάθηση και τη βελτίωση των διαδικασιών κινητικότητας. Οι συνεχείς συναντήσεις αξιολόγησης και η συλλογή ανατροφοδότησης από τα ενδιαφερόμενα μέρη θα επιτρέψουν στην κοινοπραξία να βελτιώσει τους μηχανισμούς συντονισμού και να εντοπίσει πρακτικές λύσεις στις προκλήσεις της υλοποίησης.

Η διαχείριση κινδύνων θα παραμείνει κεντρικό στοιχείο καθ’ όλη τη διάρκεια της υλοποίησης. Οι πιθανές προκλήσεις περιλαμβάνουν διοικητικές καθυστερήσεις, γλωσσικά εμπόδια, δυσκολίες στέγασης, οικονομικές πιέσεις στις ΜμΕ και ζητήματα επαγγελματικής ασφάλειας στα εργοτάξια. Τα μέτρα μετριασμού θα περιλαμβάνουν απλουστευμένες διοικητικές διαδικασίες, συστήματα υποστήριξης μέσω ενδιάμεσων φορέων, σαφείς διαύλους επικοινωνίας, ευέλικτο σχεδιασμό της υλοποίησης και συνεχή καθοδήγηση (mentoring) για τους συμμετέχοντες φορείς.

10.4 Φάση 3. Κλιμάκωση και βιωσιμότητα (Σεπτέμβριος 2027 – Φεβρουάριος 2028 και μετέπειτα)

- Εδραίωση των διδαγμάτων και των τεκμηρίων που προέκυψαν από τις πιλοτικές δραστηριότητες κινητικότητας.

- Βελτίωση των συστάσεων του σχεδίου δράσης με βάση την εμπειρία της υλοποίησης.
- Διάχυση επικυρωμένων πρακτικών και πρακτικών πόρων μέσω της πλατφόρμας MOBUILDING και των δικτύων ενδιαφερόμενων μερών.
- Ενίσχυση της συνεργασίας με ευρωπαϊκούς, εθνικούς, περιφερειακούς και κλαδικούς φορείς που μπορούν να στηρίξουν την ευρύτερη υιοθέτηση.
- Ενσωμάτωση των σχετικών διδαγμάτων στην εργαλειοθήκη πολιτικής και στις τελικές συστάσεις του έργου.
- Προώθηση της συνέχισης της χρήσης της πλατφόρμας, του δικτύου, του προγράμματος κατάρτισης και άλλων σχετικών αποτελεσμάτων του έργου πέραν της χρηματοδοτούμενης περιόδου.

Η τελική φάση επικεντρώνεται στην κλιμάκωση των επιτυχημένων πιλοτικών προσεγγίσεων και στη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας πέραν της διάρκειας του έργου. Οι επιτυχημένες πρακτικές και τα δοκιμασμένα μοντέλα κινητικότητας θα ενσωματωθούν σε μακροπρόθεσμες δομές συνεργασίας μεταξύ ΜμΕ, ιδρυμάτων ΕΕΚ, εμπορικών επιμελητηρίων και κλαδικών οργανώσεων. Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα MOBUILDING θα συνεχίσει να λειτουργεί ως μηχανισμός συντονισμού και δικτύωσης που στηρίζει μελλοντικές δραστηριότητες κινητικότητας μαθητευομένων.

Η TÜRKONFED και οι εταίροι του έργου θα συνεχίσουν επίσης τις δραστηριότητες διάχυσης και συνηγορίας πολιτικής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι συστάσεις που αναπτύσσονται μέσω της Εργαλειοθήκης Πολιτικής MOBUILDING θα στηρίξουν τον διάλογο με φορείς χάραξης πολιτικής, εργοδοτικές οργανώσεις και φορείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης σχετικά με υποστηρικτικά οικονομικά κίνητρα και ρυθμιστικά πλαίσια για την κινητικότητα μαθητευομένων. Η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα θα ενισχυθεί μέσω της οικειοποίησης από τα ενδιαφερόμενα μέρη, της επαναλαμβανόμενης συμμετοχής ΜμΕ, της θεσμικής συνεργασίας και της εμπλοκής φορέων ευρωπαϊκού επιπέδου. Η επιτυχία θα μετρηθεί τελικά μέσω της συνεχιζόμενης χρήσης της πλατφόρμας, της αυξημένης εμπλοκής των εργοδοτών, της διεύρυνσης των συμπράξεων κινητικότητας και της μακροπρόθεσμης ενσωμάτωσης της κινητικότητας μαθητευομένων στα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Φάση	Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα	Κύριο αντικείμενο	Βασικοί φορείς	Αναμενόμενο αποτέλεσμα
1. Θεμελίωση και πλαίσιο	Μάρτιος 2025 – Αύγουστος 2026	Τεκμηρίωση, υποδομές, ικανότητες και κινητοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών	Εταίροι MOBUILDING· πάροχοι ΕΕΚ· ΜμΕ· κοινωνικοί εταίροι	Δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων και δομών υποστήριξης
2. Πιλοτική εφαρμογή και μάθηση	Σεπτέμβριος 2026 – Αύγουστος 2027	Πρακτική δοκιμή, ανατροφοδότηση και βελτίωση	Μαθητευόμενοι· πάροχοι ΕΕΚ· επιχειρήσεις υποδοχής· εταίροι MOBUILDING	Παραγωγή τεκμηρίων για τη σκοπιμότητα και την αποτελεσματικότητα· βελτίωση των προσεγγίσεων
3. Κλιμάκωση και βιωσιμότητα	Σεπτέμβριος 2027 – Φεβρουάριος 2028 και μετέπειτα	Μεταφορά γνώσης, υιοθέτηση σε επίπεδο πολιτικής και συνέχεια	Εταίροι MOBUILDING· δίκτυα ενδιαφερόμενων μερών· αρμόδιοι δημόσιοι και κλαδικοί φορείς	Εδραίωση αποτελεσματικών προσεγγίσεων και δημιουργία

				προϋποθέσεων για ευρύτερη υιοθέτηση

Ο πίνακας παρουσιάζει το κύριο αντικείμενο, το ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα, τους κύριους φορείς και τα αναμενόμενα αποτελέσματα κάθε φάσης. Προορίζεται ως προσανατολισμός για την υλοποίηση και όχι ως δέσμευση εκ μέρους μεμονωμένων οργανισμών: ο ακριβής χρονισμός, η κατανομή των αρμοδιοτήτων και τα αποτελέσματα κάθε δράσης θα εξαρτηθούν από τις αρμοδιότητες, τους πόρους και το εθνικό πλαίσιο των εμπλεκόμενων φορέων. Η πρόοδος στις φάσεις αυτές θα αξιολογείται μέσω του πλαισίου παρακολούθησης που παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 11, το οποίο συνδέει τις προτεραιότητες υλοποίησης με κατάλληλους δείκτες και πηγές τεκμηρίωσης.

11. Πλαίσιο παρακολούθησης και ΒΔΑ

11.1 Σκοπός και αρχές

Ένα στέρεο πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης είναι απαραίτητο ώστε να διασφαλιστεί ότι το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING επιφέρει μετρήσιμο και αποδιδόμενο αντίκτυπο. Το πλαίσιο έχει σχεδιαστεί γύρω από τρεις βασικές αρχές: τη διαφάνεια, που σημαίνει ότι όλοι οι δείκτες, οι πηγές δεδομένων και οι αρμοδιότητες ορίζονται με σαφήνεια· την αναλογικότητα, που σημαίνει ότι ο φόρτος της παρακολούθησης παραμένει ανάλογος με τους διαθέσιμους πόρους· και τη μάθηση, που σημαίνει ότι τα αποτελέσματα της παρακολούθησης ανατροφοδοτούν την προσαρμογή και τη βελτίωση του προγράμματος.

Το σύστημα παρακολούθησης λειτουργεί σε συνεχή κύκλο συλλογής–επανεξέτασης–προσαρμογής, τον οποίο συντονίζουν οι εταίροι που είναι αρμόδιοι για τις αντίστοιχες χώρες τους, με μεθοδολογική υποστήριξη από τον INQS. Η συλλογή δεδομένων συνδυάζει ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους, προσαρμοσμένες στους δείκτες που παρατίθενται παρακάτω.

11.2 Βασικοί Δείκτες Απόδοσης

Οι ακόλουθοι δείκτες προτείνονται για την παρακολούθηση βασικών διαστάσεων της υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης και της εμπειρίας που αποκτάται μέσω των δραστηριοτήτων του MOBUILDING. Συμπληρώνουν τους συμβατικούς δείκτες που ορίζονται στη Συμφωνία Επιχορήγησης του MOBUILDING, αλλά δεν θα πρέπει να ερμηνεύονται ως υποκατάσταση ή επέκτασή τους. Όπου ενδείκνυται, οι τιμές αναφοράς και οι στόχοι θα εξειδικευτούν με βάση την πιλοτική εφαρμογή και τα διαθέσιμα δεδομένα.

Κατηγορία ΒΔΑ	Δείκτης	Στόχος	Αρμόδιος
Συμμετοχή σε κινητικότητα (SO2, SO3)	Αριθμός μαθητευομένων που συμμετέχουν σε διασυνοριακή κινητικότητα μέσω των πιλοτικών δραστηριοτήτων του MOBUILDING	Σταδιακή αύξηση κατά την πιλοτική περίοδο, σύμφωνα με τον όγκο κινητικότητας που προβλέπεται στη Συμφωνία Επιχορήγησης	TÜRKONFED / όλοι οι εταίροι
Αποτελέσματα απασχολησιμότητας (SO5)	Ποσοστό συμμετεχόντων σε απασχόληση, περαιτέρω κατάρτιση ή συνεχιζόμενη μαθητεία έξι μήνες μετά τη λήξη της τοποθέτησης, σε σύγκριση με την κατάστασή τους όπως καταγράφηκε κατά την επιλογή	Ενδεικτικός στόχος σχετικής βελτίωσης 25% έναντι της τιμής αναφοράς πριν από την κινητικότητα, μετρούμενης έξι μήνες μετά την ολοκλήρωση	INQS / όλοι οι εταίροι
Εμπλοκή ΜμΕ (SO3)	Αριθμός ΜμΕ που συμμετέχουν ενεργά σε προγράμματα κινητικότητας ως οργανισμοί υποδοχής ή αποστολής	Τουλάχιστον 50 ΜμΕ στο σύνολο των χωρών των εταίρων	TÜRKONFED / INFODEF
Ικανότητα παρόχων ΕΕΚ (SO2)	Αριθμός παρόχων ΕΕΚ με ειδική ικανότητα διεθνοποίησης	Όλοι οι πάροχοι ΕΕΚ της κοινοπραξίας	INQS / όλοι οι εταίροι
Χρήση της Πλατφόρμας (SO2, SO6)	Αριθμός εγγεγραμμένων χρηστών στην Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα MOBUILDING	70 εγγεγραμμένοι χρήστες	INQS

Κατηγορία ΒΔΑ	Δείκτης	Στόχος	Αρμόδιος
Υιοθέτηση σε επίπεδο πολιτικής (SO1)	Αριθμός εθνικών ή περιφερειακών συστάσεων πολιτικής που έχουν υιοθετηθεί ή εξετάζονται	Τουλάχιστον 3 αλλαγές πολιτικής στο σύνολο των χωρών των εταίρων	INFODEF / ECTE
Ένταξη (SO4)	Ποσοστό συμμετεχόντων σε κινητικότητα από μειονεκτούντα περιβάλλοντα και ποσοστό γυναικών συμμετεχόντων	Ετήσια αύξηση έναντι της τιμής αναφοράς που καταγράφεται στον πρώτο κύκλο κινητικότητας, σε συνδυασμό με τους δείκτες ένταξης της Ενότητας 8.8	CARDET
Πράσινες και ψηφιακές δεξιότητες (SO5)	Ποσοστό τοποθετήσεων κινητικότητας που περιλαμβάνουν ρητά πράσινα ή ψηφιακά μαθησιακά αποτελέσματα στη Συμφωνία Μάθησης	Τουλάχιστον το 60% των πιλοτικών τοποθετήσεων	ENAIP
Διακυβέρνηση (SO6)	Ύπαρξη λειτουργικού περιφερειακού μηχανισμού συντονισμού για την κινητικότητα μαθητευομένων, είτε πρόκειται για νεοσυσταθείσα κοινοπραξία είτε για υφιστάμενο φορέα που ασκεί αυτή τη λειτουργία	Τουλάχιστον ένας λειτουργικός μηχανισμός που εντοπίζεται ή συγκροτείται ανά χώρα εταίρου	EDUCACYL / GOI

Κάθε δείκτης εφαρμόζεται στην πράξη μέσω ενός συστήματος παρακολούθησης ΒΔΑ, το οποίο ορίζει τον ίδιο τον δείκτη, την τιμή αναφοράς, τον στόχο, την πηγή δεδομένων, τη μέθοδο συλλογής, τη συχνότητα μέτρησης και τον αρμόδιο εταίρο. Με τον τρόπο αυτό αποτρέπεται η ασάφεια που συχνά υπονομεύει την παρακολούθηση σε πολλές χώρες, διασφαλίζεται ότι οι ενδεικτικοί στόχοι επιβεβαιώνονται, ποσοτικοποιούνται ή προσαρμόζονται κατά την αρχική αξιολόγηση και εξασφαλίζεται συνέχεια σε περίπτωση αλλαγών στο προσωπικό των εταίρων. Η προσέγγιση είναι συγκρίσιμη με τους ελέγχους παρακολούθησης που έχουν διενεργηθεί έως σήμερα στο έργο, όπου όλα τα στοιχεία που αφορούν τις βασικές συνιστώσες των ΒΔΑ ορίζονται με σαφήνεια, οι επικαιροποιήσεις συλλέγονται σε τακτική βάση και τα αποτελέσματα αναλύονται και συνοψίζονται, ώστε τα ευρήματα και οι συστάσεις να διατυπώνονται ρητά.

Δύο δείκτες απαιτούν πρόσθετη μεθοδολογική εξειδίκευση. Για τον δείκτη απασχολησιμότητας, τιμή αναφοράς είναι η κατάσταση κάθε συμμετέχοντα κατά τη στιγμή της επιλογής, όπως καταγράφεται στον φάκελο του συμμετέχοντα· παρονομαστής είναι ο αριθμός των συμμετεχόντων που ολοκλήρωσαν τοποθέτηση κινητικότητας και απάντησαν στην έρευνα παρακολούθησης· και χρονικό σημείο αναφοράς είναι οι έξι μήνες μετά τη λήξη της τοποθέτησης. Η απασχόληση που καταγράφεται αμέσως μετά την κινητικότητα και στους τρεις μήνες συλλέγεται χωριστά για περιγραφικούς σκοπούς και δεν χρησιμοποιείται για τον δείκτη αυτόν, καθώς οι τρεις μετρήσεις δεν είναι συγκρίσιμες. Για τον δείκτη διακυβέρνησης, μετράται η ύπαρξη λειτουργικού περιφερειακού μηχανισμού συντονισμού για την κινητικότητα μαθητευομένων, ανεξάρτητα από τη νομική του μορφή. Προσμετράται μια περιφερειακή αρχή, ένα επιμελητήριο, μια εργοδοτική ομοσπονδία ή μια κοινοπραξία ΕΕΚ που ήδη ασκεί αυτή τη λειτουργία συντονισμού· η σύσταση νέου φορέα δεν απαιτείται και δεν θα αρκούσε από μόνη της.

11.3 Συλλογή δεδομένων

Τα ποσοτικά δεδομένα θα συλλέγονται μέσω τυποποιημένων αρχείων δραστηριοτήτων που τηρεί κάθε εταίρος και τα οποία καλύπτουν τις τοποθετήσεις κινητικότητας που ξεκίνησαν και ολοκληρώθηκαν, τις ΜμΕ και τους παρόχους ΕΕΚ που συμμετείχαν, καθώς και τους

εγγεγραμμένους χρήστες της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας MOBUILDING. Τα αρχεία αυτά μπορούν να συμπληρώνονται από μεμονωμένα ενδιαφερόμενα μέρη ή να συγκεντρώνονται από τους εταίρους μέσω άμεσης επικοινωνίας και διασταύρωσης πηγών, συμπεριλαμβανομένης της ίδιας της Πλατφόρμας. Η συλλογή ποσοτικών δεδομένων θα περιλαμβάνει επίσης δομημένες έρευνες σε μαθητευόμενους, ΜμΕ και παρόχους ΕΕΚ, οι οποίες θα διεξάγονται πριν και μετά τις τοποθετήσεις κινητικότητας και θα καταγράφουν την ικανοποίηση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και τα αποτελέσματα απασχόλησης.

Τα ποιοτικά δεδομένα θα συλλέγονται μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων και ομάδων εστίασης με βασικές ομάδες ενδιαφερόμενων μερών, όπως μαθητευόμενους, εργοδότες υποδοχής και προσωπικό ΕΕΚ, οι οποίες θα διεξάγονται μετά τις πιλοτικές τοποθετήσεις. Τα αποτελέσματα θα τροφοδοτούν εκθέσεις αναστοχασμού των εταίρων που σχετίζονται με συγκεκριμένα ορόσημα παρακολούθησης και θα χρησιμοποιούνται επίσης για την τεκμηρίωση μελετών περίπτωσης και καλών πρακτικών κινητικότητας του MOBUILDING, οι οποίες με τη σειρά τους στηρίζουν την προβολή και τη διάχυση του έργου.

Τόσο για τα ποιοτικά όσο και για τα ποσοτικά δεδομένα, όλοι οι εταίροι θα χρησιμοποιούν κοινά πρότυπα και εργαλεία, ώστε να διασφαλίζεται η συνέπεια και η συγκρισιμότητα μεταξύ των εννέα οργανισμών-εταίρων και των χωρών τους. Αυτά θα συνοδεύονται από οδηγίες χρήσης που θα εκπονήσει ο INQS για τους εταίρους, καθώς και από σαφείς κατευθυντήριες γραμμές για κάθε ενδιαφερόμενο μέρος που χρησιμοποιεί τα εργαλεία συλλογής δεδομένων.

11.4 Ρυθμός υποβολής εκθέσεων

Η υποβολή εκθέσεων ακολουθεί ρυθμό τριών επιπέδων, ευθυγραμμισμένο με τον Χάρτη Πορείας Υλοποίησης του Κεφαλαίου 10. Σε επιχειρησιακό επίπεδο, οι εταίροι υποβάλλουν δεδομένα παρακολούθησης δύο φορές ετησίως χρησιμοποιώντας τα κοινά πρότυπα, με χρονισμό που προηγείται των διακρατικών συναντήσεων των εταίρων, ώστε τα ευρήματα να συζητούνται δια ζώσης· η συχνότητα αυτή μπορεί να προσαρμοστεί ανάλογα με τις συνθήκες των εταίρων και τα χρονοδιαγράμματα της κινητικότητας. Σε στρατηγικό επίπεδο, ο INQS ενοποιεί όλα τα δεδομένα των εταίρων σε περιοδική έκθεση παρακολούθησης του Σχεδίου Δράσης, αξιολογώντας την πρόοδο, επισημαίνοντας αποκλίσεις και προτείνοντας διορθωτικές ενέργειες. Οι εκθέσεις αυτές εξετάζονται από την Επιτροπή Διαχείρισης και κοινοποιούνται στη Στρατηγική Συμβουλευτική Επιτροπή για εξωτερική οπτική.

Σε επίπεδο ορόσημων, τρία επίσημα σημεία αξιολόγησης —η αρχική αξιολόγηση κατά την έγκριση του Σχεδίου Δράσης το 2026, η ενδιάμεση μετά την πιλοτική φάση το 2027 και η τελική το 2028— παρέχουν δομημένες ευκαιρίες για εις βάθος αξιολόγηση, ενσωματώνοντας τα αποτελέσματα των ερευνών, τα ποιοτικά ευρήματα και τις συστάσεις της εξωτερικής αξιολόγησης ποιότητας. Οι εταίροι μπορούν επίσης να υιοθετήσουν ένα σύστημα «φωτεινού σηματοδότη» για τον εντοπισμό βασικών ή επειγόντων ζητημάτων, συγκρίσιμο με τον δείκτη κινδύνου που ανέπτυξαν ο INQS και ο INFODEF για το έργο MOBUILDING.

11.5 Ευθυγράμμιση με την ευρωπαϊκή διασφάλιση ποιότητας

Το προτεινόμενο σύστημα παρακολούθησης αντλεί από τη θεσμοθετημένη προσέγγιση της Ιρλανδίας για τη διασφάλιση ποιότητας στην ΕΕΚ, που αναπτύχθηκε υπό την αιγίδα του Quality and Qualifications Ireland και εφαρμόζεται σε ολόκληρο τον τομέα της περαιτέρω εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένου του εθνικού συστήματος μαθητείας. Το πλαίσιο είναι επίσης ευθυγραμμισμένο με τον κύκλο ποιότητας του EQAVET (σχεδιασμός, υλοποίηση, αξιολόγηση και επανεξέταση), στον οποίο βασίζεται και το ίδιο το ιρλανδικό σύστημα διασφάλισης ποιότητας της ΕΕΚ. Έτσι διασφαλίζεται ότι η παρακολούθηση του MOBUILDING είναι συμβατή με την ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική διασφάλισης ποιότητας και αξιόπιστη για τους φορείς χάραξης πολιτικής και τους χρηματοδοτικούς φορείς στις χώρες των εταίρων.

Συνολικά, οι διαδικασίες αυτές συνθέτουν ένα αναλογικό, πρακτικό και εφαρμόσιμο σύστημα: αρκετά αυστηρό ώστε να αποδεικνύει τον αντίκτυπο, αρκετά ελαφρύ ώστε να μπορούν να το διατηρούν οι εταίροι παράλληλα με την υλοποίηση, και σχεδιασμένο ώστε να ανατροφοδοτεί τη μάθηση στη συνεχή βελτίωση του ίδιου του Σχεδίου Δράσης. Ένα ερώτημα που θα επανεξεταστεί κατά την πιλοτική φάση είναι το κατάλληλο εύρος του συστήματος μακροπρόθεσμα, δηλαδή αν η παρακολούθηση θα πρέπει να παραμείνει εργαλείο της σύμπραξης MOBUILDING ή να εξελιχθεί σε ένα γενικότερο πλαίσιο προτεινόμενων δεικτών και διαδικασιών συλλογής δεδομένων για τους φορείς της κινητικότητας μαθητευομένων σε εθνικό επίπεδο.

12. Διακυβέρνηση και βιωσιμότητα

12.1 Μακροπρόθεσμη αρχιτεκτονική διακυβέρνησης

Η βιωσιμότητα του Σχεδίου Δράσης MOBUILDING πέραν της διάρκειας του έργου εξαρτάται από ανθεκτικούς μηχανισμούς συντονισμού και συνεργασίας, ικανούς να διατηρούν την εμπλοκή των ενδιαφερόμενων μερών, να ανταποκρίνονται στα μεταβαλλόμενα πλαίσια πολιτικής και να στηρίζουν τη συνεχή χρήση και ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας MOBUILDING και του δικτύου κινητικότητας. Όπου είναι δυνατόν, οι λειτουργίες αυτές θα πρέπει να ενσωματώνονται ή να συνδέονται με υφιστάμενες δομές συνεργασίας στους τομείς της ΕΕΚ, των εργοδοτών και σε περιφερειακό επίπεδο, αντί να απαιτείται η δημιουργία νέων αυτόνομων φορέων.

12.2 Βασικές αρχές βιωσιμότητας

- **Θεσμική αγκύρωση:** ενσωμάτωση των λειτουργιών συντονισμού της κινητικότητας σε υφιστάμενες θεσμικές δομές, όπως κοινοπραξίες ΕΕΚ, εργοδοτικές ομοσπονδίες και περιφερειακές αρχές, αντί της δημιουργίας αυτόνομων οντοτήτων που κινδυνεύουν να καταρρεύσουν με τη λήξη της χρηματοδότησης του έργου.
- **Διαφοροποίηση της χρηματοδότησης:** ανάπτυξη ποικίλων χρηματοδοτικών ροών, όπως το Erasmus+, η εθνική χρηματοδότηση της ΕΕΚ, οι εισφορές των εργοδοτών και τα περιφερειακά διαρθρωτικά ταμεία, ώστε να μειωθεί η εξάρτηση από μία μόνο πηγή.
- **Διαχείριση γνώσης:** συστηματική τεκμηρίωση και διάχυση καλών πρακτικών, διδαγμάτων και μελετών περίπτωσης, ώστε η θεσμική γνώση να διατηρείται και να είναι μεταβιβάσιμη.
- **Ευρωπαϊκή δικτύωση:** ένταξη του δικτύου MOBUILDING σε ευρύτερες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, όπως η Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τη Μαθητεία, το Construction Blueprint και το Europass, ώστε να αξιοποιούνται εξωτερικοί πόροι και εμπειρογνωμοσύνη.
- **Παρακαταθήκη πολιτικής:** αξιοποίηση της Εργαλειοθήκης Πολιτικής (D4.2) για την προώθηση διαρθρωτικών νομοθετικών αλλαγών που δημιουργούν ένα αυτοσυντηρούμενο ρυθμιστικό περιβάλλον για την κινητικότητα μαθητευομένων, ανεξάρτητο από τη χρηματοδότηση του έργου.

12.3 Ο ρόλος της Βόρειας Μακεδονίας και της Τουρκίας

Η Βόρεια Μακεδονία και η Τουρκία είναι τρίτες χώρες συνδεδεμένες με το Erasmus+ και μπορούν να συμμετέχουν στις περισσότερες ευκαιρίες του προγράμματος. Ωστόσο, όπως ανέδειξε η ανάλυση του MOBUILDING, ενδέχεται να εξακολουθούν να υφίστανται πρακτικές προκλήσεις που επηρεάζουν την κινητικότητα μαθητευομένων, όπως οι διαφορές μεταξύ των εθνικών συστημάτων μαθητείας, η θεσμική και διοικητική ικανότητα, οι διαδικασίες αναγνώρισης, η γλωσσική προετοιμασία και η συμμετοχή των ΜμΕ. Η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα θα πρέπει επομένως να συνδυάζει τη συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο με ισχυρούς εθνικούς και κλαδικούς μηχανισμούς συντονισμού, προσαρμοσμένους στο ιδιαίτερο πλαίσιο κάθε χώρας.

Η συνεργασία που αναπτύχθηκε μέσω του MOBUILDING, ιδίως μέσω του Δικτύου Κινητικότητας Μαθητευομένων στον Κατασκευαστικό Τομέα (Building Apprenticeship Mobility Network) και της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας, αποτελεί βάση για τη διατήρηση των δεσμών μεταξύ παρόχων ΕΕΚ, εργοδοτών και άλλων φορέων της κινητικότητας πέραν της χρηματοδοτούμενης περιόδου του έργου. Η βιωσιμότητα θα εξαρτηθεί από τον βαθμό στον οποίο οι μηχανισμοί συνεργασίας αυτοί παραμένουν χρήσιμοι για τα ενδιαφερόμενα μέρη και συνδέονται με υφιστάμενα εθνικά, κλαδικά και ευρωπαϊκά δίκτυα.

12.4 Μοντέλο διακυβέρνησης δύο επιπέδων

Μετά τη λήξη του έργου, το δίκτυο MOBUILDING θα πρέπει να λειτουργεί μέσω ενός μοντέλου διακυβέρνησης δύο επιπέδων. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μια Συντονιστική Ομάδα MOBUILDING θα πρέπει να συγκεντρώνει παρόχους ΕΕΚ, εργοδοτικές οργανώσεις, κατασκευαστικές επιχειρήσεις και εμπειρογνώμονες κινητικότητας. Στις αρμοδιότητές της θα περιλαμβάνονται η συντήρηση της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας, η επανεξέταση των προτύπων κινητικότητας, ο συντονισμός μελλοντικών αιτήσεων χρηματοδότησης και η επικαιροποίηση του Σχεδίου Δράσης σε συνάρτηση με τις εξελίξεις στην πολιτική και στην αγορά εργασίας. Η ηγεσία θα μπορούσε να εναλλάσσεται μεταξύ των εταίρων ανά διετία, ώστε να διασφαλίζεται η κοινή οικειοποίηση.

Σε εθνικό επίπεδο, θα πρέπει να συγκροτηθούν ομάδες συντονισμού στη Βόρεια Μακεδονία και στην Τουρκία. Οι ομάδες αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν σχολεία και κέντρα ΕΕΚ, επιμελητήρια και εργοδοτικές ομοσπονδίες, εκπροσώπους του κατασκευαστικού τομέα, δημόσιες αρχές και οργανισμούς που υποστηρίζουν τη διεθνή κινητικότητα. Το EMKICE KIC μπορεί να συνδέει τους παρόχους εκπαίδευσης με επιχειρήσεις, να προωθεί την κινητικότητα στους εργοδότες και να στηρίζει τον διάλογο για την αναγνώριση, την καθοδήγηση (mentoring) και τη διασφάλιση ποιότητας. Στην Τουρκία, η TÜRKONFED και τα περιφερειακά επιχειρηματικά δίκτυα μπορούν να συμβάλουν στην κινητοποίηση των ΜμΕ και στη σύνδεση των δραστηριοτήτων κινητικότητας με τις περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες.

Το μοντέλο θα πρέπει να παραμείνει ελαφρύ και πρακτικό. Αντί της δημιουργίας νέας νομικής οντότητας, οι λειτουργίες του MOBUILDING θα πρέπει να ενσωματωθούν σε υφιστάμενους οργανισμούς. Κάθε εθνική ομάδα θα πρέπει να ορίσει ένα σημείο επαφής για την κινητικότητα, αρμόδιο για τη γνωστοποίηση ευκαιριών, τον εντοπισμό επιχειρήσεων υποδοχής, την υποστήριξη αιτήσεων και τη συλλογή δεδομένων για τις τοποθετήσεις. Τακτικές διαδικτυακές συναντήσεις και μία ετήσια ευρωπαϊκή συνάντηση επανεξέτασης θα αρκούσαν για την παρακολούθηση της προόδου και τη συμφωνία επί των προτεραιοτήτων.

12.5 Τριετές σχέδιο μετά τη λήξη του έργου

Η βιωσιμότητα μετά τη λήξη του έργου θα πρέπει να καθοδηγείται από ένα τριετές σχέδιο. Κατά το πρώτο έτος, οι εταίροι θα πρέπει να συντηρούν την Πλατφόρμα, να επικαιροποιούν τη βάση δεδομένων επιχειρήσεων υποδοχής και να προετοιμάσουν τουλάχιστον μία συνέχεια αίτησης στο Erasmus+. Κατά το δεύτερο έτος, το δίκτυο θα πρέπει να επεκταθεί σε επιπλέον παρόχους ΕΕΚ και επιχειρήσεις και να δοκιμάσει διαδρομές κινητικότητας που συνδέονται με το BIM, τις βιώσιμες κατασκευές και τις ψηφιακές δεξιότητες εργοταξίου. Έως το τρίτο έτος, επιλεγμένες ενότητες κινητικότητας και πρότυπα ποιότητας θα πρέπει να έχουν ενσωματωθεί στις τακτικές στρατηγικές διεθνοποίησης των συμμετεχόντων ιδρυμάτων.

12.6 Οικονομική βιωσιμότητα

Η οικονομική βιωσιμότητα απαιτεί διαφοροποιημένους πόρους. Το Erasmus+ θα πρέπει να παραμείνει κεντρική πηγή χρηματοδότησης, μέσω σχεδίων κινητικότητας, διαπίστευσης και συμπράξεων συνεργασίας. Οι εταίροι θα πρέπει επίσης να διερευνήσουν εθνικούς προϋπολογισμούς για την ΕΕΚ, ευκαιρίες του Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας, περιφερειακά αναπτυξιακά ταμεία, δημοτική στήριξη και εισφορές επιχειρήσεων. Η Βόρεια Μακεδονία μπορεί να συνδέσει τις δραστηριότητες του MOBUILDING με μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που στηρίζονται μέσω του Σχεδίου Ανάπτυξης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια, ενώ η Τουρκία μπορεί να αξιοποιήσει σχετικά προενταξιακά και εθνικά μέσα επαγγελματικής κατάρτισης. Η στήριξη των εργοδοτών μπορεί επίσης να παρέχεται σε είδος, μέσω μεντόρων, εξοπλισμού, πρόσβασης στον χώρο εργασίας, στέγασης ή χρόνου προσωπικού.

12.7 Συμμετοχή των ΜμΕ και διαχείριση γνώσης

Η ενεργός συμμετοχή των κατασκευαστικών ΜμΕ είναι ουσιώδης. Πολλές μικρότερες επιχειρήσεις ενδιαφέρονται για την κινητικότητα, αλλά δεν διαθέτουν την ικανότητα να διαχειριστούν αιτήσεις και υποβολή εκθέσεων. Οι εθνικές ομάδες συντονισμού θα πρέπει επομένως να παρέχουν κοινές υπηρεσίες, όπως τυποποιημένες συμφωνίες, οδηγούς καθοδήγησης (mentoring), λίστες ελέγχου ασφάλειας και απλά εργαλεία αξιολόγησης. Οι κοινοπραξίες κινητικότητας μπορούν να επιτρέπουν σε περισσότερες ΜμΕ να συμμετέχουν μέσω ενός συντονιστικού οργανισμού ΕΕΚ ή εργοδοτών, μειώνοντας τον διοικητικό φόρτο.

Η διαχείριση γνώσης θα υποστηρίζεται μέσω της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας MOBUILDING, η οποία θα πρέπει να φιλοξενεί κατευθυντήριες γραμμές για την κινητικότητα, προφίλ επιχειρήσεων, Συμφωνίες Μάθησης, συστάσεις πολιτικής, μελέτες περίπτωσης και εκπαιδευτικό υλικό. Οι εταίροι θα πρέπει να επανεξετάζουν το περιεχόμενο σε ετήσια βάση και να αναθέτουν την ευθύνη για την τεχνική συντήρηση. Οι εκπαιδευόμενοι, οι εκπαιδευτές και οι επιχειρήσεις θα πρέπει επίσης να συνεισφέρουν σύντομες μελέτες περίπτωσης, ώστε η Πλατφόρμα να παραμένει ενεργή και προσανατολισμένη στην πράξη.

12.8 Περιφερειακή ολοκλήρωση

Η περιφερειακή ολοκλήρωση θα πρέπει να συνδέει τη Βόρεια Μακεδονία και την Τουρκία με τις γειτονικές χώρες και με ευρύτερα ευρωπαϊκά δίκτυα. Η Βόρεια Μακεδονία μπορεί να ενισχύσει τους δεσμούς με πρωτοβουλίες κινητικότητας και δεξιοτήτων των Δυτικών Βαλκανίων, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας που υποστηρίζεται από το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (Regional Cooperation Council). Η Τουρκία μπορεί να συμβάλει μέσω των εκτεταμένων δικτύων της στην ΕΕΚ και στον επιχειρηματικό χώρο, καθώς και μέσω των δεσμών της με ευρωπαϊκές και γειτονικές αγορές εργασίας. Κοινές βαλκανικές και νοτιοανατολικές ευρωπαϊκές διαδρομές κινητικότητας θα μπορούσαν να εστιάζουν στην ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση, στο BIM, στις ξύλινες κατασκευές και στην εγκατάσταση συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

12.9 Μέτρηση της βιωσιμότητας

Η βιωσιμότητα θα πρέπει να μετράται μέσω πρακτικών δεικτών: τοποθετήσεις που συνεχίζονται μετά τη λήξη του έργου, ενεργές επιχειρήσεις υποδοχής, νέα ιδρύματα που εντάσσονται στο δίκτυο, αιτήσεις συνέχειας που υποβάλλονται, ενότητες κινητικότητας που ενσωματώνονται στα προγράμματα σπουδών και εκπαιδευόμενοι των οποίων οι ικανότητες αναγνωρίζονται επίσημα. Μέσω της θεσμικής αγκύρωσης, της κοινής διακυβέρνησης, της διαφοροποιημένης χρηματοδότησης και της περιφερειακής συνεργασίας, το MOBUILDING μπορεί να εξελιχθεί από έργο περιορισμένης διάρκειας σε ένα ανθεκτικό οικοσύστημα κινητικότητας μαθητευομένων.

13. Συμπεράσματα

Το Σχέδιο Δράσης MOBUILDING για την προώθηση της κινητικότητας μαθητευομένων στον κατασκευαστικό τομέα στην Ευρώπη παρέχει ένα ολοκληρωμένο και τεκμηριωμένο στρατηγικό πλαίσιο για την ενίσχυση της διασυνοριακής κινητικότητας μαθητευομένων στον κλάδο των κατασκευών. Με βάση τα ευρήματα του Παραδοτέου 2.1 και τις εμπειρίες των επτά χωρών των εταίρων, το Σχέδιο Δράσης υπερβαίνει τον εντοπισμό των εμποδίων και προτείνει ένα συντονισμένο σύνολο μέτρων που απευθύνονται σε παρόχους ΕΕΚ, εργοδότες, ενδιάμεσους οργανισμούς, κοινωνικούς εταίρους, δημόσιες αρχές και άλλους σχετικούς φορείς της κινητικότητας.

Ο ευρωπαϊκός κατασκευαστικός τομέας δεν μπορεί να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις ελλείψεις εργατικού δυναμικού, στη δημογραφική αλλαγή και στην πράσινη και ψηφιακή μετάβαση χωρίς να επενδύσει σε ένα εργατικό δυναμικό προσαρμοστικό, με διεθνή εμπειρία και εξοπλισμένο με ικανότητες προσανατολισμένες στο μέλλον. Η διασυνοριακή κινητικότητα μαθητευομένων μπορεί να συμβάλει άμεσα στον στόχο αυτόν, φέρνοντας τους εκπαιδευόμενους σε επαφή με διαφορετικές μεθόδους εργασίας, τεχνολογίες, κουλτούρες ασφάλειας και οργανωσιακά περιβάλλοντα. Μπορεί επίσης να στηρίξει τη μεταφορά καινοτομίας μεταξύ χωρών, ιδρυμάτων ΕΕΚ και τοπικών κατασκευαστικών επιχειρήσεων.

Ωστόσο, τα τεκμήρια που συγκεντρώθηκαν μέσω του MOBUILDING επιβεβαιώνουν ότι η κινητικότητα δεν μπορεί να επεκταθεί μόνο μέσω χρηματοδοτικών ευκαιριών. Η νομική αβεβαιότητα, οι κατακερματισμένες διαδικασίες αναγνώρισης, οι διοικητικές επιβαρύνσεις, η ανεπαρκής οικονομική στήριξη, οι ανησυχίες για τη γλώσσα και την ασφάλεια, η περιορισμένη θεσμική ικανότητα και η διστακτικότητα των εργοδοτών εξακολουθούν να περιορίζουν τη συμμετοχή. Οι προκλήσεις αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τις ΜμΕ, οι οποίες αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του κατασκευαστικού τομέα, αλλά συχνά στερούνται του χρόνου προσωπικού, των οικονομικών πόρων και της διοικητικής εμπειρογνωμοσύνης που απαιτούνται για την υποδοχή ή την αποστολή μαθητευομένων. Τα τεκμήρια στα οποία στηρίζονται τα συμπεράσματα αυτά είναι κατά κύριο λόγο ποιοτικά και προέρχονται από συνεντεύξεις, ομάδες εστίασης και θεσμική ανάλυση σε επτά χώρες· συνεπώς, τα αριθμητικά στοιχεία που αναφέρονται στο παρόν έγγραφο θα πρέπει να διαβάζονται ως ενδεικτικά των καταστάσεων που περιέγραψαν τα ενδιαφερόμενα μέρη και όχι ως αντιπροσωπευτικά κλαδικά στατιστικά στοιχεία.

Το Σχέδιο Δράσης ανταποκρίνεται στις αλληλένδετες αυτές προκλήσεις μέσω έξι συμπληρωματικών προτεραιοτήτων. Προωθεί ένα πιο υποστηρικτικό ρυθμιστικό περιβάλλον και περιβάλλον πολιτικής, ενισχύει την οργανωτική ικανότητα των φορέων της κινητικότητας, ενθαρρύνει τη συμμετοχή των ΜμΕ, προάγει μια κινητικότητα χωρίς αποκλεισμούς και με επίκεντρο τον εκπαιδευόμενο, ενσωματώνει πράσινες και ψηφιακές ικανότητες στη μάθηση στον χώρο εργασίας και θέτει τα θεμέλια ενός βιώσιμου οικοσυστήματος κινητικότητας. Από κοινού, οι προτεραιότητες αυτές αναγνωρίζουν ότι η επιτυχής κινητικότητα μαθητευομένων απαιτεί συντονισμένη δράση σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Κεντρικό μήνυμα του Σχεδίου Δράσης είναι ότι δεν μπορεί να υπάρξει ένα ενιαίο τυποποιημένο μοντέλο που να εφαρμόζεται σε κάθε χώρα. Τα εθνικά συστήματα μαθητείας, οι κανονισμοί απασχόλησης, οι μηχανισμοί αναγνώρισης και οι θεσμικές ικανότητες διαφέρουν σημαντικά. Γι' αυτό το MOBUILDING συνδυάζει κοινές ευρωπαϊκές αρχές με ευέλικτη εθνική και περιφερειακή υλοποίηση. Θα πρέπει να εφαρμόζονται κοινά πρότυπα ποιότητας, Συμφωνίες Μάθησης, εργαλεία αναγνώρισης και προσεγγίσεις παρακολούθησης, επιτρέποντας παράλληλα στους εταίρους να προσαρμόζουν τις μορφές κινητικότητας στο νομικό, οικονομικό και εκπαιδευτικό τους πλαίσιο.

Μια περαιτέρω διάκριση διατρέχει το έγγραφο. Ορισμένα από τα προτεινόμενα μέτρα μπορούν να προωθηθούν απευθείας από παρόχους ΕΕΚ, εργοδότες, ενδιάμεσους οργανισμούς και τη σύμπραξη MOBUILDING, ενώ άλλα, ιδίως όσα αφορούν το νομικό καθεστώς, τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς και τους κανόνες αναγνώρισης, αποτελούν

συστάσεις προς τις αρμόδιες εθνικές και περιφερειακές αρχές. Ομοίως, οι δράσεις που στηρίζονται και δοκιμάζονται εντός της περιόδου του έργου MOBUILDING δεν θα πρέπει να συγχέονται με την ευρύτερη υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης, η οποία εξαρτάται από φορείς εκτός της κοινοπραξίας και από χρονικούς ορίζοντες που εκτείνονται πέραν του έργου. Η ρητή διατύπωση της διάκρισης αυτής αποσκοπεί στο να διατηρηθεί το Σχέδιο τόσο φιλόδοξο όσο και ρεαλιστικό ως προς το τι μπορεί να δεσμευτεί να κάνει κάθε φορέας.

Η διακυβέρνηση και ο κοινωνικός διάλογος θα είναι καθοριστικής σημασίας για τη διαδικασία αυτή. Τα βιώσιμα οικοσυστήματα κινητικότητας πρέπει να συνδέουν παρόχους ΕΕΚ, κατασκευαστικές επιχειρήσεις, εργοδοτικές ομοσπονδίες, συνδικάτα, δημόσιες αρχές και τους ίδιους τους μαθητευόμενους. Υφιστάμενοι ή νέοι μηχανισμοί συντονισμού πολλών ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων, όπου ενδείκνυται, περιφερειακών κοινοπραξιών κινητικότητας, μπορούν να μειώσουν τον θεσμικό κατακερματισμό, να κατανείμουν τις αρμοδιότητες και να παρέχουν πρακτική υποστήριξη σε οργανισμούς με περιορισμένη ικανότητα.

Η συμμετοχή των ΜμΕ θα πρέπει να παραμείνει ειδική προτεραιότητα. Οι απλουστευμένες διαδικασίες, οι πρακτικοί πόροι ειδικοί για τον τομέα, η υποστήριξη μέσω ενδιάμεσων φορέων, οι κατάλληλοι μηχανισμοί οικονομικής και μη οικονομικής στήριξης και η αναγνώριση των εργοδοτών που δραστηριοποιούνται στην κινητικότητα μπορούν να μειώσουν τα πραγματικά και τα αντιληπτά εμπόδια στη συμμετοχή. Η εμπλοκή των εργοδοτών θα πρέπει να βασίζεται σε μια σαφή πρόταση αξίας, που να καταδεικνύει πώς η κινητικότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στην καινοτομία, στις προσλήψεις, στη διεθνή συνεργασία και στον εκσυγχρονισμό του κατασκευαστικού τομέα.

Ταυτόχρονα, η επέκταση δεν πρέπει να γίνεται εις βάρος της ένταξης ή της ποιότητας. Οι ευκαιρίες κινητικότητας θα πρέπει να είναι προσβάσιμες ανεξάρτητα από φύλο, κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, αναπηρία, ιθαγένεια ή γεωγραφική θέση. Επαρκής οικονομική στήριξη, κατάλληλη γλωσσική και διαπολιτισμική προετοιμασία, καθοδήγηση (mentoring) και άλλες ρυθμίσεις υποστήριξης προσαρμοσμένες στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων θα πρέπει επομένως να αποτελούν μέρος μιας ποιοτικής προσέγγισης της κινητικότητας. Τα μαθησιακά αποτελέσματα πρέπει επίσης να ορίζονται με σαφήνεια, να αξιολογούνται και να αναγνωρίζονται επίσημα, ώστε η κινητικότητα να αποτελεί ουσιαστικό μέρος της διαδρομής μαθητείας και όχι μια εξωσχολική εμπειρία.

Η πράσινη και ψηφιακή μετάβαση αποτελεί τόσο επιτακτικό λόγο όσο και πρακτικό πεδίο εστίασης για την επέκταση της κινητικότητας. Οι δομημένες τοποθετήσεις μπορούν να προσφέρουν στους μαθητευόμενους άμεση εμπειρία με το BIM, τα ψηφιακά εργαλεία διαχείρισης εργοταξίου, την ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση, τα βιώσιμα υλικά, τα συστήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τις πρακτικές κυκλικής δόμησης. Όπου αυτό συνάδει με το επαγγελματικό προφίλ και τους στόχους της κινητικότητας, η ενσωμάτωση πράσινων ή/και ψηφιακών ικανοτήτων στις Συμφωνίες Μάθησης, στα καθήκοντα στον χώρο εργασίας και στις διαδικασίες αξιολόγησης μπορεί να ενισχύσει τη συμβολή της κινητικότητας στις μελλοντικές ανάγκες δεξιοτήτων του τομέα.

Η υλοποίηση θα ακολουθήσει μια σταδιακή διαδικασία, που θα περάσει από τη θεμελίωση και την ανάπτυξη του πλαισίου στην πιλοτική εφαρμογή, τη μάθηση και τη βελτίωση, και τέλος στην εδραίωση, τη μεταφορά και τη βιωσιμότητα. Η παρακολούθηση θα στηρίζει τη διαδικασία αυτή αξιολογώντας τη συμμετοχή, την εμπλοκή των ΜμΕ, την ένταξη, την ανάπτυξη ικανοτήτων, τη θεσμική ικανότητα και την ποιότητα των εμπειριών κινητικότητας, επιτρέποντας παράλληλα στα διδάγματα της υλοποίησης να τροφοδοτούν τη συνεχή βελτίωση. Κάθε δείκτης συνδέεται με τουλάχιστον έναν στρατηγικό στόχο και συνοδεύεται από προσδιορισμένη πηγή τεκμηρίωσης, αρμόδιο φορέα και, όπου ενδείκνυται, τιμή αναφοράς και περίοδο αναφοράς, ώστε η πρόοδος να μπορεί να επαληθεύεται και όχι απλώς να δηλώνεται. Όπου το Σχέδιο Δράσης αναφέρεται σε μηχανισμούς συντονισμού, σημασία έχει να ασκείται η λειτουργία, είτε μέσω μιας νεοσύστατης δομής είτε μέσω ενός υφιστάμενου φορέα που ήδη δραστηριοποιείται στην περιφέρεια.

Το παρόν Σχέδιο Δράσης αποτελεί επίσης τη στρατηγική πυξίδα για τα υπόλοιπα αποτελέσματα της κοινοπραξίας: την Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα MOBUILDING, το Πρόγραμμα Κατάρτισης, το Δίκτυο Κινητικότητας Μαθητευομένων στον Κατασκευαστικό Τομέα και την Εργαλειοθήκη Πολιτικής. Από κοινού, τα αποτελέσματα αυτά συγκροτούν ένα ενιαίο οικοσύστημα πρακτικών πόρων, μέτρων ανάπτυξης ικανοτήτων, συμπράξεων και εργαλείων συνηγορίας.

Η μακροπρόθεσμη επιτυχία του MOBUILDING θα εξαρτηθεί τελικά από το αν οι προσεγγίσεις του θα ενσωματωθούν σε υφιστάμενους θεσμούς και θα συνεχιστούν πέραν της περιόδου του έργου. Μέσω της κοινής διακυβέρνησης, της διαφοροποιημένης χρηματοδότησης, της ενσωμάτωσης στα προγράμματα σπουδών, της ενεργού εμπλοκής των εργοδοτών και της συνεχιζόμενης ευρωπαϊκής συνεργασίας, το MOBUILDING μπορεί να εξελιχθεί από πρωτοβουλία περιορισμένης διάρκειας σε ένα ανθεκτικό οικοσύστημα κινητικότητας.

Η φιλοδοξία είναι σαφής: να μετακινηθεί η κινητικότητα μαθητευομένων από την περιφέρεια των συστημάτων ΕΕΚ στον πυρήνα τους, διασφαλίζοντας ότι οι μαθητευόμενοι σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό κατασκευαστικό τομέα έχουν πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας, χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς και επίσημα αναγνωρισμένες διεθνείς μαθησιακές εμπειρίες, που τους προετοιμάζουν για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες του εικοστού πρώτου αιώνα.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ευρωπαϊκά και διεθνή πλαίσια και μελέτες

- Cedefop. (2021). *Cross-border long-term apprentice mobility: making it work — suggestions for national policy-makers.* Publications Office of the European Union.
- Cedefop. (2021). *Enablers and disablers of cross-border long-term apprentice mobility: evidence from country- and project-level investigations.*
- Cedefop. (2020). *Financing apprenticeships in the EU.* Publications Office of the European Union.
- Cedefop. *Vocational education and training in Cyprus: short description.* Publications Office of the European Union.
- Council of the European Union. (2022). *Council Recommendation on a European strategy for universities and on building bridges for effective European higher education cooperation ("Europe on the Move").*
- European Alliance for Apprenticeships. (2024). *EAfA webinar: integrating mobility in apprenticeships — from theory to practice.*
- European Commission. (2023). *Erasmus+ Programme Guide.*
- European Commission. (2026). *Erasmus+ Programme Guide.*
- European Commission. *Implementation guidelines: Erasmus+ and European Solidarity Corps Inclusion and Diversity Strategy.*
- European Commission. (2024). *Education and Training Monitor 2024.*
- Council of the European Union (2024). *Council Recommendation of 13 May 2024 'Europe on the Move' – learning mobility opportunities for everyone (2024/C 3364).* Official Journal of the European Union.
- European Commission (2026). *Commission Staff Working Document accompanying the Report on the implementation of the Council Recommendation of 24 November 2020 on vocational education and training (VET) for sustainable competitiveness, social fairness and resilience*, SWD(2026) 181 final.
- European Commission — Eurostat. (2022). *Key figures on European business: construction.*
- European Labour Authority. (2024). *EURES report on labour shortages and surpluses 2023.*
- European Parliament. (2016). *Resolution on the application of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2015/2258(INI)).*
- OECD. (2023). *Building future-ready vocational education and training systems.*
- UNESCO. (2015). *Unleashing the potential: transforming technical and vocational education and training.*

Εθνική και ακαδημαϊκή βιβλιογραφία ανά χώρα

Ισπανία

- Ministry of Education. (2020). *Vocational Training Modernisation Plan.*
- SEPIE. (2014–2020). *Erasmus+ mobility for vocational training students in Spain.*
- Organic Law 3/2022 of 31 March on the organisation and integration of vocational training.

Τουρκία

- *Atiyas, İ., et al. (2023). SME outlook report: Türkiye 2022. TÜRKONFED.*
- *İŞKUR (Turkish Employment Agency). İstanbul Provincial Labour Market Research Reports (İşgücü Piyasası Araştırması, conducted annually since 2007).* Available at: https://www.iskur.gov.tr/kurumsal/raporlar/isgucu-piyasasi-raporlari/isgucu-piyasasi-arastirmasi-raporlari/2024/il-raporlari/
- *Ministry of National Education (2018). Outlook of Vocational and Technical Education in Turkey. Hosted on ETF Open Space.* Available at: https://openspace.etf.europa.eu/system/files/2020-02/__Outlook%20of%20VET_MONE_2018.pdf
- *Ministry of National Education. Mesleğim Hayatım (My Profession, My Life) vocational guidance platform*. https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/
- *Ministry of National Education (2019). İstanbul'da Mesleki ve Teknik Eğitimin Geleceği için İşbirliği. 25 January 2019.* https://www.meb.gov.tr/istanbulda-mesleki-ve-teknik-egitimin-gelecegi-icin-isbirligi/haber/17918/tr
- *"İTO ve MEB iş birliğiyle meslek liselerinde yeni dönem: Hedef 100 okul," Haber7 Ekonomi, 19 December 2025.* https://ekonomi.haber7.com/ekonomi/haber/3589418-ito-ve-meb-is-birligiyle-meslek-liselerinde-yeni-donem-hedef-100-okul
- *İstanbul Provincial Directorate of National Education (2026). İstanbul'da Mesleki Eğitim Çalıştayı Yapıldı. June 2026.* https://istanbul.meb.gov.tr/www/istanbul039da-mesleki-egitim-calistayi-yapildi/icerik/6336
- *Provincial Administration Law No. 5442.* Available at: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf
- *Vocational Education Law No. 3308.* Available at: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3308.pdf
- *Vocational Qualifications Authority (MYK) (2016). Turkish referencing report.* https://www.myk.gov.tr/en/page/88
- *Vocational Qualifications Authority (MYK). Construction Sector Committee: National Occupational Standards and National Qualifications.* https://myk.gov.tr/tr/page/108

Ιταλία

- Cedefop ReferNet. *International mobility in apprenticeships: focus on long-term mobility — Italy.*
- Legislative Decree No. 81 of 15 June 2015, Article 43.

Κύπρος

- Human Resource Development Authority. (2021). *Annual report 2021.*
- Ministry of Education, Sport and Youth. (2020). *Annual report 2020.*

Ιρλανδία

- Department of Further and Higher Education, Research, Innovation and Science. (2021). *Action plan for apprenticeship 2021 to 2025.*
- Industrial Training Act 1967.
- Quality and Qualifications Ireland. *Statutory quality assurance guidelines for further education and training providers.*
- SOLAS. (2024). *Apprenticeship client services system.*

Ελλάδα

- BUILD UP Skills. (2013). *Greece national roadmap.*
- EOPPEP (National Organisation for the Certification of Qualifications). ReferNet publications.

Βόρεια Μακεδονία

- Cedefop. *North Macedonia: national qualifications framework country report.*
- European Training Foundation. (2023). *North Macedonia: Torino Process system monitoring report.*
- European Training Foundation. *Skills demand and supply in North Macedonia.*
- Ministry of Education and Science of North Macedonia. *Education Strategy 2026–2032.*